

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

8

динара

БРОЈ

1457

30.11.1979. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XL

Ripley

Веровати или не!

ЏОНИ ВАЈСМИЛЕР

ИАКО ПОТПУНО НЕПОЗНАТ КАО ГЛУМАЦ, ДОБИО ЈЕ УЛОГУ ТАРЗАНА БЕЗ ПРОБНОГ СНИМАЊА — САМО НА ОСНОВУ СВОГ ИЗГЛЕДА И ПЛИВАЧКЕ ВЕШТИНЕ.

ДА БИ САЧУВАЛИ ПОМОРАНАЈЕ

ОД МРАВА, ВОКАРИ У БРАЗИЛСКОЈ ПОКРАЈИНИ ТАВОКАЛ ОДЕВАЈУ СТАВЛА У „СУКЊИЦЕ“.

спавачи

ПРОСЕЧНО 40 ПУТА У ТОКУ НОКИ ПРОМЕНЕ ПОЛОЖАЈ.

ВИЛИЈАМ МЕРДОК

ЈЕДАН ОД ПИОНИРА ГАСНОГ ОСВЕЉЕЊА, УВЕО ЈЕ У СВОЈУ КУКУ У ЕНГЛЕСКОЈ ЈОШ 1792. ГОДИНЕ ГАС КОЈИ ЈЕ ДОБИЈАО ИЗ УГЛА.

ВОЖЊА БИЦИКЛОМ

ЈЕ НАЈОПАСНИЈИ СПОРТ: ПРОШЛЕ ГОДИНЕ У САД ЈЕ 446.878 БИЦИКЛИСТА ДОСПЕЛО У БОЛНИЦУ ЗБОГ ПОВРЕДА, ВИШЕ ОД ФУДБАЛЕРА (394.827) И КОШАРИКАША (349.760).

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● рачуна се да поморско осигурање потиче из прве године наше ере, из времена владавине цара Клаудија. Када се у једном делу Римске Империје појавила глад, цар је позвао све власнике бродова да превозе намирнице из оних делова Цар-

ства који нису оскудевали у храни. Да би осигурао њихово учешће у овом подухвату, Клаудије је издао декрет по којем ће се сваком власнику, чији брод буде потопљен услед невремена, одмах исплатити одштета.

● у циљу успоравања раста цена Ђеновска Привредна комора установила је неку врсту почасне повеље за све оне трговце који у периоду од месец дана не повећају цене производа. Иначе, овај италијански град спада међу најскупље у земљи.

● реч Колба, како су Индијанци звали данашњу Кубу, први пут је записана 21. октобра 1492. године у Колумбовом дневнику. Те исте године у неким другим списима помиње се назив Куба који се задржао до данас — иако је Колумбо покушао да овом острву да име принца Хуана, а касније и његовог оца Карла V у знак поштовања према члановима краљевске породице.

● јеж-муве или тахине користе се у борби против штетних инсеката. Ларве ових мува живе у телима неких инсеката, хране се њиховим ткивом и на крају изазивају њихову смрт. Ове муве најчешће прилепе своја јаја на инсекта домаћина или их полажу директно у њихово тело.

● Енглескиња Валери Торпи проглашена је за „шампиона дијете 1979.“ Наиме, ова тридесет петогодишња домаћица је у року од једанаест месеци, без употребе лекова за мршављење, успела да изгуби 104 килограма.

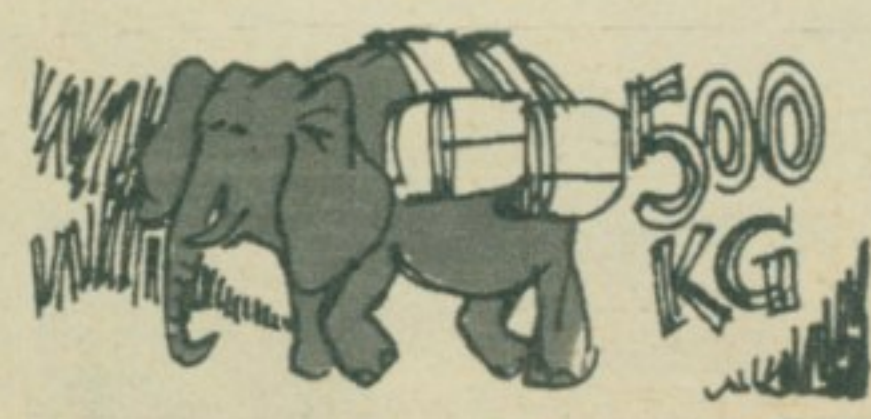
● у малом месту Љерене, на југоистоку Шпаније, недавно је откривено око 2 хиљаде скелета који потичу из 16. и 18. века. Установљено је да су то остаци жртава инквизиције.

● израчунато је да на Земљу свакодневно падне око сто тона космичке прашине.

● слон може да понесе око 500 килограма терета.

36 ГОДИНА
ОД ЗАСЕДАЊА
У ЈАЈЦУ

СВЕТЛОСТ У КАТАКОМБАМА

Заједно са двадесет пет другова, пред историјско Друго заседање АВНОЈ-а, у Јајцу је стигао вајар Антун Аугустинчић. После вишедневног мукотрпног пробијања од Оточца кроз Лику према древном граду избегавајући непријатеље и више пута на срећу одлучујући којим ће правцем кренути, ова група већника најзад је стигла на Пливине водопаде.

Иако је на Друго заседање дошао као један од 142 већника, Аугустинчић је одмах прионуо и на свој уметнички рад. У томе није био усамљен. У Јајцу су цртали и сликали Божићар Јакац, Ђорђе Андрејевић Кун, Исмет Муџезиновић Ђуро Тиљак, а на свечаностима глумили, режирали и певали Јожа Ружић, Љубиша Јовановић, Вјекослав Афрић, Оскар Данон, Никола Херцигоња. Тих судбоносних дана Јајце није било само место где су доношене историјске одлуке, него и велика уметничка радионица. Кун је у фабрици „Електробосна“ опремио прави атеље.

ВИЗИЈА ЗА БИОКОВО

Када су 17. августа 1943. борци Јањског партизанског одреда ушли у Јајце, било је то грење ослобођење овог града. Партизанска власт у граду на ушћу Пливе у Врбас трајала је до 7. јануара 1944. године. За све то време у њему је боравио друг Тито са члановима Врховног штаба, ЦК КПЈ и ЦК СКОЈ-а.

Одмах по доласку у Јајце, Аугустинчић је другу Титу изразио своју жељу да иде на Биоково, где је намеравао да изради велику фигуру Врховног команданта која би се видела далеко са Јадрана. Међутим, друг Тито је уметника замолио да остане у Јајцу и да изради нацрте за грб, ордене и новчанице.

У дворишту древне јачке тврђаве, недалеко од катакомби, Аугустинчић је почео да ваја портрет Врховног команданта. Сналазио се како је знао и умео, јер правог материјала за тај уметнички рад није било. Глину је скупљао око пута чистећи је на брзину од песка и шљунка, осећајући се као и Божићар Јакац који је, радећи

чувени Титов портрет црвеном оловком, записао: „Журио сам са цртањем време је драгоцено, веома драгоцено за човека који у својим рукама држи све нити нашег компликованог несбичног рата какав још није познавала историја. Тај дивни човек, који представља сав наш устанак и натчовечански напор, сву нашу јединствену борбу, седи преда мном, гледамо се један другом у очи, као исповедници.“

Друг Тито је позирао седећи напољу када је било лепо време, или у бараци код катакомби када је падала киша. Рад је трајао око пет дана. Међутим, уметнику је било најтеже када би, довршавајући портрет, у глини наишао на каменчић: да би га одстранио, морао је да поквари већ завршене делове бисте.

Док је вајао Титов портрет са фото-апаратима су долазили Жорж Скригин и Фицрој Маклин. Њихове

фотографије ускоро су објављене у енглеским, америчким и аустралијским новинама.

СКУЛПТУРЕ У БУНКЕРУ

Али Немци су наслућивали да се у Јајцу збива нешто значајно. Иако су град и околина били изузетно добро брањени од напада из ваздуха, Хитлерови бомбардери били су често изнад Јајца.

Када су, непосредно после заседања АВНОЈ-а, авиони са црним крстом засули град бомбама, главнина Врховног штаба склонила се у катакомбе које су служиле и као подземно склониште. Међу њима је био и друг Тито. Бомбе су, на срећу, падале даље од катакомби. Али, када је једна од око 200 килограма експлодирала тридесетак метара од склоништа, све

КАДА СУ ЕКСПЛОЗИЈЕ НЕМАЧКИХ БОМБИ УТИХНУЛЕ, ВАЈАР АНТУН АУГУСТИНЧИЋ ОДЛУЧИО ЈЕ ДА ИЗМЕРИ СЛОЈ ЗЕМЉЕ ИЗНАД ПОДЗЕМНОГ СКЛОНИШТА ДРУГА ТИТА И НЕКИХ ЧЛАНОВА ВРХОВНОГ ШТАБА — ИЗНАД ЊИХОВИХ ГЛАВА БИЛО ЈЕ САМО 30 САНТИМЕТАРА ЗЕМЉЕ И ПЕСКА.

се силовито затресло. Тада је Аугустинчић одлучио да измери слој земље изнад подземних просторија и испита њихов састав. Закључио је да их је покривао слој од само тридесетак сантиметара! Да је бомба пала на катакомбе, трагедија би била неизбежна. О резултатима мерења одмах је известио Врховног команданта који је следећег дана одлучио да се преместе у јаку подземна склоништа фабрике „Електробосна“. Ту га је портретисао и Божићар Јакац.

Заједно са Ђорђем Андрејевићем Куном, Аугустинчић је тих дана радио и нацрт грба нове Југославије. Било је замишљено да мајстор вајарства путује у Италију а затим у Америку ради израде првих наших новчаница и ордена. Међутим, из Барија се није отпутовало у Америку, него у Москву

где су израђени новац и медаље.

Гипсани одливак Титовог портрета био је постављен иза говорнице у Дому културе оне ноћи када је одржано Друго заседање АВНОЈ-а. Аугустинчић је истовремено убрзано радио и на рељефима чланова Политбироа. Али сва ова историјска уметничка дела заувек су пропала. Одлазећи у Италију у жељи да тамо у бронзи излије ове своје радове, вајар је био приморан да их, пред немачки напад, закопа. Тај скривени бункер Немци су пронашли и варварски уништили све скулптуре.

После ослобођења Аугустинчић је, по сећању и фотографијама, израдио сличну Маршалову бисту и она се данас налази у Музеју Другог заседања АВНОЈ-а у Јајцу.

И. Лончар

36 ГОДИНА
ОД ЗАСЕДАЊА
У ЈАЈЦУ

МЕСТО СУДБОНОСНИХ ОДЛУКА

ИЗРАСЛА ИЗ РУШЕВИНА — Када су 17. августа јединице Народноослободилачке војске снажним налетом по трећи пут ослободиле Јајце, бивши Соколски дом затекли су као гомилу рушевина. Одмах по доласку у ослобођени град, друг Тито је наредио Владимиру Смирнову, начелнику Техничког одељења Врховног штаба, да се разорено здање брзо опет подигне за потребе Дома културе. Иако су оскудевали у грађевинском материјалу, партизани су успели да за 21 дан потпуно обнове ову зграду. Поставши убрзо центар културног живота Јајца и партизанских јединица које су боравиле у њему и околини, Дом се увелико и са узбуђењем спремао за најзначајнији скуп у нашој историји. И док је цео град 29. новембра 1943. године тонуо у мрак, поштујући наређење Врховног команданта о строгом замрачењу, у свечано украшену и осветљену салу Дома културе почели су око 19 часова да улазе већници Другог заседања АВНОЈ-а. Стигли су из свих крајева земље, сем Македоније чији представници нису успели да се пробију до Јајца. Данас је у овој згради Музеј Другог заседања АВНОЈ-а.

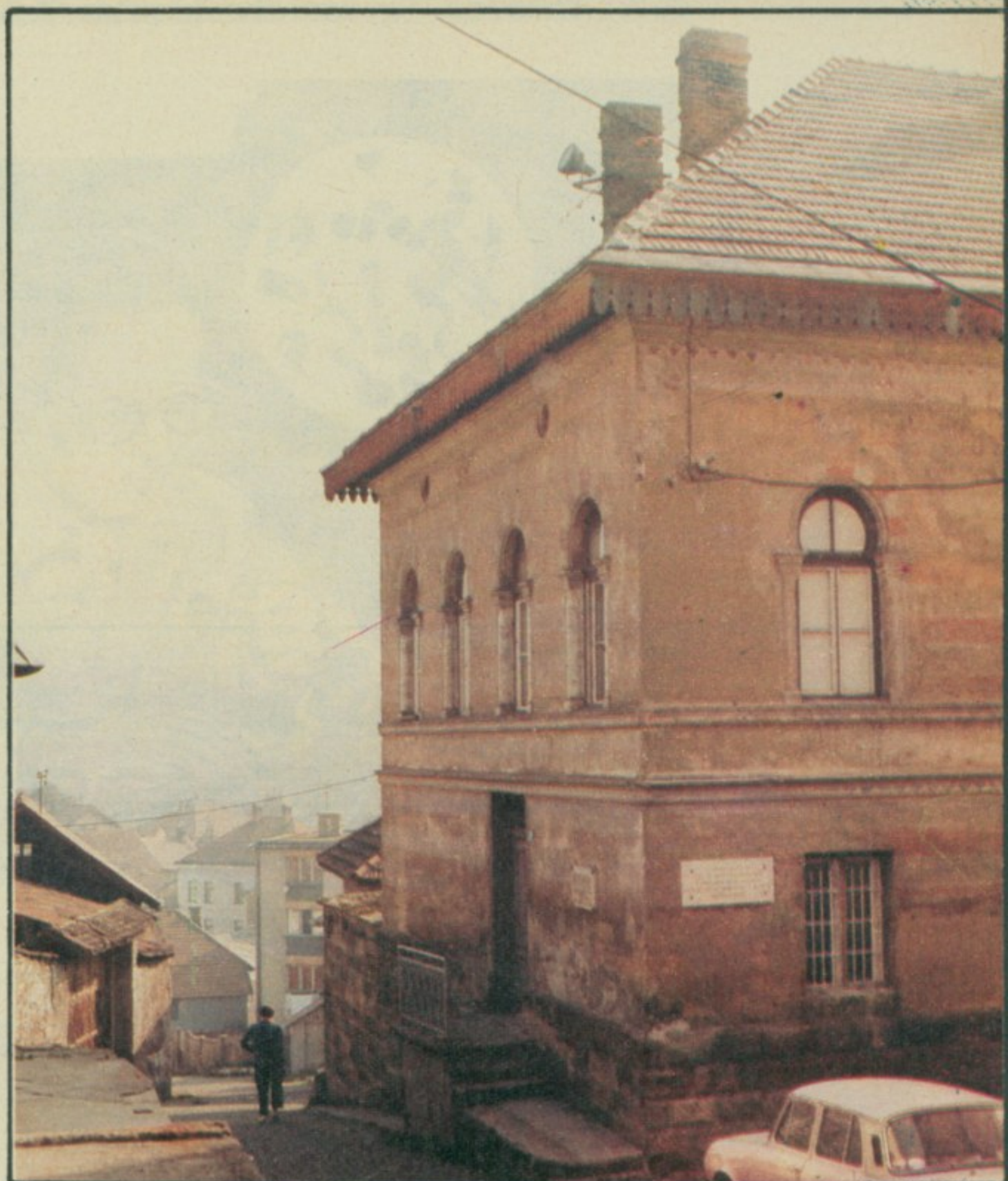
У СТАВУ МИРНО — У овој кући једно време становао је друг Тито. Преко пута је радио вајар Антун Аугустинчић. Уметник је из Ливна у Јајце као свог помоћника довео студента технике Радета Микачића. Младић га је замолио да бар једном види Врховног команданта. Како су у Аугустинчићевом стану сви прозори због замрачења били облепљени хартијом, момак је друга Тита могао да види само кроз мали отвор на папиру. Микачић је зажмурио на једно око и погледао напоље: друг Тито је био на једној од својих честих шетњи од Бурића куће (на слици) до катакомби. Угледавши га, вајаров помоћник је одједном лупио ногома, заузео став мирно и принео стиснуту шаку капи поздрављајући Маршала. Аугустинчић се насмејао: „Па, добро, тебе Маршал не види!“ Микачић је слегнуо раменима: „Ха, шта ја могу... То је јаче од мене. То је респект пред тим човеком“.

ИЗ „ШАРЕНИЦЕ“ У ЦЕО

СВЕТ — Једна од најпознатијих кућа у Јајцу је „Шареница“, овако названа због разнобојних орнамената и линија на њеним спољним зидовима. Отавде су у свет, преко скромних одашиљача, кренуле и вести о одлукама Другог заседања АВНОЈ-а. Наиме, сем информисања наших људи широм земље за време заседања и после њега, било је потребно што потпуније и на време обавестити савезнике о најзначајнијим одлукама у току НОР-а. Зато је одлучено да се оснује телеграфска агенција која је требало да буде званични орган АВНОЈ-а, а касније и Националног комитета ослобођене Југославије. По одлуци ЦК КПЈ овај задатак био је поверен Моши Пијаде, омиљеном чича Јанку, коме је на том послу помагао Владислав Рибникар. Телеграфска агенција Нова Југославија (ТАНЈУГ) основана је 5. новембра 1943. и била смештена у овој згради, где је радила од 7. јануара 1944. године. У „Шареници“ су боравили Моша, Лада Рибар и цела прва редакција Танјуга.

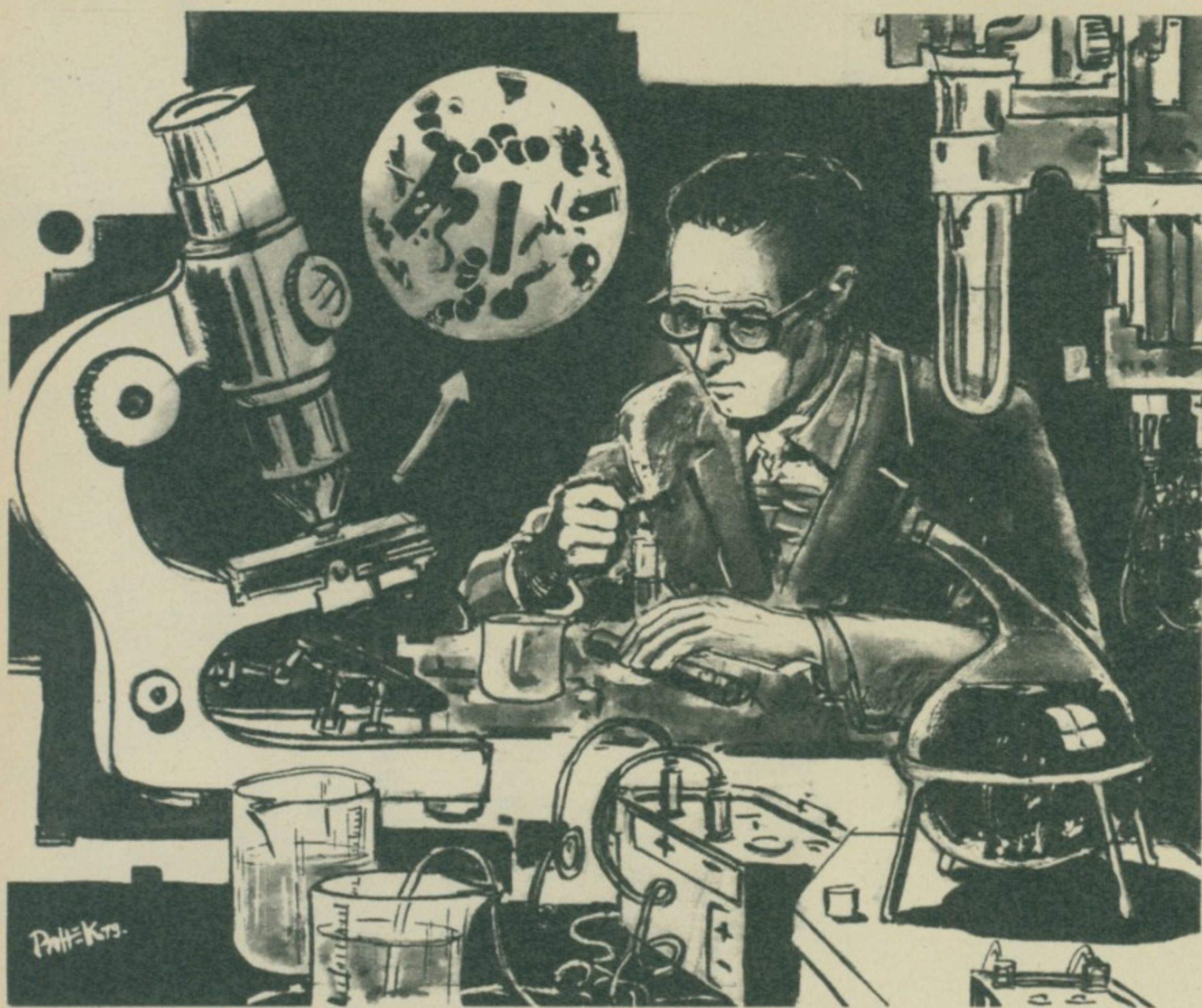

ЈЕДИНСТВЕНЕ НА БАЛКАНУ — Између Бурићеве куће, где је такође боравио друг Тито, и старе Медајед-куле налази се у седри усечен улаз у јајачке катакомбе — две подземне просторије уклесане у камен. Највероватније грађене почетком 15. века, као гробна црква Хрвоја Вукчића и његове породице, овај споменик, јединствен на Балкану, у учесталим бомбардовањима Јајца крајем августа 1943. године послужио је као подземно склониште друга Тита и неких чланова Врховног штаба. Међу објектима уз катакомбе биле су две бараке саграђене крајем августа 1943. за потребе Врховног штаба. У једној од њих била је радна соба друга Тита, а у другој просторија за дежурног официра и мала трпезарија. На слици: улаз у катакомбе.

НЕМОЋНИ БОМБАРДЕРИ — Кућу породице Бибић на левој обали Врбаса, скривену под брегом у бујном растињу, Јајчани и данас зову Титова кућа. У данима пре и после Другог заседања АВНОЈ-а у њој је боравио Врховни командант друг Тито. Близина фабрике „Електробосна“, где је боравила главнина Врховног штаба, омогућавала му је брзе и честе контакте са сарадницима. Када су Јајце надлетали немачки бомбардери, они су прелазили у подземна склоништа која су у брду изнад „Електробосне“ ископали партизани и радници.

ОРДЕНИ У ФАБРИЦИ КАРБИДА — Врховни штаб је за време боравка у Јајцу био смештен у зградама фабрике карбида „Електробосна“. У управној згради био је Штаб I пролетерског корпуса НОВЈ. На спрату се налазио атеље Ђорђа Андрејевића-Куна где је уметник израдио скице за наше новчанице и прве партизанске ордене: Орден народног хероја, Партизанске звезде првог, другог и трећег степена, Орден братства и јединства, Орден за храброст и Медаље за храброст. У том атељеу израђена је прва верзија нацрта за Партизанску споменицу и нацрт ознака за Титову маршалску униформу, као и скица за маршалски знак.

КАД КРЕНУ МАЛИ ЧУДОТВОРЦИ

БАКТЕРИЈЕ НИСУ САМО ЗЛО ЗА ЧОВЕКА — БЕЗ ЊИХ БИ НАМ ЖИВОТ БИО НЕМОГУЋ. АЛИ КАКО СУ ИХ НАУЧНИЦИ НАВЕЛИ ДА РАДЕ КАО ПРОИЗВОЂАЧИ СТРУЈЕ И ЛЕКОВА ИЛИ КАО РУДАРИ — ТО СЕ ГРАНИЧИ СА ФАНТАСТИЧНИМ.

Научници желе да бактерије што више раде — за нас. Група научника са Калифорнијског универзитета и Медицинског центра у Лос Анђелесу, САД, успела је да обичну бактерију Е-коли, која живи у човечјем цреву не причињавајући му никакву штету, „принуди“ да производи хормон — соматостатин.

Наређење за Е-коли

Научници су вештачки произвели ген наследности који омогућава стварање соматостатина и затим га унели у бактерију Е-коли. Од тог тренутка бактерија је „наређивано“ да ствара соматостатин. А природа бактерија је таква да и ново-

стечене генетске особине преноси на даље потомство.

У кључном експерименту соматостатин је био изабран због тога што има релативно просту генетску шифру. Сем тога, тај хормон има шири значај јер утиче на излучивање неких других хормона у крвоток. Научници, наиме, сматрају да се соматостатин може користити као значајан фактор укупне хормоналне активности организма.

Овај нови метод омогућиће стварање нових произвођача разних сложених биолошких материја — од инсулина и других хормона до најразличитијих фермената који се користе при индустријским процесима врења. Производња иначе дефицитарног инсулина новим методом може се очекивати за две до три го-

дине. То ће представљати благодет за милионе дијабетичара, у првом реду због тога што ће тај инсулин бити идентичан човечјем. Он ће, наиме, одстранити опасност од имунолошке реакције одбацивања или алергије које сада могу да се испоље према инсулину животињског порекла (из панкреаса свиња или говеда). Сем тога, нови инсулин ће, несумњиво, бити много јефтинији од досадашњег.

Једући праве струју

У откривању микроба-произвођача учествовали су и енергетичари. Њихова истраживања показала су да микроби могу да производе и електричну енергију. При том, ове биолошке електричне батерије не развијају топлоту, не кородирају и век им је много дужи него техничких батерија. Сем тога, ови произвођачи струје хране се отпаcima неорганског и органског порекла, што значи да „уз пут“ обављају и посао чистача.

Микроби стварају електроенергију веома једноставно. При узимању електрона из своје хране микроби ослобађају кисеоник или водоник. Ти електроактивни гасови ступају у хемијску реакцију с електролитом при чему настаје — електрична струја. Она се, дакле, може добити при узајамном дејству двају електроактивних гасова и довољна је (до 2 волта) да активира већину апарата и уређаја.

Данас већ постоје биоелементи са сумпор-магнезијумом и ту смешу бактерије узимају из морске воде. На сличан начин граде се и биоелементи на бази уринске (мокраћне) киселине. Снага им је мала, али откривени принцип отвара широке могућности. Сматра се да микроби располажу способношћу бесконачног размножавања и да због тога постоје могућ-

међу бројним врстама бактерија постоје и такве које се хране сумпорним једињењима неких метала. Пошто је бакар у природи најчешће повезан са сумпором, бактерије готово увек „нападају“ руде бакра. Оне их у води претварају у лако растворљива једињења. Огледи су показали да тај процес тече веома брзо. Ако за 400 дана обичне хемијске оксидације из халкопирита, једног од минерала бакра, може да се извуче само 18 одсто бакра, већ при првим огледима, само за 75 дана могло је — готово 40 одсто. При том је неопходно да на „радним местима“ бактерија влада температура од око 25° Ц и мрак. Сићушни „рудари“ су у тим условима за само четрдесетак дана ослободили чак 80 до 90 одсто чистог бакра!

Посебно велику корист за човека бактерије могу да остваре у завршном пе-

ДУГО СУ СЕ КРИЛИ

Пре три века холандски књијар Антони ван Левенхук посматрао је капљицу прљаве воде под микроскопом који је сам начинио и који је увеличавао 200 пута. На своје велико чуђење, открио је да човечанство живи у непосредном суседству са милијардама невидљивих микроорганизама. Тим догађајем је започео велики преображај у биологији и медицини, а данас и многим областима науке, технике и технологије.

Луј Пастер је пре нешто више од једног века објавио своју теорију о микробима као узрочницима болести. Њен развој и примена у пракси довели су до победе над таквим тешким болестима као што су туберкулоза, колера, дифтерија... Захваљујући тим открићима, просечни век човека у развијенијим земљама повећао се од 40 до 70 година.

Научници су у међувремену открили да многи микроорганизми подржавају живот на нашој планети производњом органских једињења и снабдевањем биљака у земљи хранљивим материјама. Многе врсте бактерија служе човеку као, на пример, оне које претварају млеко у сир.

ности њиховог све већег и економичнијег коришћења за стварање електричне енергије.

Иснопавају богатства

Пре седамдесетак година у америчкој држави Јути били су затворени неки рудници бакра, јер су резерве руде већ исцрпене. Окна су била потопљена. Међутим, када је после неколико година вода испумпана, открило се да у окнима има — 12 хиљада тона бакра. Сличан случај догодио се у Мексику где је из напуштених рудника само после годину дана пошто је испумпана вода извађено око 10 хиљада тона бакра.

Откуда се и како накнадно појавио бакар? Анализе су показале да

риоду експлоатације рудника. Наиме, у напуштеним окнима остаје просечно 5 до 20 одсто руде чије је искоришћавање нерентабилно. Тада могу да се „запосле“ бактерије, јер оне лако доспевају до најскривенијих лежишта руде и тамо обављају свој користан посао. Ово је само један пример. Међутим, укуси бактерија „рудара“ веома су различити. Помоћу њих из земље могу да се црпу гвожђе, никал, цинк, кобалт, алуминијум, титан и други елементи, па и племенити метали.

Попут патуљака из бајке, милијарде сићушних „рудара“ неуморно, дању и ноћу, помажу људима да јефтино користе богатства Земљиних недара.

Н. Б.

ЛЕОПАРДИ НА КОЛЕНИМА

На Светском фудбалском првенству у СР Немачкој 1974. године Југославија се нашао после дванаест година. Неуспех у квалификацијама за два претходна првенства, у Енглеској 1966. и у Мексику 1970. године, сада је био прошлост. „Плавој чети“ припала је част да отвори Светско првенство утакмицом против Бразила, тадашњег светског првака. Тог 13. јула 1974. на „Валд“ стадиону у Франкфурту окупило се 70 хиљада гледалаца а око милијарду људи посматрало је меч преко ТВ-екрана.

Наша репрезентација надиграла је Бразил у свим елементима фудбалске игре. Али, и поред неколико стопроцентних шанси и Облаковог ударца у статистици, утакмица је завршена нерешеним резултатом 0:0. Наш тим је био морални победник, признања су стизала са свих страна.

Следећи противник била је репрезентација Заира — првак афричког континента. На Светско првенство тамнопути фудбалери до-

ГОВОРИЛО СЕ ДА СУ ИГРАЧИ ЗАИРА, ПОСЛЕ МНОГИХ УСПЕХА, У ЗАВРШНИЦУ СВЕТСКОГ ПРВЕНСТВА ДОСПЕЛИ НЕ САМО ЗАТО ШТО СУ ДОБРИ ФУДБАЛЕРИ, ВЕЋ И ЗАХВАЉУЈУЋИ ТАЈАНСТВЕНИМ РИТУАЛИМА И МАЈМУНСКОМ МЕСУ.

ча од којих су неке биле застрашујуће. Говорило се да играчи Заира свакодневно једу мајмунско месо које им даје посебну снагу, да раде специјалне вежбе снаге и издржљивости а ноћу одржавају ритуалне сеансе уз там-там бубњеве који, говорило се, мобилишу екипу. Истичало се да су играчи брзи као антилопе, окретни као пуме, снажни као леопарди... Играчи су добили назив „леопарди“ због мајмунског меса које воле леопарди и које даје снагу.

Савезни капитен Миљан Миљанић осетио је да се страх увлачи у нашу екипу и зато је пре утакмице са Заиром са играчима одржао чак четири састанка. Храбрио их је, износио добре али и слабе стране нашег будућег противника.

венства Африке у Каиру 1974. године. Централни одбрамбени играчи Лобило и Бванга су оштри, агресивни и неустрашиви... Али Заирци имају и слабости, и ми то морамо да искористимо. Пре свега, њихови спољни бекови су мали а, такође, и играчи маневра, и ми ћемо зато применити „ваздух-игру“. Због тога ћемо, увођењем Бајевића који ће са Шурјаком, Каталинским и Богићевићем чинити ослонце наше игре у „ваздуху“, и тим донекле изменити. Следећа слабост Заира су бекови па ћемо стално играти преко крила. А слаби су и приликом прекида игре када, обично, примају голове.

Код наших играча напетост је попустила, али нису отклонили страх.

скокови наших високих играча на њих су деловали неком хипнотичном снагом. Падао је гол за голом и наша репрезентација је већ у првом полувремену водила са 6:0. У наставку смо постигли још три гола 9:0 — а могло је бити и двоструко више. Поготке су постигли: Бајевић (3), Џајић, Шурјак, Богићевић, Петковић, Облак и Каталински. Бајевић је могао бар још два пута да затресе мрежу и са пет голова на једној утакмици, био би најбољи стрелац Светског првенства 1974. Био је то рекордан резултат на овом светском првенству. Наши играчи су пет голова постигли главом, управо онако како је планирао Миљанић.

У овом сусрету фудбалери Заира деловали су уморно, несигурно, збуњено, уплашено... Од њихове снаге, агресије, брзине и окретности није било ни трага. После утакмице један наш новинар нам је рекао да су играчи Заира ноћ пред утакмицу са Југославијом провели у мистериозном ритуалу уз там-там бубњеве, у некој врсти транса, и нису спавали. Зато су, вероватно, следећег дана на утакмици били троме, уморни, изнурени... То је схватио и њихов тренер Видинић и необичне „припреме“ за утакмицу избацио је већ у

наредном сусрету против Бразила. На тој утакмици Заир је био равноправан противник светском прваку. До последњих минута Бразил је водио са 1:0, али је то било недовољно да се квалификује за четвртфинале. У последњем минуту Бразил је ипак дао и други гол, мада су многи изразили сумњу у регуларност овог резултата.

НЕ СМЕМО КУЋАМА

Тренер репрезентације Заира био је наш бивши голман и репрезентативац Благоје Видинић. Најзаслужнији за успех Заира, он је са овом екипом освојио првенство Африке и успео да је доведе на завршни турнир светског првенства, што није пошло за руком ни великим фудбалским силама као што су Енглеска, СССР, Француска, Чехословачка... Видинић је уживао велики углед у Заиру а после освајања првенства Африке сви играчи и тренери Заира добили су од председника Мобутуа по кућу и луксузни аутомобил.

После утакмице стајали смо са Видинићем у ходнику стадиона у Гелзенкирхену. Био је утучен. Пораз од 9:0 био је права катастрофа и за Заир и за Видинића. Успео је, блед у лицу, да уз дубок уздах само процеди:

— Ово је страшно. Ми не смемо да се вратимо кућама. Побие нас навијачи у Заиру!

Др Војислав Стефановић

шли су са великим амбицијама али и са неким необичним обележјима.

СТРАХ У ЕКИПИ

Наша репрезентација била је смештена у мирном и усамљеном хотелу „Зоненхоф“ у Кенингштајну, двадесетак километара удаљеном од Франкфурта. Због посебних мера безбедности у хотел је мало ко имао приступа, али су зато, из часа у час, стизале вести о припремама екипе Заира и изузетним особинама игра-

Миљанић ништа није препуштао случају и пред Светско првенство, за само десет дана, летео је у Африку и Бразил, да би што детаљније упознао играче Заира и Бразила. Зато је нашим изабраницима указао на изванредна својства фудбалера Заира: велику снагу и нападачку игру, изузетну брзину и покретљивост, складност покрета и фудбалске квалитете већине играча.

— Крила Мајанга и Какоко — рекао је Миљанић — брза су као ветар. Центарфор Ндаје, страхан шутер, био је голгетер на финалном турниру пр-

Утакмица Југославија — Заир одиграна је у Гелзенкирхену, 18. јуна 1974. године. Наш тим изашао је на терен у следећем саставу: Марић, Буљан, Е. Хаџи-абдић, Облак, Каталински, Богићевић, Петковић, Аћимовић, Бајевић, Шурјак, Џајић.

ГОЛОВИ КАО НИША

Од првог минута наша репрезентација играла је смирено, високим лоптама и преко крила. То је „умирило“, у првим минутима, доста агресивне и раздражљиве играче Заира, а

МИНИ-КВИЗ

- 1 Садко је...
- 2 Форминга је мања војна формација?
- 3 Лијеж је...
- 4 Блекпул је врста базена?
- 5 Како се добија вазелин?

ОДГОВОРИ:

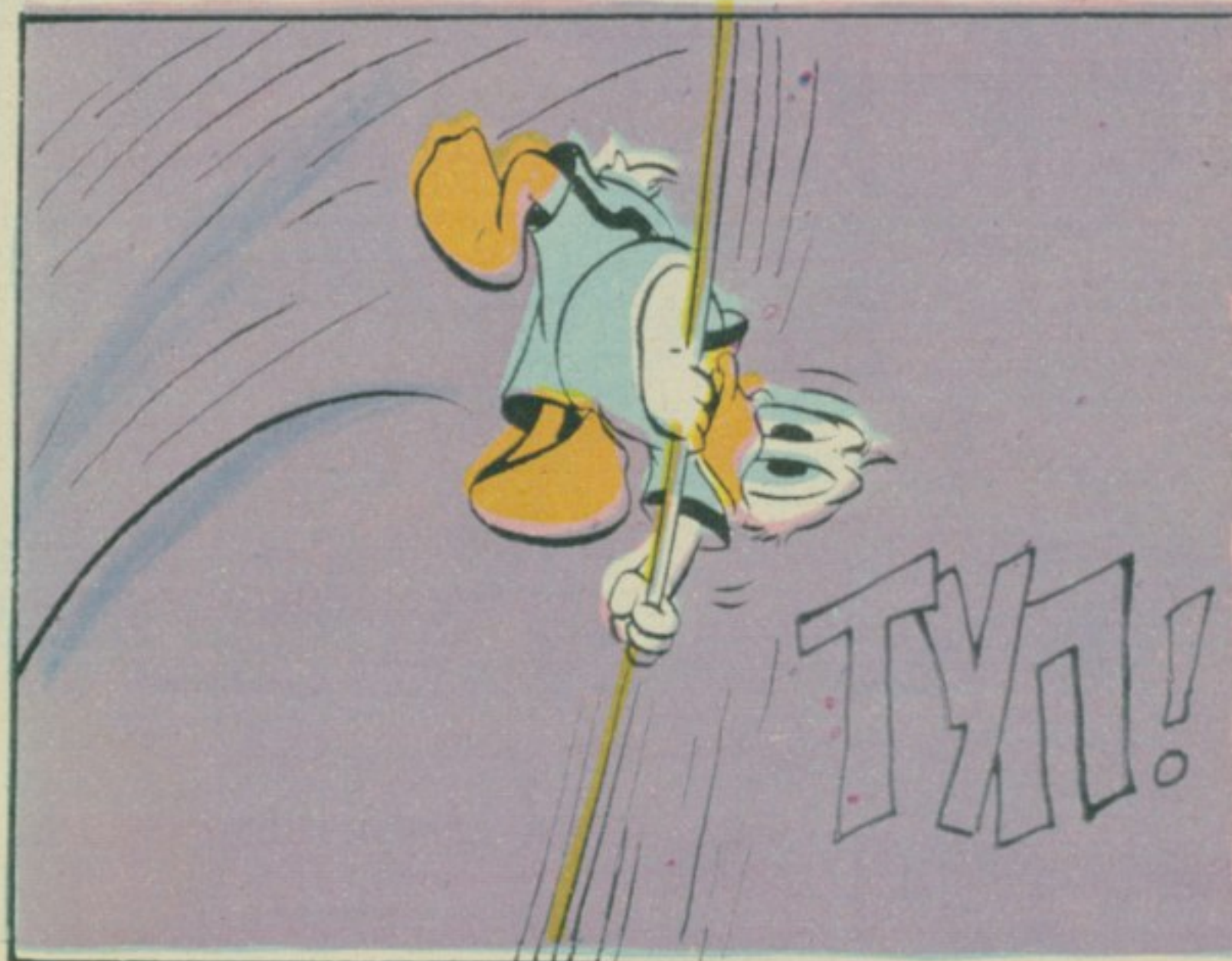
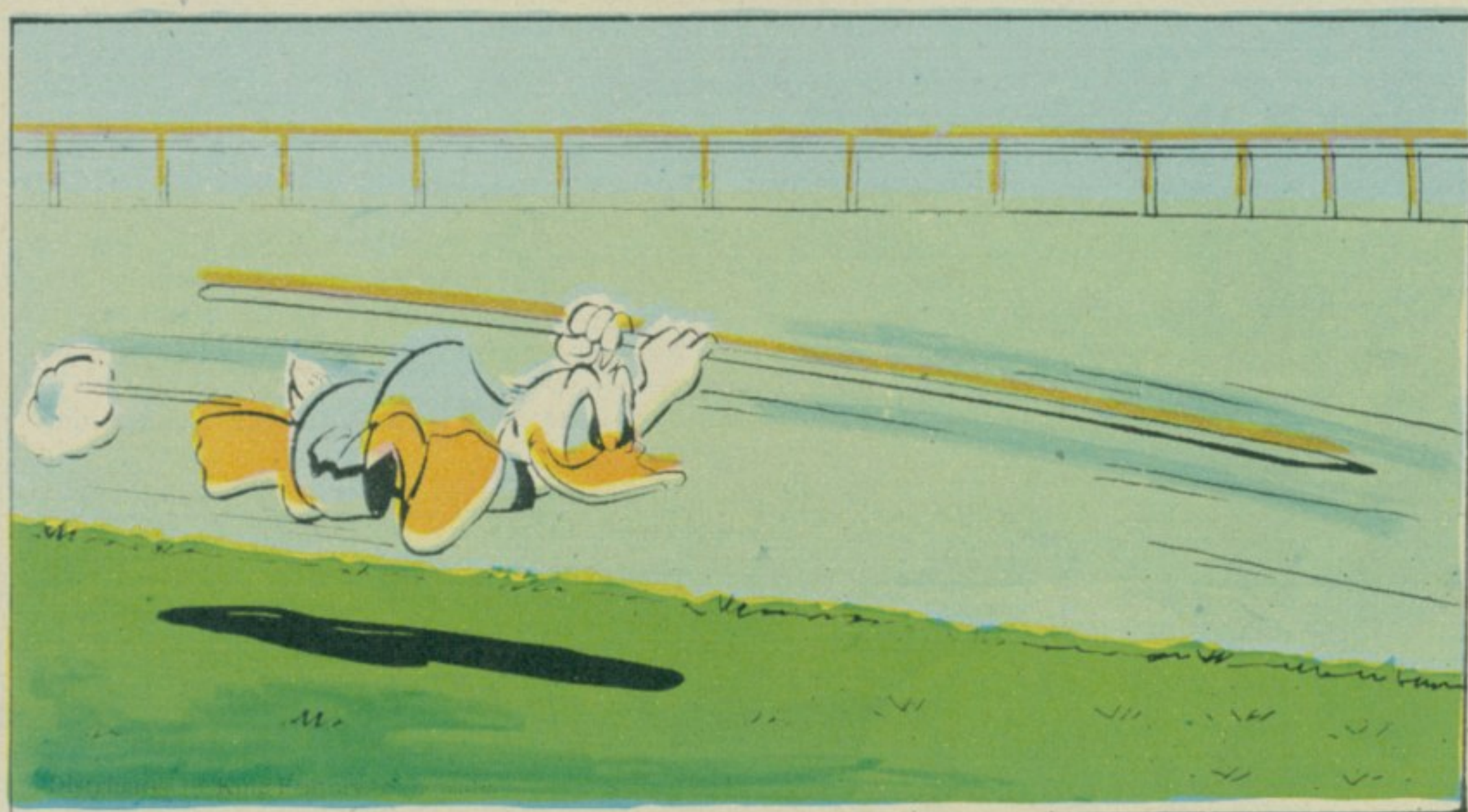
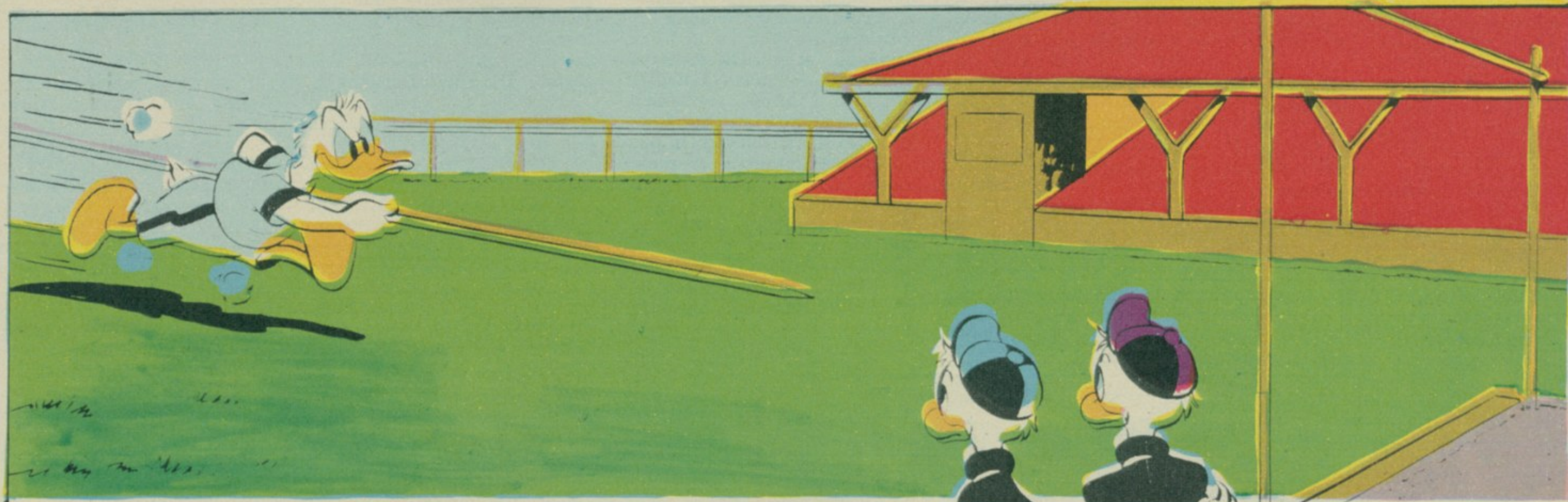
1. Садко је јунак руских народних песама; вазелин се добија из масла. 2. Не — вазелин је јунак руских народних песама; вазелин се добија из масла. 3. Лијеж је мања војна формација. 4. Не — Блекпул је град у Енглеској. 5. Вазелин се добија из масла.

WALT
DISNEY

ПАЈА
ПАТАК

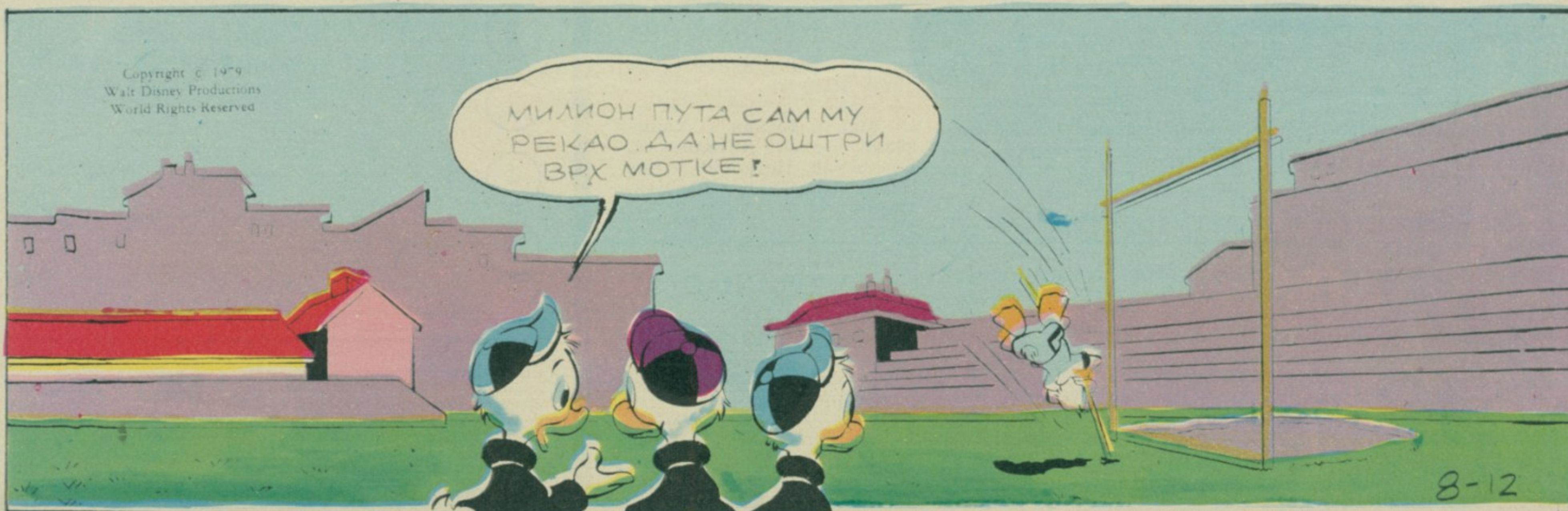
СПРЕМАН?

СПРЕМАН!

Copyright © 1979
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

МИЛИОН ПУТА САМ МУ
РЕКАО. ДА НЕ ОШТРИ
ВРХ МОТКЕ!

ЈУРИШ ГРЛАТОГ ВОЈВОДЕ

ЧИНИЛО СЕ ДА НИКО ОД ДЕСЕТ ХИЉАДА УСТАНИКА НА ЧЕЛУ СА КАРАЋОРЂЕМ НЕ ЋЕ ИЗВУЋИ ЖИВУ ГЛАВУ.

Дугачка колона устаника полако се кретала према Сјеници. Мало је ту коњаника било, већину су чинили пешаци, а готово сви су били исцрпљени дуготрајним пешачењем, нередовном исхраном и свакодневним чаркама с Турцима. Карађорђе је рачунао да их има око десет хиљада. Јашући на коњу, повремено је застајао и соколио их. Није морао: морал је био на изузетној висини.

Сетио се почетка. Догривши шта је ко у кући имао што се може употребити за војевање, народ се листом подигао против турског зулума. Тако је 1804. и почео први српски устанак.

Карађорђе и народни прваци умешно су водили војску против вишеструко јачег непријатеља, већ према томе колико су прилике и интереси великих сила дозвољавали.

Дошла је 1809. Карађорђе је наурио да ратни савез са Русијом искористи за офанзиву у Босни, Херцеговини и Црној Гори и да подигне на оружје напаћени народ и у тим крајевима. Међутим, гласањем у Совјету усвојен је план Младена Миловановића да се војска подели у четири дела и крене у четири разна правца. Са око десет хиљада устаника вожд је пошао у Санџак да се споји са Црногорцима. Сада, крајем априла, његова група налазила се наомак Сјенице.

ОТИЋИ ИЛИ ОСТАТИ

Сјеница је ослобођена 5. маја. Хаџи-бег Чавић се жилаво одупирао, али вишедневној паљби из десет топова и јуришима Карађорђевић устаника није могао да одоли. Војвода Вуле Илић из Колара, Милан Обреновић, Вуица Вуличевић и Лазар Мутап улетели су у град са својим људима попут рисова: пало је нешто мање од хиљаду османлијских глава!

После Сјенице на ред је дошла Нова Варош.

Вест о Карађорђевић успесима у Санџаку разједала је Нуман-пашу из Пећи. Окупио је двадесетак хиљада добро извежбаних сурових војника,

већином коњаника, и похитао пут Сјенице. Уз пут је ударио на црногорско племе Васојевића и на силу повео око триста племенских бораца, међу њима и чувеног јунака Рада Лакетића, и обукао их у турску одећу. Боље да то није учинио...

Карађорђе се нашао на муци: повући се или остати. Однос снага није обећавао никакав успех, на против.

је човеку би се учинило да је сва сила притисла око мало земље. Шатори су очас разпети. Нуман-пашин је био највећи и најлепши.

УДРИ, ЂАУРИНЕ!

Устаници су се распоредили на заравни како су најбоље могли и умели. Највеће наде полагали су у десет топова, колико су имали. Знали су да Турци неће напасти пре сутрашњег дана. Прво ће се разбашкарити, добро наjestи, провеселити, а ујутру — ето их!

— Је л' то они зову нашег на мегдан?!

— Коекуде, такав им је адет! — одвратио је Карађорђе. — Силан паша, воља му да ужива!

— Е, неће! — цикнуо је Мутап и одјурио по свог коња Гаврана.

Вођа српских устаника довикнуо му је да стане, али узалуд. Ускоро на Главицу полетеше Лазар Мутап и Милић Дринчић. Мутап је скренуо лево, а Дринчић продужио право и убрзо избио на врх.

Јусуф, један од двојице Турака, трже се кад га спазе. Дринчић је застао. Укочен, мотрио је на сваки непријатељев покрет.

шем језику, а запрепастио се чувши да пред собом има надалеко знаног Рада Лакетића. Црногорски јунак објаснио је да га је Нуман-паша одредио за мегдан и да је морао да пристане. Сада би лако могао да пређе Србима али како да остави своје у пашиним логору?

ПРЕВАРА ЈЕ УСПЕЛА

Мутап је предложио да намерно промаше један другог, а онда да се свако врати одакле је дошао. Лакетић је одушевљено пристао.

Са велике даљине паша није могао да запази превару. Осрамоћен због неуспеха мегданџија, гневно је наредио да се војска припреми за напад.

Десет хиљада устаника храбро је дочекало двадесет хиљада Турака, али део турске војске одвојио се и изгубио у оближњим шумарцима... Неки су тврдили ово, неки оно, било како било, неки су се устаници нашли опкољени као у мишоловци. Било је само питање времена када ће започети стравичан масакр. Црн у лицу као земља, Карађорђе је трчао од једног до другог топа, издавао наређења за паљбу, али је био свестан да је крај близу.

И тада, када се чинило да ће Нуман-паша исувише скупо наплатити све раније турске поразе од Карађорђе, некоме је пало на памет да коњаници повежу црвени шал око главе попут турске чалме. Како коњски врат заклања јахача и његову одећу, Турци ће од наших помислити да су њихови...

Предвођени војводама, Срби су заиграли на све или ништа. Јурнули су међу Османлије позивајући „браћу“ на повлачење. Први је грабио војвода Вуле Илић. Пошто је био необично грлат, његови повици „Беж'те, Турци, изгубосмо!“ далеко су допирали. Нуман-пашина војска се ускомешала. Панично „бекство“ коњаника с црвеном чалмом јасно је говорило да треба што пре нестати. Преплашени Турци поскакаше и окренуше леђа бојишту! Али, нису далеко одмакли. Ухваћени у клешта између Срба и Црногораца Рада Лакетића, просто су сатирани.

До подне је све било готово. Кажу да је изгинуло око три хиљаде Турака. Срба — 70!

М. Тодоровић

— Остајемо! — гракнули су у исти глас сви виђенији људи кад их је позвао на договор.

— И ја велим — суво је закључио вожд — па шта буде!

Договорено је да непријатеља дочекају на Суводолу у близини Сјенице, пространој висоравни одакле пуца видик на све стране.

Истицала је прва недеља јуна 1809.

Пашина војска избила је на брежуљке око Суводола у рано по подне. Гледајући

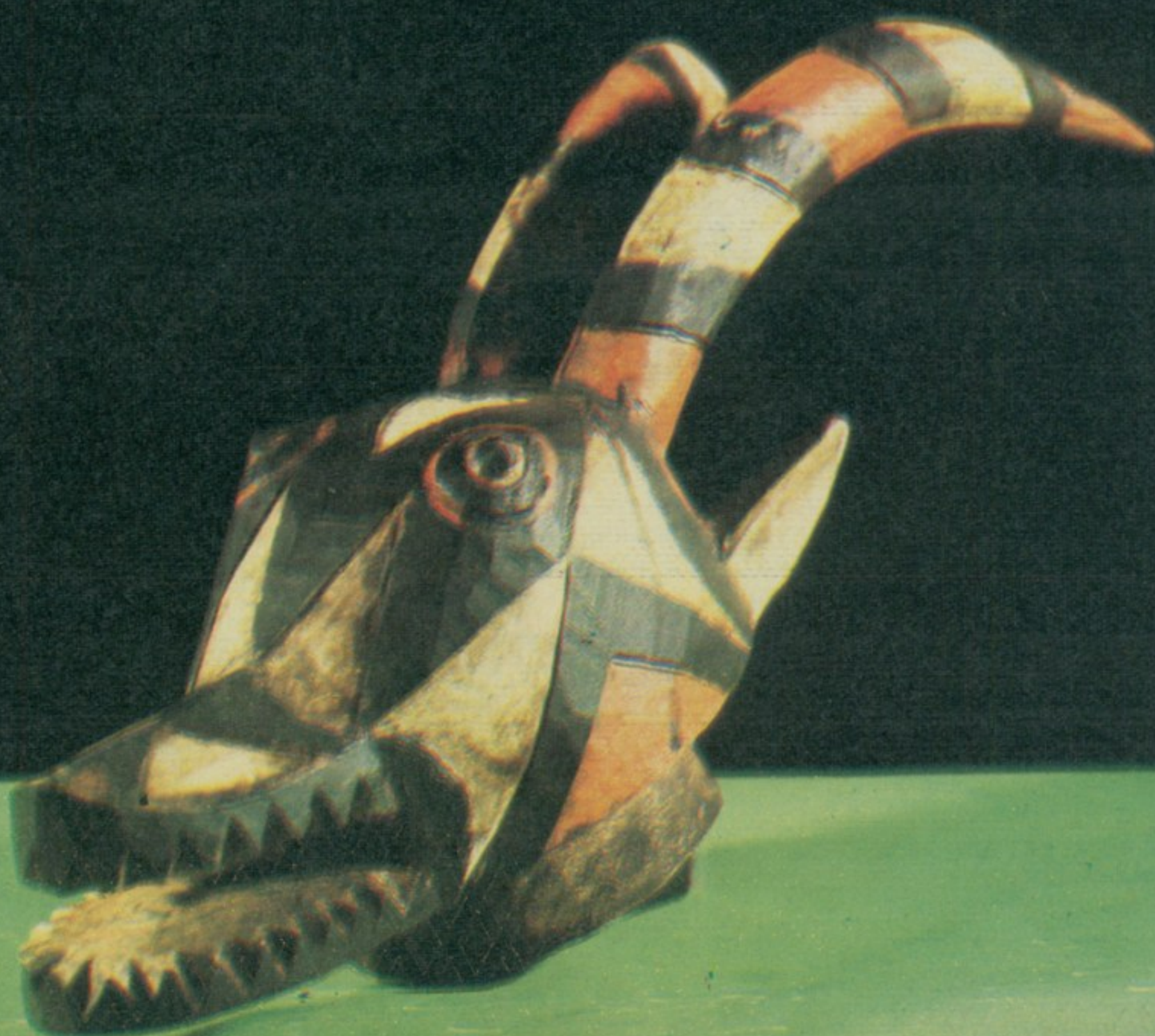
Овога пута, међутим, није било тако. Сунце је већ било огрануло, а од напада праћеног карактеристичном турском виком — ништа. Шта је сад, питали су се многи на српској страни. Убрзо је разјашњено. На голи брег Главицу, круну Суводола, на поамним коњима избила су два Турчина и почела да пуцају из кубуре. Лазар Мутап се случајно нашао у заклону поред Карађорђа. Двојица гиздавих Османлија су га раздражила. Обратио се Карађорђу:

— Удри, бре, ђаурине! — прекинуо је мучну тишину Јусуф, нагнао коња и опалио из кубуре.

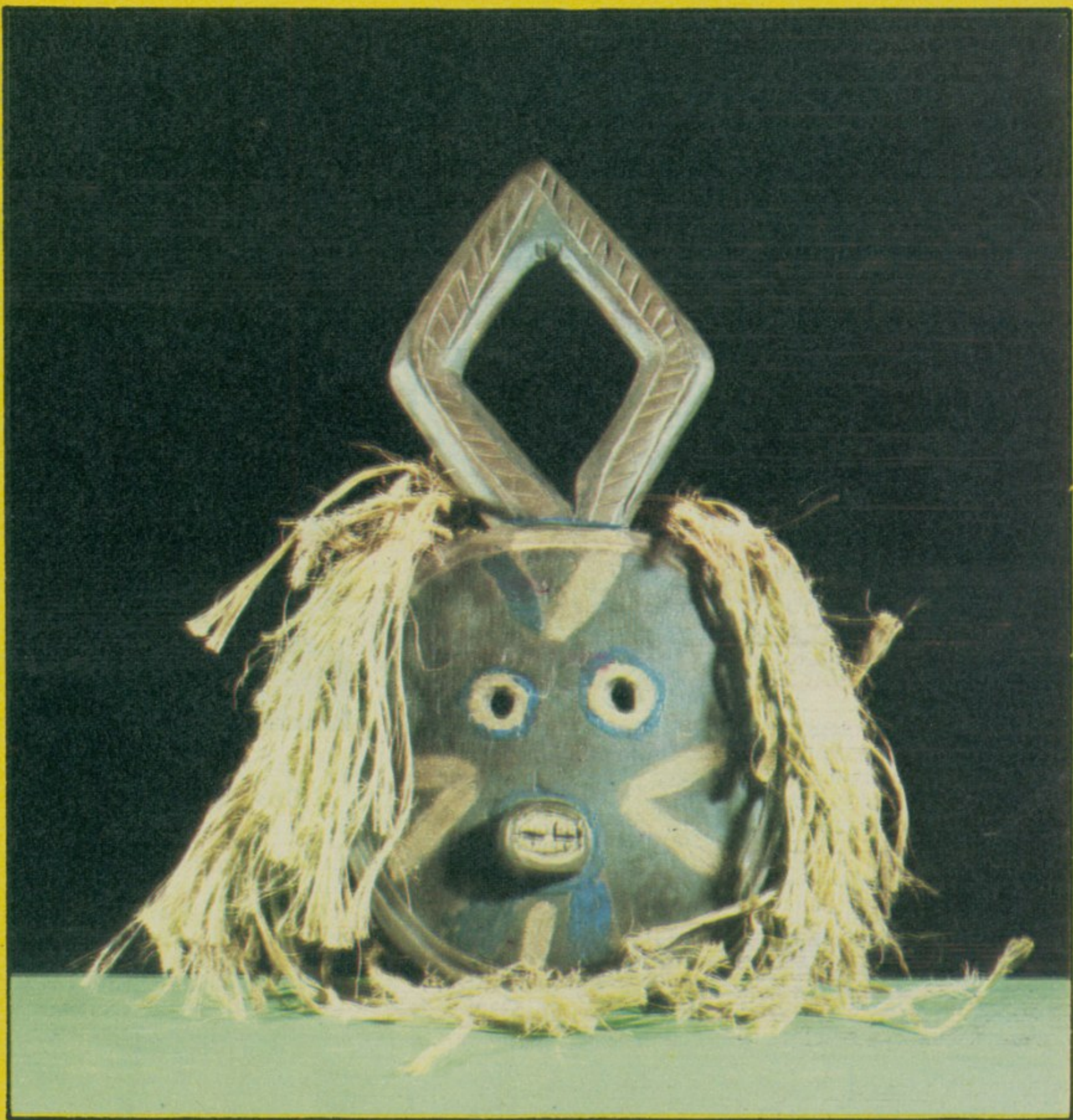
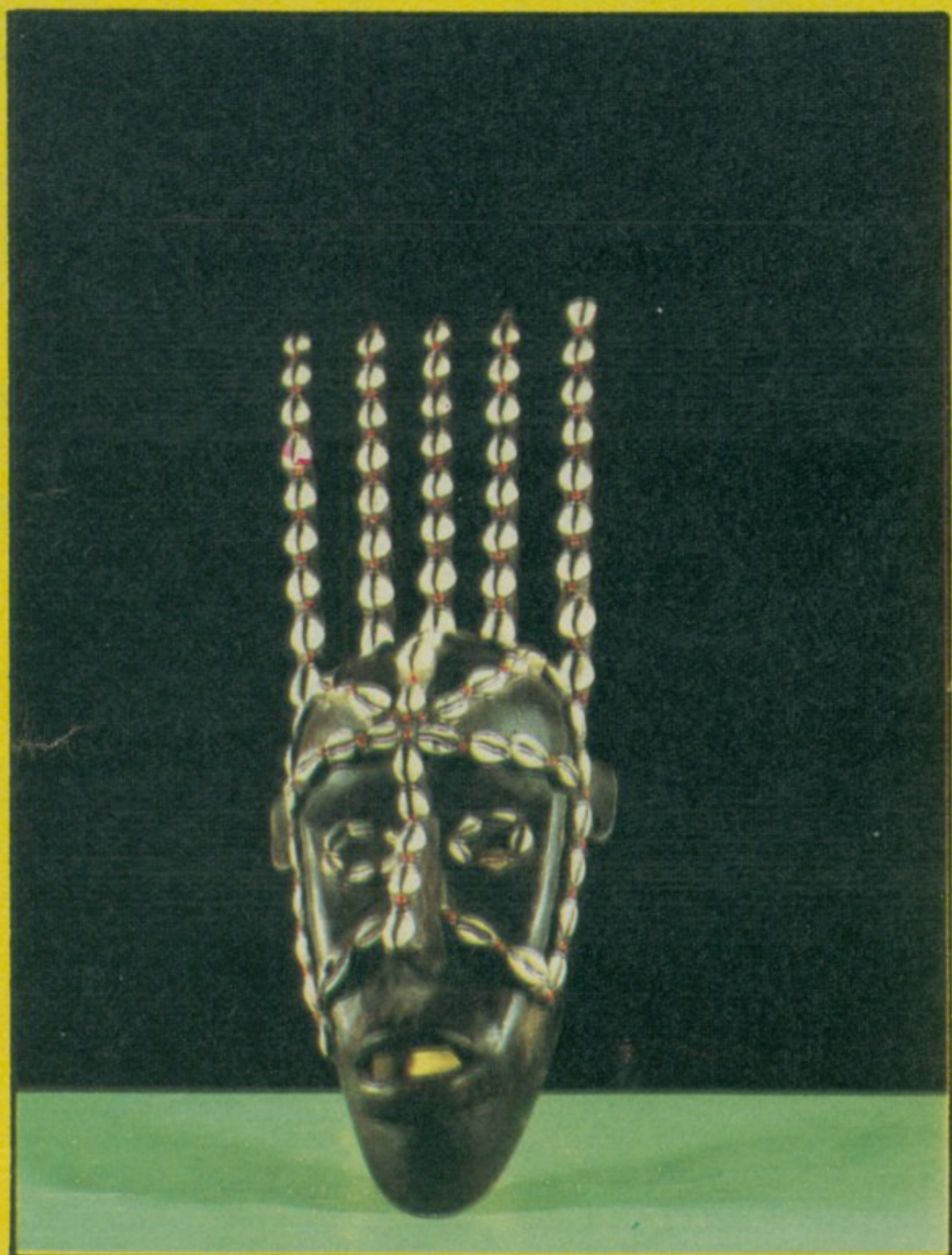
Промашао је јер је Дринчићев коњ на господарев трзај устукнуо. Српски мегданџија — није. Турчин се ухватио за груди и стропоштао на земљу.

Баш тада је пред свог противника избио и Мутап. Неустрашив, као што је био, није могао да одоли, а да га не упита да ли више воли да напада или да дочекује напад. Силно се изненадио када је човек проговорио на течном на-

МАСКА
ГЛАВУ
ЧУВА

ДУХ ТУТОРА — Бамбаре су чланови једног од највећих племена у Западном Судану. Некада ратници, данас су углавном земљорадници који веома држе до својих обичаја. Живе у класама које нису издељене по социјалном пореклу већ — старосним групама. Тако, ако неког Бамбару задеси каква невоља, припадници његове генерацијске групе дужни су да му се нађу и помогну му. Заједничко за све Бамбаре су култови о којима се брине шест посебних друштава. Једно од њих, Нтомо, посвећено је турском духу који води рачуна о деци пре сазревања, штити их од болести и настоји да им улије дух дисциплине и солидарности. Маске Нтомо обично се украшавају каури шкољкама као ова на слици.

ПОД ВОЂСТВОМ КРАЉИШЕ — У централном делу Обале Слоноваче живи племе Бауле које је у ове крајеве стигло око 1730. године предвођено краљицом Ауром Пока. Њихове маске могу да буду, зависно од намене, веома различите. Тако су оне које се употребљавају у магичке сврхе обично израђене у облику људског лица. Маске „гузи“ представљају бивола и служе за растеривање демона и вештица.

У ОБЛИКУ ШЛЕМА — У племени Сенуфо, заправо његовом огранку Лабака, настала је и ова маска. Карактеристично је безживотан израз лица и нека врста „шлема“ на глави. Занимљиво је да су се припадници народа Сенуфо у последње време толико комерцијализовали да њихове мале маске немају више никакву уметничку вредност.

Текст припремила
О. Вукадиновић
Снимци
Љ. Патрногић

СТАРАЦ ОД 30 ГОДИНА — Припадници племена Сенуфо живе у областима на северу Обале Слоноваче и неким деловима Горње Волте и Малија. Живот овог племена одвија се у некој врсти матријархата, када се девојка уда, остаје у родитељској кући у коју долази и муж. Због тога деца и не припадају „уљезу“ већ њој. И ово племе издељено је на класе по старосним групама: у првој су деца до 7 година, у другој од 7 до 14. Са четрнаест година деца се ритуалом иницијације уводе у ред одраслих. Само 16 година касније они престају да раде у пољу и улазе у ред — старца! И у овим обредима важну улогу играју маске.

КАКО ЈЕ НАСТАЛА ПЛИМСОЛОВА ЛИНИЈА

РАСКРИНКАЋУ ЗЛОЧИНЦЕ!

БОГАТИ ЕНГЛЕСКИ ТРГОВАЦ И ПОЛИТИЧАР СМИСЛИО ЈЕ КАКО ДА СТАНЕ НА ПУТ СРАМНОЈ ГРАМЗИВОСТИ БРОДОВЛАСНИКА КОЈИ СУ, РИЗИКУЈУЋИ ЖИВОТЕ ПОСАДА, ПРЕТОВАРИВАЛИ СВОЈЕ БРОДОВЕ.

Посао курира у адвокатској канцеларији у енглеском граду Шефилду, а касније чиновнички положај у пивари, нису нимало одговарали амбицијама младог Семјуела Плимсола. Како су педесетих година прошлог века послови с угљем били врло уносни, Семјуел је сањарио о томе да једног дана постане трговац угљем.

Пошло му је за руком не само да оствари ову младалачку амбицију, већ и да се прослави.

У то доба у Великој Британији монопол на превоз угља држала је моћна железничка компанија „Мидленд Рејлвеј“, а Семјуел је веровао да би њу могла да угрози супарничка компанија „Грејт Нордерн Рејлвеј“ — под условом да јој он нађе купце у Лондону и обезбеди снабдеваче. План је имао само један озбиљан недостатак — његов творац располагао је са врло мало новца.

Како је Семјуел био изузетно практичан он је венчањем са Елизом Ен Рејлтон 1857. решио финансијске проблеме. Госпођица Елза је, наиме, припадала врло богатој јоркширској породици.

НОВОПЕЧЕНИ ТРГОВАЦ

Тако је, убрзо после венчања, предузимљиви младић могао да почне да ради оно о чему је тако дуго сањао — да тргује. Где и како је набављао угља не зна се, али је остало забележено да је компанија „Грејт Нордерн Рејлвеј“ за рачун Семјуела Плимсола са теретних лађа у Јоркширу и Дарему преузимала велике количине угља и превозила их до Лондона.

Изгледа да послови нису ишли рђаво, јер је ускоро у граду Донкастеру Плимсол саградио сопствено железничко стовариште угља и чак одлучио да по високој цени од 80 фунти купи и неколико теретних вагона. Иако су се конкуренти иронично смешкали на ово расипништво новопеченог трговца, Семјуел је знао шта ради.

После неколико година трговања практичном Плим

солу засматрали су губици са којима се већина оних који су се бавили истим послом мирила — део угља се при утовару и истовару претварао у безвредну прашину коју ниједан купац није хтео да преузме, а за коју су железнице ипак наплаћивале превоз.

Семјуел је смислио једноставно решење — жлеб од шипки низ које је угаљ са вагона клизио директно у цакове. А како су шипке биле размакнуте, кроз прорезе је при томе испадала прашина на коју су се купци толико жалити.

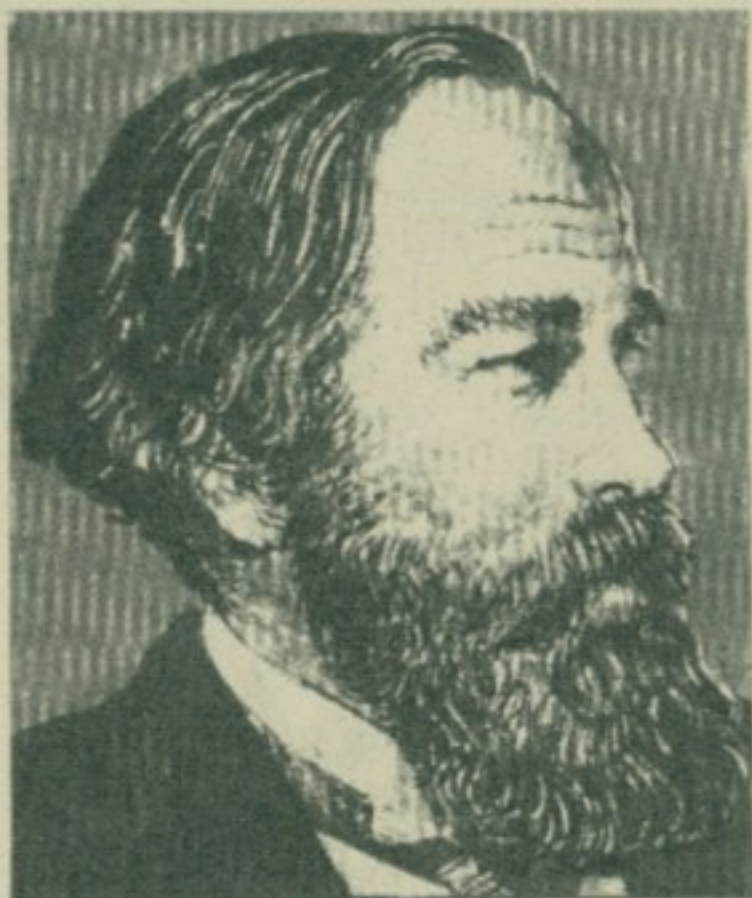
Иако је, поред овога, Плимсол патентирао још неколико изума који су олакшавали истовар угља, само је подухват са жлебом имао успеха. Али, и то је било довољно да се обогати. Лондон је тада гутао огромне количине угља, а уштеде на сваку тону која је истоваривана уз помоћ жлеба биле су знатне, па су трговци масовно куповали право на коришћење Плимсоловог изума.

Новац који је згрнуо Плимсол није потрошио у лудо — ускоро је у неколико крајева Лондона поседовао стоваришта од којих је једно пословало тако добро да га је 1865. године под одличним условима дао у закуп у трајању од 28 година железничкој компанији „Грејт Нордерн Рејлвеј“.

Пошто му је трговина цветала, Семјуел Плимсол је одлучио да се окрене политици. Тако је 1868. године Доњи дом енглеског Парламента добио новог посланика који ће неким од његових чланова задати доста главобоље.

БРОДОВИ — МРТВАЧКИ КОВЧЕЗИ

Плимсол је у Парламент ушао у време кад су британску јавност узнемиравале приче о такозваним бродовима — мртвачким ковчезима. Бескрупулозни власници су, ради већег профита, претоваривали бродове и број несрећа стално се повећавао. Често су ти услужени бродови били осигурани на велике суме, па је власницима чак ишло у рачун да их се ратосиљају. Најнепоштени

Семјуел Плимсол

ји су и намерно изазивали бродоломе.

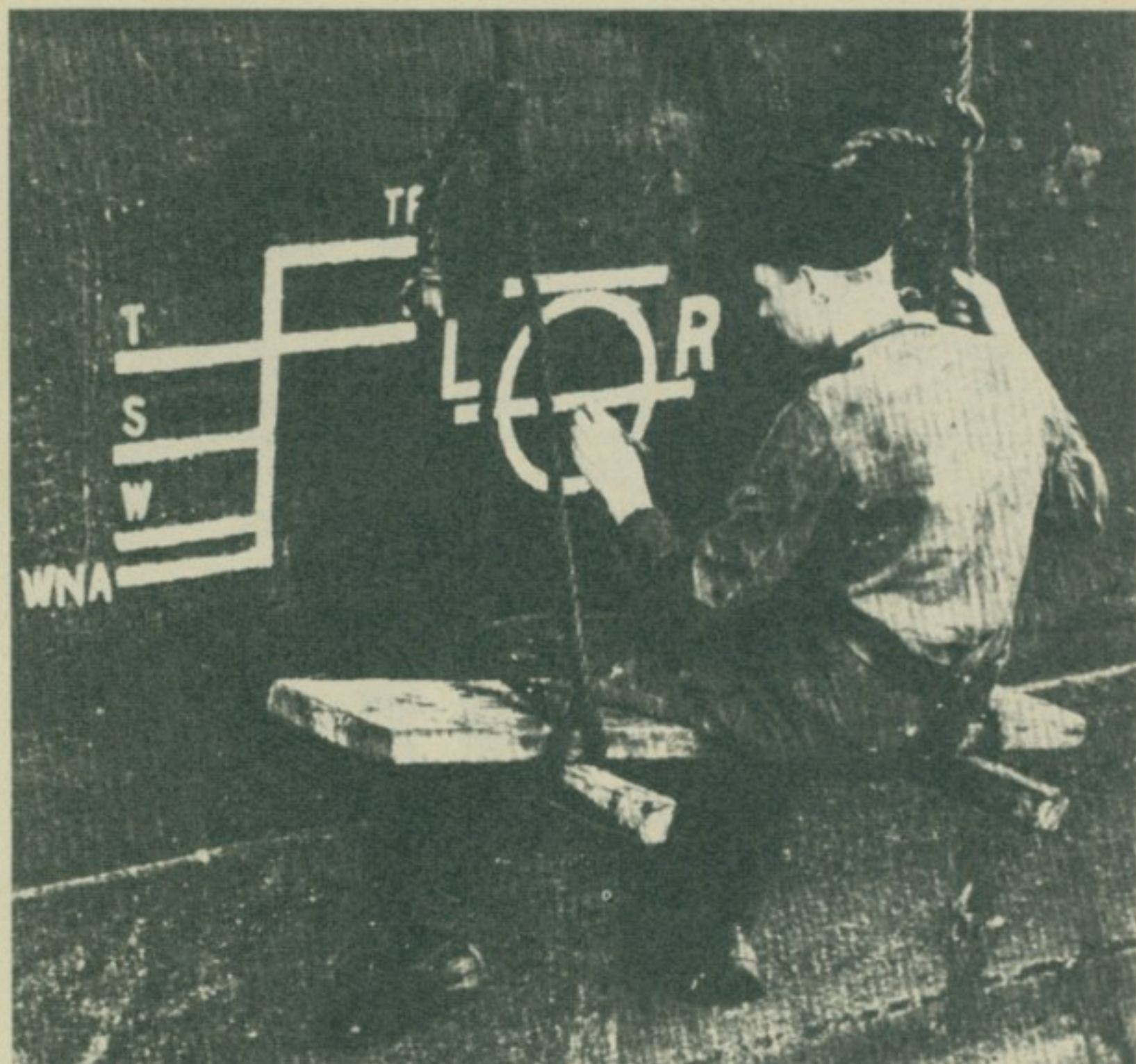
Малверзације о којима се шушкало коначно су изазвале скандал 17. октобра 1867. Бродовласник Џејмс Хол у часопису „Тајмс“ објавио је писмо у којем је навео случај теретног брода старог тридесет година који је, и поред тога што је био регистрован на 500 тона носивости, у јулу те године заплочио у правцу Шангаја, носећи 700 тона угља. Иако је још у току утоваривања остарела лађа пропуштала воду, власник није хтео да одустане од путовања и на самом почетку пловидбе брод је потонуо.

Холово писмо подстакло је Плимсола да у Парламенту отвори дебату о срамним бродоломима. Он је ревностно сакупљао податке о техничким неисправностима које су власници забацивали, а своја открића поткрепљивао је фотографијама и чланцима који су убрзо преплавили штампу.

ИСПАД И ИЗВИЊЕЊЕ

Практичност коју је својремено испољио као трговац, Плимсол је доказао и у политици. Док су се други губили у жучним расправама и јаловим пребацивањима, Семјуел је смислио како да стане на пут несавесним послодавцима. Предложио је да се усвоји закон по коме ће сваки брод на боку морати да носи белу линију, ознаку дозвољене границе оптерећења. Поштовање предложеног прописа могло се лако контролисати — чим се брод претовари и под притиском терета утоне дубље у воду, испод површине нестаје и бела линија.

Плимсолова компанија приморала је и Мини-

Плимсолова линија, обележена са L-R, означава дозвољену границу оптерећења брода у британским водама. На боковима сваног брода исписана су и слова која означавају дозвољено оптерећење у другим подручјима и условима пловидбе: TF — тропска слатка вода, F — слатка вода, T — тропско подручје, S — лето, W — зима, WNA — северни Атлантин зими.

старство трговине да оформи комисију која је утврдила да је бар половина бродолома у 1868. години проузрокована неисправношћу бродова који су уз то још били и претоварени.

Иако су налази ове владине комисије потврдили да је Плимсол и те како у праву што захтева да се донесе пропис који ће омогућити властима да контролишу бродовласнике, Парламент је његов предлог одбио.

Огорчен одлуком Доњег дома који је, очигледно, био под утицајем моћних бродовласника, Плимсол је себи допустио испад немислив за ову институцију — завитлао је копију одбаченог предлога на под-

митљиве посланике, а уз то им је још громогласно вичући обећао да ће „пред јавношћу раскринкати злочинце који овде седе“. Пре него што је демонстративно напустио салу, неколико пута је бесно замахнуо песницама на забезекнутог председника Доњег дома.

Иако је темпераментни Плимсол био принуђен да се извини због овог скандала, читава јавност била

је на његовој страни. Под притиском јавног мњења премијер Бенџамин Дизраели морао је 1876. године да издаје закон коме су се бродовласници и њихови утицајни заштитници тако дуго противили.

ВИСИНА ЛИНИЈЕ

Доношење закона није задовољило Плимсола. Истина, закон је налагао бродовласницима да на боковима својих бродова учртају белу линију, али им је при том оставио могућност да сами одреде на којој ће се висини линија налазити.

Премијер се варао уколико се надао да је овим половичним решењем успео да смири духове. Упорни Семјуел Плимсол и његове присталице водили су следећих четрнаест година битку за још једну клаузулу у законском пропису — ону која ће обезбедити да висину беле линије на боку сваког брода утврђује Министарство трговине.

Када је 1898. године Плимсол умро, сви бродови у Великој Британији носили су ознаку коју је предложио, а њену висину одређивало је, као што се и залагао, Министарство трговине. Године 1930. одлуком Међународне конвенције за водене линије у читавом свету прописано је да бродови на боковима носе ознаку надвођа, такозвану Плимсолову линију, захваљујући којој је пловидба постала много сигурнија и спасла хиљаде људских жртава.

М. И.

БЕКСТВА ИЗ ЛОГОРА

Из заробљеничког логора на територији Немачке било је веома тешко побећи јер су били добро ограђени и будно чувани. Један од таквих логора био је недалеко од Линебурга. Друге године рата био је пун углавном британских морнаричких официра.

У дугим разговорима заробљеника увек на исту тему — бекство, дошло се до закључка да се из логора не може изаћи кроз тунел и када би успели да га прокопају. Преостала је само још једна могућност — побећи за време купања. Наиме, заробљеници су у групама по осамдесет излазили из логора и одлазили до триста метара удаљене зграде. Овде су на купање довођени и заробљеници осталих оближњих логора.

Сковати план за бекство није било лако, јер су Немци били опрезни. Пре изласка кроз главна логорска врата пажљиво је пребројавана и прозивана цела група заробљеника, а стражари који су их пратили имали су списак са тачним бројем људи. Одлазак, купање и

ПРЕКОБРОЈНИ АЛБЕРТ

повратак међу бодљикаву жицу трајао је један час. За то време требало је наћи прилику за бег, али у исто време бити присутан и на прозивци приликом повратка у логор.

СЕДЛЕРОВА ИДЕЈА

Почетком 1943. примећено је да стражари више нису тако опрезни као ранијих месеци. У то време поручник Џон Седлер дошао је на идеју да направи лажног заробљеника. Одбеглог логораша требало би да замени — лутка. Нико није озбиљно прихватио овај предлог, али Седлер није одустао. Крајем године „рођен“ је Алберт! Лутка је сасвим случајно добила име по једном заробљенику на кога је, намерно или не, личила. Пошто је лутка завршена, почело је увежбавање. Требало је увежбати склапање лутке, ходање с њом руку под руку и брзо расгвањање. При том је требало пазити да Немци ништа не примете. Вежбали су неколико недеља. Није прошло дуго, а Алберт је

УМЕСТО СКРИВЕНОГ ЗАРОБЉЕНИКА ЛИКОКА, У СТРОЈУ СЕ НАШЛА ЛУТКА У УНИФОРМИ ПОТПОРУЧНИКА.

могао ван бараке. План је био једноставан: првог четвртка, ако време буде тмурно или магловито, Алберт ће у деловима бити пребачен до купалишта. После туширања лутка ће већ бити састављена и стати у строј на место потпоручника који је коцком био изабран да први покуша бекство.

Био је први четвртак децембра када је Алберт кренуо у своју прву акцију. Дан кишовит, погодан за бекство. На знак капетана Ловерија потпоручник Ликок сакрио се у нужник. Одмах после туширања Алберт је на брзину састављен. На костур од челичне жице навучена је униформа и прикопчана глава. Пребројавање је успешно пребројено и Алберт се срећно вратио у логор.

Тог дана је размонтиран тек после вечерње прозивке.

КРИВ ЈЕ РУЧАК

Два дана је лутак-заробљеник успешно играо своју улогу у животно значајној представи. Трећег дана није било ни Алберта ни потпоручника, и тек тада су Немци кренули у потеру. Али он је већ био далеко — успео је да се пребаци трајектом до Данске, а касније и до Шведске где је остао четири месеца. На крају је срећно стигао у Британију.

Покушај бекства је поновљен, али није успео. Заробљеник је ухваћен и пребачен у Колдиц, иако још боље чуван, британ-

ски официри су више пута бежали.

Охрабрани првим покушајима, логораша су спремали и треће бекство. Међутим, оно је пропало на самом почетку. Свему је био крив покварени ручак. Стражару је позлило и ушао је у нужник. Тамо се већ крио бегунац. Он је сада морао да се врати осталима. Његове колеге су у међувремену саставиле Алберта и поставиле га у строј. Тренутак касније, приликом пребројавања, један заробљеник био је — вишак! У логору је започео детаљан претрес и убрзо је пронађена Албертова глава која се крила испод пода. Тако је завршена „сарадња“ лутке и официра, истина кратка, али успешна за потпоручника Ликок.

В. Г. 13

ЏАМБО-ЏЕТ, АЛИ КАКАВ!

Милијардер Хауард Хјуз никада није одустајао од онога што би започео.

У јену другог светског рата, средином 1942. године, превоз војних снага и ратног материјала преко Атлантика био је веома опасан, јер су савезнички бродови лако постајали плен немачких подморница. У ованој ситуацији авиони су представљали много безбедније транспортно средство. Али, постојао је један проблем — носивост тадашњих авиона била је мала. Требало је конструисати нови тип авиона који ће имати много већи труп и моћи да прими десетоструко већи терет од дотадашњих авиона.

Овим проблемом позабавили су се многи стручњаци, међу којима и Хенри Кајзер, чувени конструктор великих теретних бродова. Иако до тада никада није радио на конструисању авиона, овај талентовани индустријалац направио је, за веома кратко време, први нацрт огром-

ГАЈИЈА Х

ЗАХВАЉУЈУЋИ ТВРДОГЛАВОСТИ ХАУАРДА ХЈУЗА 1947. ГОДИНЕ ИЗГРАЂЕН ЈЕ ДО ДАНАС НАЈВЕЋИ ХИДРОАВИОН. ОКО 50 ХИЉАДА ЉУДИ ОКУПЉЕНИХ НА ОБАЛИ ЛОНГ БИЧА НАПЕТО ЈЕ ОЧЕКИВАЛО ХОЋЕ ЛИ ГРДОСИЈА УОПШТЕ МОЋИ ДА ПОЛЕТИ.

не летелице која је могла да прими читаву јединицу од неколико стотина људи.

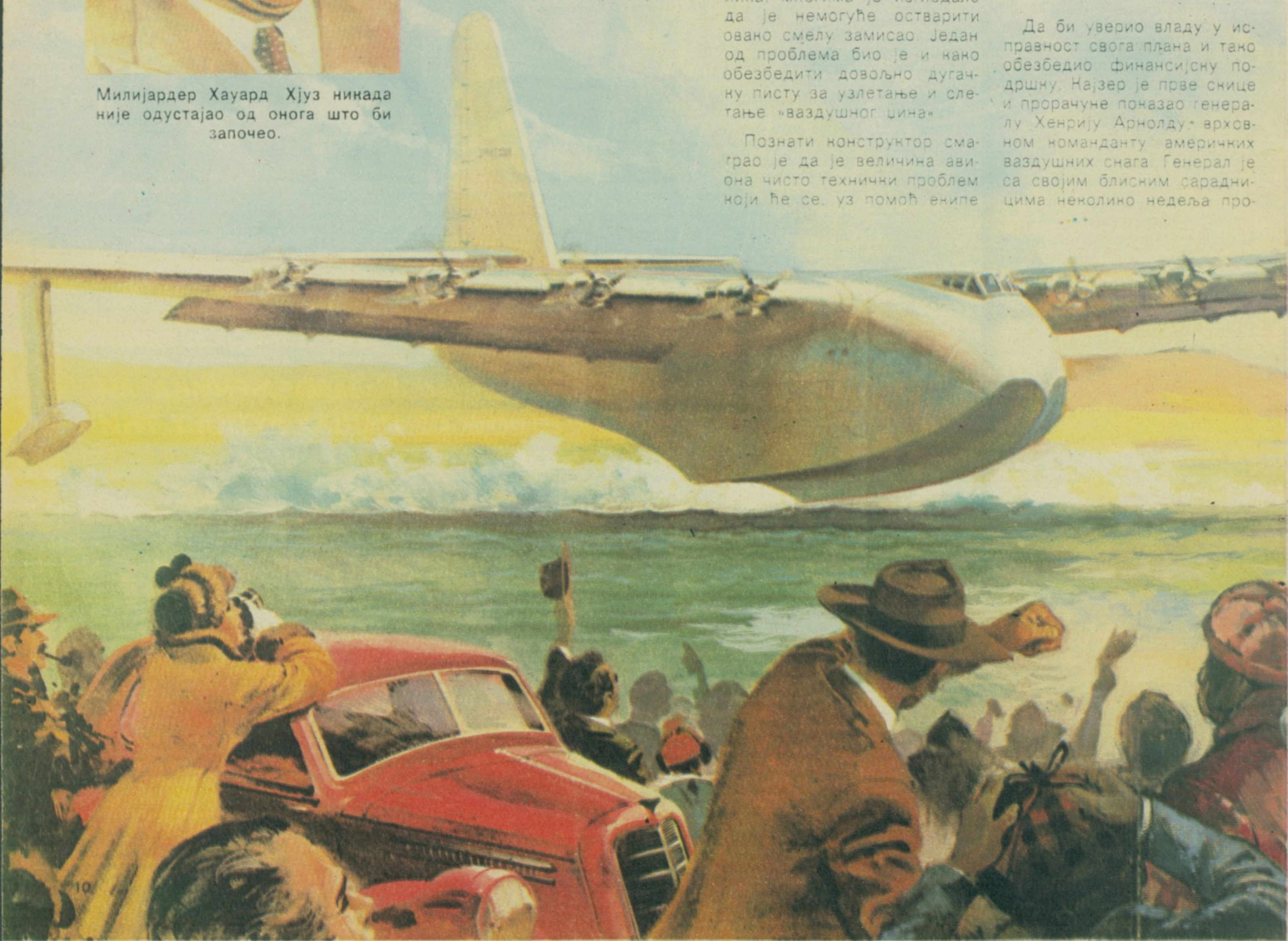
Иако је идеја о огромном авиону који би понео више од 500 путника деловала веома примамљиво, власти у Вашингтону примиле су је са доста резерве. У време када су највећи авиони превозили највише тридесетак путника, многим је изгледало да је немогуће остварити овако смелу замисао. Један од проблема био је и како обезбедити довољно дугачку писту за узлетање и слетање «ваздушног цина».

Познати конструктор смаггао је да је величина авиона чисто технички проблем који ће се, уз помоћ екипе

стручњака, лако савладати. Писту је Кајзер лако решио — по њему она није ни била потребна, јер је огромна летелица била замишљена као хидроплан који би узлетао с површине мора.

КОНСТРУКТОР И ПИЛОТ

Да би уверио владу у исправност свога плана и тако обезбедио финансијску подршку, Кајзер је прве скице и прорачуне показао генералу Хенрију Арнолду, врховном команданту америчких ваздушних снага. Генерал је са својим блиским сарадницима неколико недеља про-

ХОЋЕ У НЕБО

учавао скице и уверио се да је план разуман и изводљив. Дао је Хенрију Кајзеру подршку и охрабрио га.

Конструктор се одмах одушевљено латио посла. Свестан да му је за необичан пројект потребна помоћ, ступио је у везу са ексцентричним милионером Хауардом Хјузом који је био познат и као вешт конструктор авиона.

Овај чудни Американац, за кога се тврди да је био најбогатији човек на свету и чије се богатство процењивало на милијарде долара, имао је у животу само два велика хобија: снимање филмова и летења.

Још 1930. године Хјуз је основао фабрику авиона «Хјуз Еркафт Компани» чији је био власник и главни пројектант. Милионер је добре проценио да ће продајом авиона држава утростручити своје богатство, али је, када је почео да се бави овим уносним послом, пред собом имао и други циљ. Хтео је да

се потврди као пилот без мане и страха.

Још пре другог светског рата Хјуз је оборио неколико рекорда у прелетању Атлантика, а за време Светске изложбе у Њујорку постигао је рекорд у лету око света — Земљину куглу прелетео је за свега три дана, деветнаест сати и седамнаест минута. После овог подвига у Америци је дочекан као национални херој.

ФИНО ОБРАЂЕНА ГУСКА

Када је Кајзер предложио Хјузу да му помогне у изради нацрта за циновску летелицу, милионер се није премишљао ни часа. Одушевио се Кајзеровим планом и одмах почео да проучава прве скице и у њих уноси своје допуне и измене.

Заинтересованост Хауарда Хјуза, који је свој новац инвестирао само у сигурне послове, уверила је владу да

се ради о добро замишљеном пројекту. Ускоро је из државних фондова за изградњу хидроавиона одобрено 18 милиона долара.

По првим нацртима летелица је била предвиђена за превоз 500 путника и ратне опреме до 200 тона. Међутим, да би се оволики терет подигао у ваздух било је потребно да се авион снабде мотором од најмање 28 хиљада КС. Како је најснажнији мотор који се производио 1942. године, «Pratt and Whitney Vosp» могао да развије снагу од свега 3 500 КС, Хјуз је предвидео да у своју летелицу угради најмање осам оваквих мотора.

Када су сви нацрти и прорачуни у потпуности завршени, саграђен је велики хангар и рад на конструкцији циновске летелице ушао је у завршну фазу.

Хјуз је одлучио да за основну конструкцију као материјал употреби веома танко фино обрађено дрво. Због овога је авион, чији је званични назив био «Х4-херкул», добио популарно име «Дрвена гуска».

СУВИШЕ КАСНО

Хјуз је одбацио првобитну Кајзерову замисао о два спојена тупа. По његовом нацрту авион је имао само један велики труп, издељен на спратове, који је, по последњим прорачунима, мо-

гао да прими чак 750 људи. Распон крила износио је 97 метара, а резервоар који је уграђен у авион могао је да прими 60 тона горива.

Иако је на изградњи авиона радила огромна екипа људи, маја 1945. године, када је рат завршен, «Дрвена гуска» била је тек до пола саграђена. Америчка влада, а и сам Кајзер, потпуно су изгубили интересовање за даље радове. Али Хауард Хјуз никада није одустајао од нечега што би једном започео. Потпуно занесен «Дрвеном гуском» сам је наставио изградњу, чак и када је влада престала да финансира пројект.

Најзад, у јесен 1947. године, велики хидроавион је завршен. Да би доказао да је цео пројект добро замишљен, Хауард Хјуз је 2. новембра 1947. године сео за команде гигантског авиона и на изненађење 50 хиљада гледалаца окупљених на Лонг Бичу у Калифорнији успео да полети.

Ваздушно крштење «Дрвене гуске» било је и њен последњи лет. У мирнодопско време овај огромни и нееконични авион више никоме није био потребан.

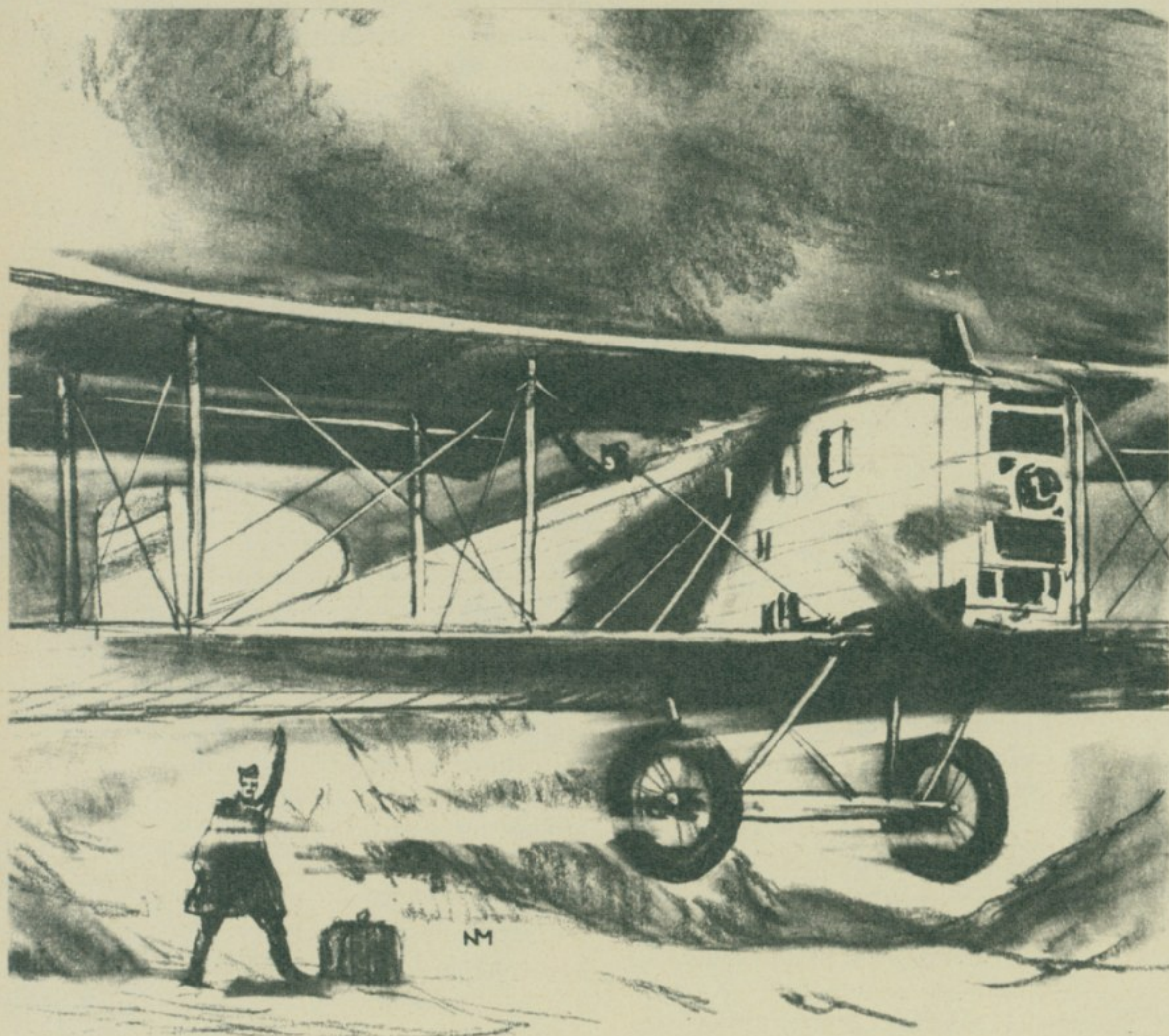
Изградња «Дрвене гуске» коштала је упорног милионера, уз сва владина улагања, још најмање милион долара. Тако су многи сматрали да су паре бачене и да је Хјуз направио само скупочену игу. Иако су многи сматрали да оваква мишљења нису била тачна, Хјузова «гуска» дала је основне елементе за конструкцију данашњих циновских млазњана као што је «боинг 747».

М. Ш.

ПРВИ СВЕТСКИ РАТ

ГОЛУБОВИ ЗА ОФАНЗИВУ

ШЕСТ «БРЕГЕЈА» ПОЛЕТЕЛО ЈЕ НА ОПАСНУ МАРШ-РУТУ ДУБОКО У НЕПРИЈАТЕЉСКУ ПОЗАДИНУ НОСЕЋИ ДОБРОВОЉЦЕ НА ПОВЕРЉИВ ЗАДАТАК.

Поручнику из другог пешадијског пука Моравске дивизије Тривуну Вуковићу изненада је наређено да се одмах јави у штаб француског генерала Франше д'Епера, команданта источне војске.

И позив и пријем изненадио је поручника. Брзо се у себи преслишавао и тражио разлог за овако хитан позив. Помислио је и на евентуалне грешке због којих га сада позивају на одговорност. Али, убрзо је себе разуверио. То га је окуражило.

У присуству неколико француских и наших виших генералштабних официра лично га је примио стари генерал. После уобичајеног рапорта поручник рече да стоји на располагању команданту фронта и да му је част што га је позвао у свој штаб.

Средином јула 1918. савезници су почели да се

припремају за велику офанзиву на Солунском фронту и требало је да прикупе што више података о непријатељу и његовим покретима. Један од наших официра био је овлашћен да то саопшти поручнику Вуковићу: поверава му се специјалан, строго поверљив задатак у дубокој позадини непријатеља. Додао је да неће ићи сам — треба да одабере пет најхрабријих војника из свог пука, спремних и на највеће подвиге и жртве. Задатак је: прикупити податке о непријатељској живој сили, наоружању, покретима појединих јединица, њиховој концентрацији и послати их — голубијом поштом.

Све се морало припремити у највећој тајности. У пуку је са овим био упознат само командант. Поручник је сам морао да одабере људе за које је сигу-

ЗНАЦИ
ЗДРАВОГ
РАЗУМА

КАЖИ, И ТО ГЛАСНО!

Нема ничег што може боље да умири човека од његовог сопственог гласа. Тако бар тврде многи водећи лекари који се баве човечким менталним здрављем. По њима, особа која говори сама са собом показује знаке здравог разума, а не менталног обољења.

„Разговор са самим собом помаже човеку да себи објасни и најкомплицованије мисли и осећања“, каже др Мари Халфонд, професор за говорну терапију на Универзитету Темпл у Филаделфији. Он додаје да комуникација са самим собом умногоме побољшава и комуникацију са другим људима.

Емил Кве, француски лекар из 19. века, веровао је да је сваком човеку његов сопствени глас пријатнији и од најлепше музике. Својим родитељима, који су патили од депресије, саветовао је да,

као најбољи лек, свакодневно понављају неку умирујућу реченицу у којој изражавају наду да ће се већ сутрадан осећати много боље. Овај лекар имао је обичај да својим пацијентима уз говорну терапију препишује и разна лажна средства за умирење. Пилуле су изгледале као праве и ниједан пацијент никада није посумњао у превару. Па ипак, жељени ефекат није изостајао. Многи болесници су убрзо почели да се осећају боље и ускоро су били сасвим излечени.

Психијатар Цералд Грифин из Џорџије у својој дугогодишњој пракси дошао је до закључка да већина људи своје најдубље емоције обично чува само за себе. „Оно што показујемо пред другим људима најчешће је само маска која прикрива наша права осећања. Изгледа да до овога долази углавном зато што човек

још није научио да искрено разговара са самим собом.“

Неки лекари чак препоручују својим пацијентима да покушају да пред својим љубимцима изнесу оно што их мучи. Доктор Роџер Магфорд, стручњак за човекове односе са животињама, каже да су пас и мачка незаменљиви слушаоци када је човеку потребно да се некоме изјави. Они имају стрпље-

ња да све саслушају, а уз то увек изгледају заинтересовани.

„Велико је олакшање када се нека брига или осећање кривице подели са својим љубимцем“, каже овај стручњак. „Човеков пас може постати његов најбољи психијатар“.

ран да неће одбити задатак. Наиме, радило се о добровољном учешћу у акцији. Иначе, ако би неко одбио, тајност не би била сачувана.

ХОЋЕМО ЛИ ИХ ОДАТИ?

Браћајући се у свој пук, поручник је уз пут размишљао о борцима којима би могао да повери задатак. Добро је познавао све људе у пуку, али ипак... Најзад је одлучио. Посебно је разговарао са сваким од петорице војника које је одабрао. Један од њих био је и резервни поднаредник Недељко Минић, из села Стубле, општина Медвеђа, по чијем смо причању и реконструисали ове догађаје.

У Солуну су обављене кратке припреме ове групе добровољаца. Највише брига задавали су им голубови. Нису били навикли да са њима раде, да их негују, хране. А по њима је из непријатељске позадине требало слати извештаје штабу Солунског фронта. Како ће их чувати дуже време? Голубови ће им отежавати кретање и извиђање, можда и одати...

Полазак је био одређен за средину августа. Требало је да их шест авиона пребаци у разне крајеве Македоније. Летелице су биле спремне за укрцавање, али француски пилоти, такође добровољно пријављени за овај подухват, одбили су да у авионе приме војнике — у цивилним оделима. Пилоти су

тражили да војници обуку униформе да би се, у случају заробљавања, могли користити међународном конвенцијом. И цивилна одела су бачена у репове авиона заједно са резервама хране.

Најзад је дат знак за полетање. Шест „брегеја“ кренуло је на своје опасне марш-руте.

Задатак поднаредника Недељка Минића био је да се спусти у близини Штипа и да у року од 10 дана, у једнаким временским размацима, пошаље шест извештаја из шест одређених рејона непријатељске позадине. Голубови-писмоноше ће преносити податке о јачини и покретима непријатеља...

НАЈВАЖНИЈИ — ШЕСТИ

Ево прича коју смо чули од самог Минића и записали пре 21 годину:

— Полетели смо рано ујутру. Мој пилот, Француз, био је млад и весео човек, а уз то и храбар. Чинило ми се да га није плашило извршење овог тешког задатка. Нисмо дуго летели. Пилот је изабрао погодно место за спуштање — висораван на обронцима Осоговских планина, на средокраћу Штипа и Кочана. Атерирали смо срећно, без потешкоћа. Брзо сам избацио свој пртљаг, а онда пажљиво, са кавезом и голубовима, искочио из авиона.

По њивама у долини било је много људи. Видели су авион. Требало је да се брзо удалим. Али искрсле

су непредвиђене потешкоће... Авион није могао да узлети. Пилот ми је нешто говорио, а ја га нисам чуо од буке мотора. А и да сам га чуо, не бих га разумео. По покретима његових руку схватио сам шта тражи од мене. Занео сам полудесно реп авиона и тако га довео у повољан положај за узлетање. Авион је зарулао и одлепио се од земље. Пилот ми је махнуо руком у знак поздрава...

Знао сам да би у случају да западнем у невољу могао да рачунам и на помоћ македонског народа. На то ми је указао и поручник Вуковић. Упутио сам се у правцу села Лескова и брзо зашао дубоко у шуму. Скинуо сам униформу, закопао је и обукао цивилно одело. Од војничке спреме задржао сам само револвер.

Шта ћу са голубовима? Они су ми задавали највећу бригу. Морао сам за њих да изаберам погодно, лиснато стабло и да их ту, уз нешто хране и воде, оставим у кавезу за краће време. Стабло сам обележио, а у околини оставио само мени познате трагове по којима ћу се лакше оријентисати. Ту сам оставио и резервну храну. Понео сам само два килограма чоколаде.

Првих дана сам избегавао сваке контакте. Дању сам се одмарао по шумама, а ноћу извиђао. Тако сам се неопажено привукао Штипу. Ту сам дошао до првих драгоцених података; о јачини непријатеља, о правцу покрета, врсти пешадијског и артиљеријског наоружања и другој опреми. Трећег дана вратио сам се голубо-

вима и послао свој први извештај у Солун.

Наредне ноћи, заједно са голубовима, приближио сам се Кочану. Отуда је са извештајем полетео други голуб. Трећег сам послао са брда Богославац, у близини железничке станице Градско, стратегијски, веома значајног места на прузи Штип — Велес.

Пре слања четвртог и петог извештаја из Неготина на Вардару и Кавадараца прихватио сам понуђену помоћ сељака на које сам наилазио. Они су знали о нама више него што сам претпостављао. Али, тајну су чували. То ми је умногоме олакшало посао, нарочито око чувања голубова, без којих би моја извиђачка мисија пропала. Осећао сам се и безбедније. Знао сам да се људи са којима сам контактирао искрено, братски брину о мени. Али задатак који сам обављао није дозвољавао да забележим њихова имена.

Најважнији, шести извештај, непосредно пред савезничку офанзиву, послао сам по преосталом голубу из села Дренова, западно од Демир Капије. Ту се налазила велика резерва непријатељске војске.

ПУТЕВИ СЕ РАЗИЛАЗЕ

У том селу су ме прикривали мештани. Ту сам и сачекао пробој Солунског фронта и припојио се Другом коњичком пуку који је, у надирању, прихватио пешадијску борбу са непријатељем"

Када нам је причао о овим подвизима, стари ратник није знао имена остале четворице извиђача, који су са њим и поручником Вуковићем убачени у непријатељску позадину. Своје саборце није лично познавао, а није било дозвољено, ни док су били на заједничким припремама — за случај да неко падне у руке непријатељу. Поднаредник Недељко није могао ништа да нам каже ни о судбини поручника Вуковића. У ратном вихору њихови путеви су се разишли.

Јунак ове приче после првог светског рата остао је у војсци, на граници. Пензионисан је неколико година пред други светски рат као граничарски поднаредник, са чином са којим је изашао из рата. Зашто је то тако било није знао да објасни ни Недељко. Само је рекао да је увек истеривао неку правду и није могао да је истера. Наиме, радило се о одликовању. Наводно, за описане подвиге неко други је добио орден Карађорђевог звезда, а он неко знатно ниже одликовање.

Ни после завршетка другог светског рата Недељко није могао без војничке пушке. У ослобођеном Лесковцу прихватио се уређења стрелишта и годинама био чувар и први учитељ млађим љубитељима стрељачког спорта. Умро је пре шест година. Иза себе је оставио потомство. То му је и било највеће богатство, једино које је и имао.

Војислав Добријевић

КАКО ДА ИХ ДОЧЕКАМО

НЕ РУКУЈ СЕ СА СВЕМИРЦЕМ

Кен Френклин са Њујоршког Планетаријума и психијатар Ален Розенберг, мора им се признати, мисле на будућност. Поприлично далеку. Њих двојица су саставили мали приручник који би се условно могао назвати бонтоном. То стварно не би било ни ново ни чудно да се листа њихових „да“ и „не“ не односи на лепо понашање у једној веома хипотетичној ситуацији.

Шта бисте ви, на пример, урадили да створ са неке друге планете (зелен или у некој другој боји) једног дана атерира негде крај вас и пожели да вас погледа изблиза?

Френклинов и Розенбергов приручник рећи ће вам шта у таквој прилици никако не бисте смели да урадите: не бисте, знад свега, смели да се рукујете с њим (или тим) или да му, којим случајем, понудите пиће.

Даља упутства кажу:

не мучите се, не покушавајте да га (њу, то) снимите, не нудите га храном, јер би она, ма колико гостољубиве и часне ваше намере биле — могла да га отрује.

Правило с руковањем није измишљено случајно. Незгодно би било, размислили су Френклин и Розенберг, да испружите руку створу који тај део тела — можда уопште нема.

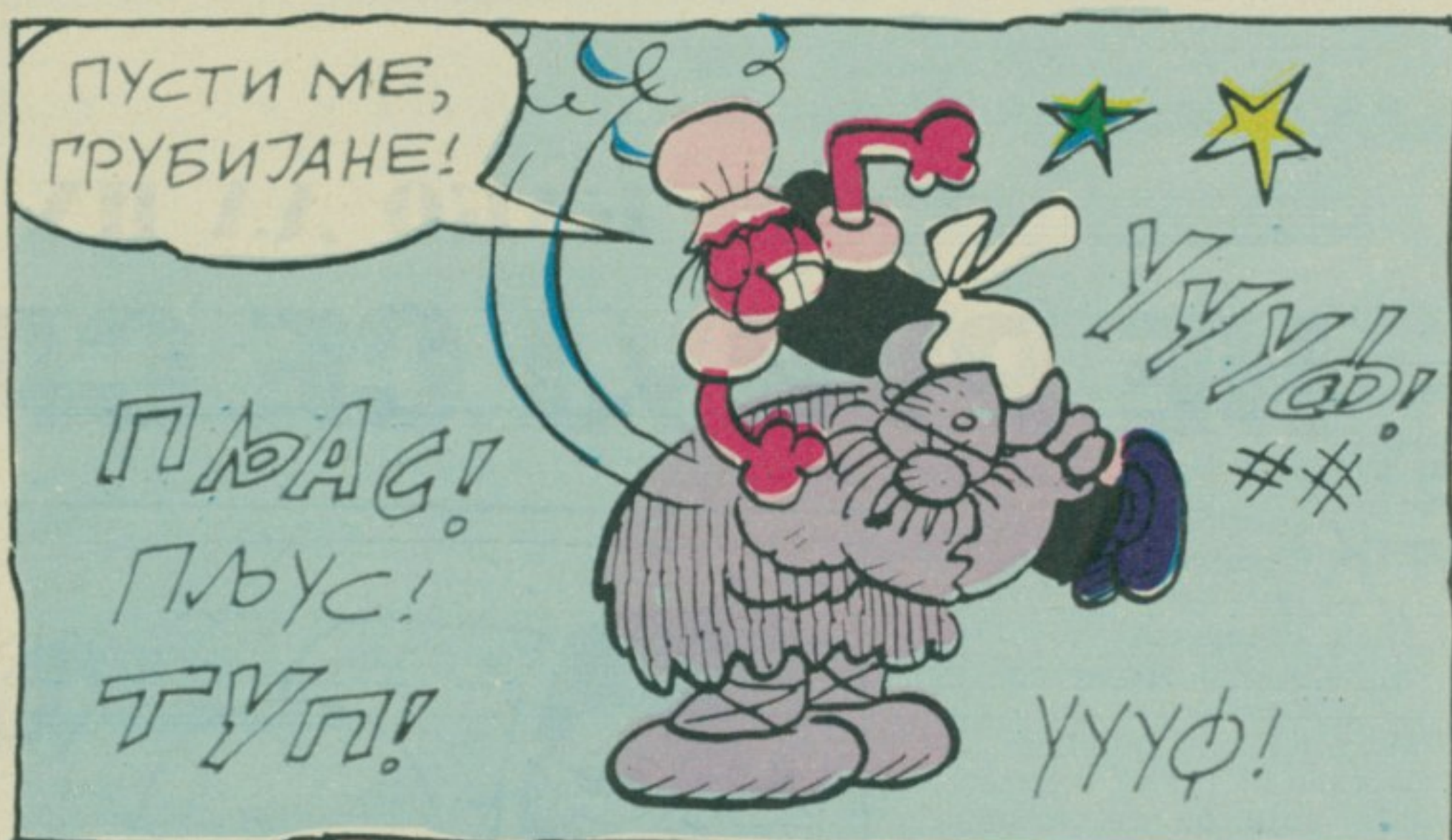
Пошто се може претпоставити да свемирци и ми не говоримо истим језиком, требало би да први покушај да се баријера у комуникацији премости звучи отприлике овако:

— Здраво! Ја сам човек.

Тако саветује приручник. Како би то могло да звучи и шта би могло да значи госту из свемира, ни Френклин ни Розенберг не кажу. Можда се спремају да тај део допишу после првог примера из живота...

Dik
BROWNE

ХОТАР СТРАШНИ

Велики часовник на зиду показивао је тачно 12 часова и 12 минута. Најзад, још мало до подневне паузе. То је предност малих банкарских филијала — запослени у њима увек имају одмор за ручак.

Ово слободно време није нам служило само за предах, каткад смо га користили за сређивање биланса јутарњег пословања.

То тако жељно очекивано доба дана и један десети септембар 1974. године сигурно нећу брзо заборавити.

Закаснили посетиоци

Имао сам тада седамнаест година и радио као помоћни шалтерски службеник у једној филијали у источном делу Глазгова, у Шкотској. Читавог јутра имали смо праву лудницу, па је госпоња Ендрјус, наша претпостављена, замолила моју шеснаестогодишњу колегиницу Шилу да јој помогне да већ тада сравне део рачуна.

Због тога је Шила скачила таблу са натписом „затворено“ и почела да пребројава новац. У тренутку када сам се дигао са свог места, држећи у руци тешку деловодну књигу, улазна врата отворила су се с треском и два човека улетела су у хол.

Значи, ипак ћемо имати још муштерија... али пре него што сам успео да довршим мисао, схватисам да ово нису обични посетио-

ГОРИЛА С ПУШКОМ

СВАКОГ ЧЕТВРТКА НА ВАШЕМ КИОСКУ

ци. Један од њих носио је преко лица маску гориле, а другом су се између капе натучене дубоко на очи и рол-кратне задигнуте преко носа виделе само очи.

Испрва сам мислио да та двојица покушавају да се нашале. Две будале са нешто чуднијим смислом за хумор. Ваљда ме је на ту мисао наводила она мајмунска маска.

Није ми требало много да схватим да њима није до шале — „Горила“ је стајао пред шалтером госпоње Ендрјус која, одједном потпуно бледа, није проговорила ни реч. Непознати је на пулт бацио платнени зелени зембил и застрашујућим гласом рекао:

— Напуните ово!

Пред мојим шалтером стајао је онај други. Цев његове пушке била је уперена право у мене.

— Руке увис — наредио ми је и при том буквално вриснуо код оног „увис“.

Истог часа руке су ми полетеле горе — са тешком књижурином на коју од запрепашћења до тада нисам ни помислио. Књига је била толико тешка да сам је замало испустио и из неког необјашњивог разлога одједном осетио како црвеним због своје неспретности.

Не мичи се!

Поглед човека са другог краја цеви као да је постао тврђи. Изгледало је да покушава да предвиди шта бих с том књижурином могао да покушам.

Када се сада, пошто је све прошло, осврнем на то, тај застрашујући догађај имао је и своју смешну страну: мене који се

Гледао је право у цев и покушавао да одреди где би га метак погодио уколико непознати повуче ороз...

усред пљачке банке борим са тежином једне књижурине. И црвеним.

Изгледа да се пљачкашу који је стајао пред госпоњом Ендрјус учинило да једна жена не пуни зембил довољно брзо, па је зато подигао пушку коју је до тада држао испод пулта и неколико пута њом нестрпљиво ударио по заштитном стаклу шалтера узвикнувши:

— Брже с тим, или ћу ...

Мислим да сам тек тада заиста схватио да се све то стварно дешава — да су то прави пљачкаши и праве пушке. И то да би неко од нас могао и да погине.

Обузео ме је страх и — бес. Стајао сам беспомоћан пред човеком који је држао пушку уперену у мене. Тада су и руке почеле да ми трну, па сам их мало померио покушавајући да распоредим све неподношљивији терет.

— Не мичи се! — злокобно је одбрусио мој чувар.

Погледао сам у цев и запитао се где би ме метак погодио уколико он повуче ороз. У чело, закључио сам. А шта ако неко сада случајно уђе у банку? Улазна врата су још била отворена... преостало је још пет минута до почетка подневне паузе.

Најзад је онај са маском гориле зграбио зембил — касније смо утврдили да је у њему било 9 хиљада фунти (око четрнаест и по

милиона старих динара) — и сви-ма наредио да одемо до једног угла у дну просторије и чучнемо леђима окренути улазним вратима.

Први њуш збуњен

Инстинктивно сам дрхтавом руком обгрлио Шилу која се, као да бих заиста могао да је заштитим, прибила уз мене. Неколико тренутака касније зачули смо шкрипање аутомобилских гума — отишли су.

Први је реаговао наш главни рачуновођа Цим. Скочио је и притиснуо најближе алармно дугме. И ја сам устао, али још нисам био сасвим убеђен да је опасност прошла.

Шила и једна од наших девојка су плакале, а шеф Доналдсон, први пут откако сам га знао, изгледао је збуњен и беспомоћан.

Она двојица су убрзо ухваћена и осуђена на десет година затвора.

Кад год у неким новинама прочитам да је негде опљачкана банка, више не мислим ни о однесеном новцу ни о пљачкашима. Помислим на службенике. Сада тачно знам како је њима у таквој ситуацији. Искуство које никоме не бих могао да пожелим.

Џон Кетерер

БИМ И БУМ

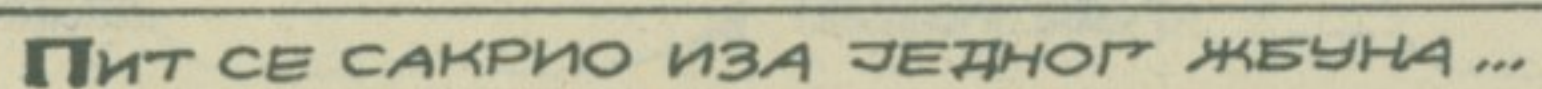
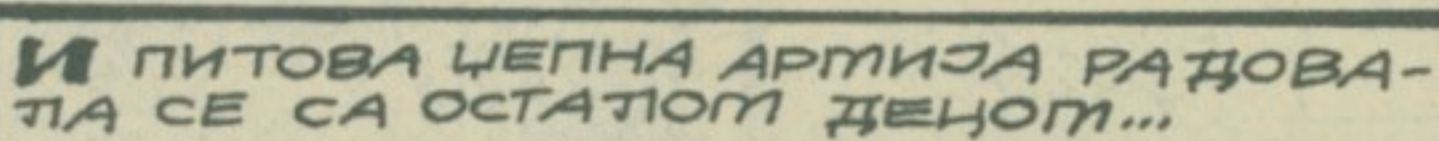
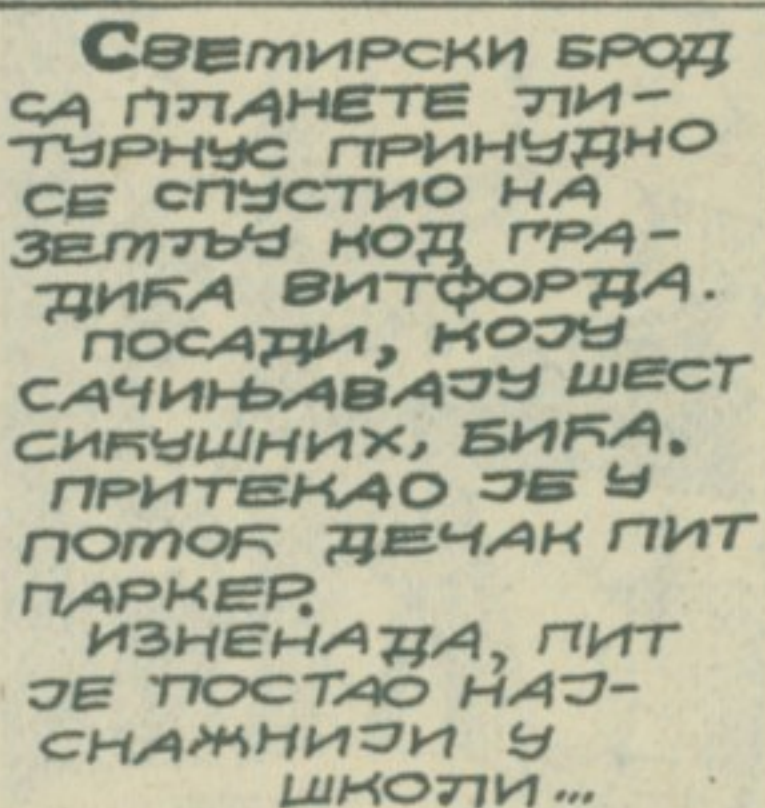

BABALU

СТРИП

ЗАМАК САБЛАСТИ

ИЗНЕНАДА...

И ЛИТИПУТАНЦИ
СУ ВИДЕЛИ НЕО-
БИЧНУ ПРИЛИ-
КУ...

СТРАШНА, ДЛАКАВА РУКА ЧВРСТО
ЈЕ ДРЖАЛА ПИТА...

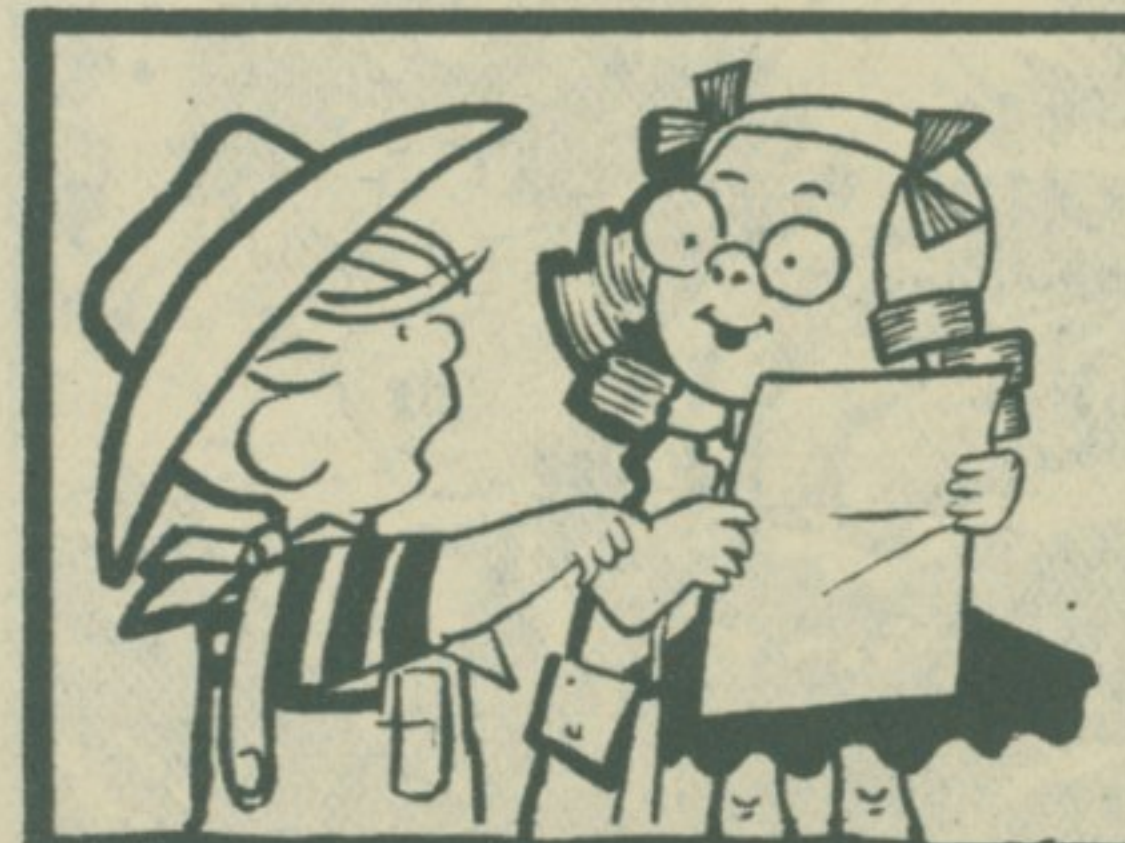
ИЗ МОЈИХ ШАКА
НИКО ЈОШ НИЈЕ УСПЕО
ДА СЕ ИСТРГНЕ?
ХИ?ХИ?

А У ВЕЛИКОЈ ДВОРА-
НИ...

И БАШ КАДА СУ ЛИЛИПУТАНЦИ
УШЛИ У ДВОРАЊУ...

Denis

ВАС СВАКЕ СЕДМИЦЕ
ВОДИ
У НОВЕ АВАНТУРЕ

НА СРЕГУ,
СНАЖНИЈИ СТО
ОД ЗЕМЉАНА
ПА СТО ОВО ПРЕ-
ЖИВЕЛИ?

ЈЕ ЛИ НЕКО
ВИДЕО ПИТА?

ОВДЕ
ГА НЕМАТ

НЕ ИДЕМО
ДОК ГА НЕ ПРОНА-
БЕМО ТОНО ШТО ЈЕ
УПЛАШИЛО ДЕЦУ,
НАС НЕБЕ?

ТАКО
ЈЕ,
ЗАПО-
ВЕДНИЧЕ?

ГЛЕ-
ДАЈТЕ?

УУУ! ИИИ!

АААХ?

УПОМОГ?

ТРЕНУТАК
КАСНИЈЕ...

ПО-
ЛА-
НО?

ДУМ!

ФИУУУУ!

УУУПС?

ТУД!

ШТА ВАМ
ЈЕ? ШТО
ТАКО ЈУ-
РИТЕ?

НЕ
ПИ-
ТАЈ,
ЏУ-
ЛИ?

СТРАШНО?
НИСАМ БЕ-
РОВАО ДА
ТАКО НЕШТО
ПОСТОЈИ?

ЛИЛИПУТАНЦИ ИС-
ПРИЧАШЕ ЏУЛИ ШТА
СУ ВИДЕЛИ...

ХА, ХА? А ЈА
САМ МИСЛИЛА
ДА СТЕ ВИ НЕЈ-
СТРАШИВИ? ПА,
ДУХОВИ УОПШТЕ
НЕ ПОСТОЈЕ?

АЛИ,
ВИДЕ-
ЛИ
СТО
ГА?

ШТА МИСЛИШ,
ЗАШТО СУ СВА
ДЕЦА ПОБЕГЛА
ИЗ ЗАТКА?

ЗАИСТА?
ИЗГЛЕДАЈУ
УПЛАШЕ-
НИ?

ПОЈАВИО СЕ ПРОФЕСОР РОБЕРТС...

ЧИЈА ЈЕ ТО
ГЛУПА
ШАПА?

СВОЈИМ
ОЧИМА
СТО ГА
ВИДЕ-
ЛИ?

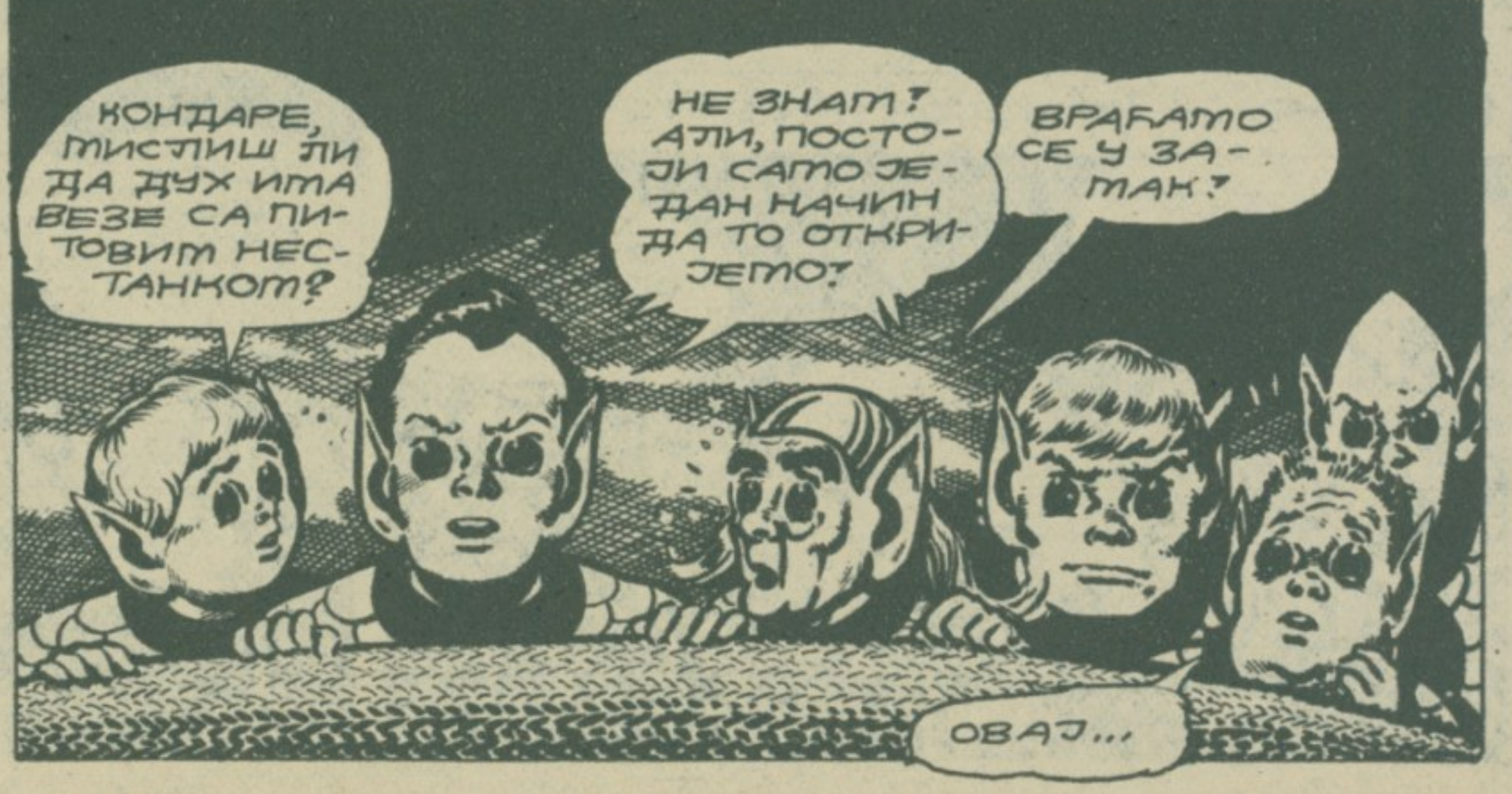
НИЈЕ
ШАПА?

ПРАВИ
ДУХ,
ЧАСНА
РЕЧ?

ДЕДА
МИ ЈЕ
ПРИЧАО ДА
ЈЕ ТО ДУХ
ВЛАСНИНА
ЗАТКА?

ШТА ДА
РАДИМО,
ПРОФЕСО-
РЕ?

САМО ШТО СЕ ЏУЛИ ОБУКЛА, ПРЕД
КУБОМ ЗАШКРИПАШЕ ТОЧКОВИ
АВТОМОБИЛА...

ТИГ
ИДИ И
ПРИ-
СЛУШ-
КУ?

ТИГ ЈЕ БИО НАЈСИ-
БУШНИЈИ ОД ЛИЛИГУ-
ТАНАЦА...

ДРУЖИТЕ СЕ С ЈУНАЦИМА

ВолшаQuizнија

ЧИТАЈТЕ **Микијев ЗАБАВНИК**

МОЖДА БЕ-
МО ПРОНАЈИ
НЕШТО У ПИ-
ТОВОМ САНДУ-
КУ С ИГРАЧ-
КАМА?

ДА СЕ БОРИМО
ПРОТИВ ДУХА
СРЕДЊОВЕКОВ-
НИМ ОРУЖЈЕМ?

ПОКУША-
БЕМО?

ТО ЧАК
МОЖЕ
БИТИ ЧЗ-
БУДЉИ-
ВО?

МАЛО КАСНИЈЕ...

НАОШТРИТИ СТО
ЛУКОВЕ И СЕКИРЕ
И ЗАТЕГЊИ СТРЕ-
ЛЕ?

ПИТОВЕ ИГРАЧ-
КЕ ПРЕТВОРИ-
ТИ СТО У СМР-
ТОНОСНО
ОРУЖЈЕ?

КАКАВ
МАЧ?

СПРЕМНИ СТО,
ЏУЛИ? У ПИТО-
ВОМ ОДСУСТВУ,
ТИ БЕШ БИТИ
НАШ ВОБА?

ЖИ-
ВЕ-
ЛА,
ЏУ-
ЛИ?

ОХ? МИСТИ-
ТЕ ЛИ ДА ЈА
МОГУ ДА ЗА-
МЕНИМ ПИ-
ТА?

ТЕ НОГИ...

ДО БАВОЈА? НЕ
МОЖЕМО У ЗАМАК
КАД ОНАЈ ПОЛИНА-
ЈАН СТРАЖАРИ?

НЕ БРИ-
НИ, ЏУЛИ?
МИ БЕМО
СЕ ПОБРИ-
ЊИТИ ЗА
ЊЕГА?

ТРЕНУТАК КАСНИЈЕ...

ИЈАОООО?

ПОГО-
ДИО САМ
ГА? САДА
ЈЕ РЕД
НА ЗА-
ПА?

ЗЗП?
ТУП?

САД БЕ
ПОЧЕТИ
ДА
ЈУРИ?

БОНГ?

ТАНГЛ

А,
ТАМО
СТЕ?

БЕЗО-
БРАЗНЕ ЛИ
ДЕЧУРЛИ-
ЈЕ? ПОКА-
ЗАКУ ЈА
ВАМА?

ОВАТО,
ЏУЛИ?

НЕ
БРИНИ?

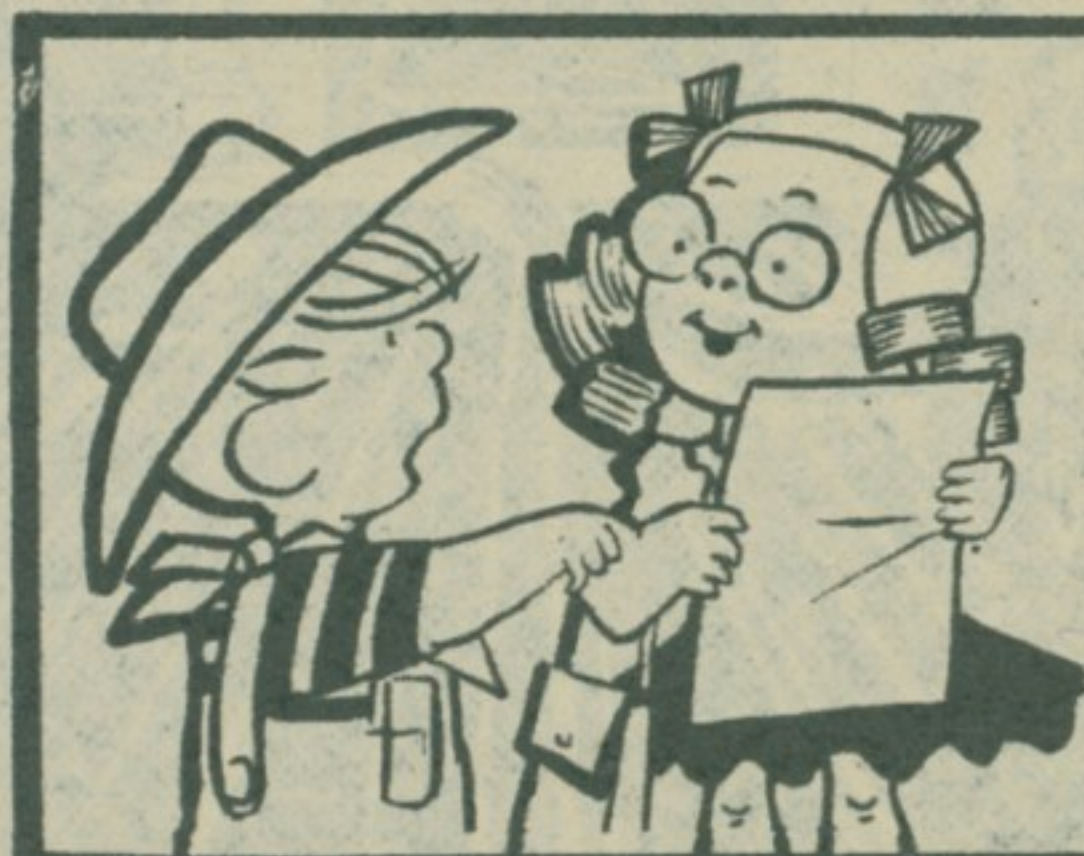

УБРЗО...

КАКО КУ
ДА СЕ ПОП-
НЕМ? ВИСОКО
ЈЕ?

САД БЕМО
МИ ДА
НАПРА-
ВИМО
ПИРА-
МИДУ?

Denis

ВАС СВАКЕ СЕДМИЦЕ
ВОДИ
У НОВЕ АВАНТУРЕ

КАДА СУ ЧУЛИ И ЛИЛИПУТАНЦИ УШЛИ НА ТАЗНИ УЛАВ...

ПИТ ЈЕ САЗНАО ДА СУ ОНА ДВОЈИЦА ОПЉАЧКАЛИ ЈУВЕЛИРСКУ РАДЊУ И ПЛЕН ЗАКОПАТИ У ЗАМАК...

ПОШТО СУ БЕЗАЛИ РАЗБОЈНИКЕ...

ПОЛИЦИЈИ СУ СТИГЛИ У ЗАМАК И ПОСЛЕ НЕКОЛИКО ЧАСОВА КОПАЊА...

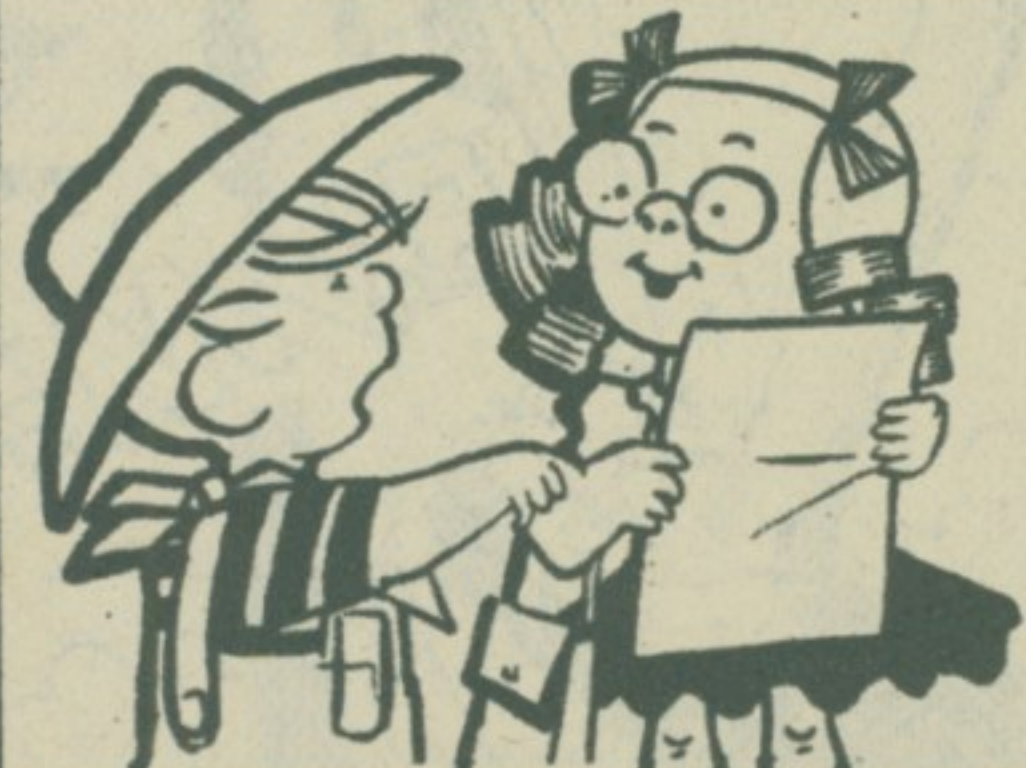
МЕЂУ ПОСМАТРАЧИМА БИО ЈЕ И ПРОФЕСОР РОБЕРТО...

ИЗНЕНАДА...

Denis

★ ★ ★ ★ ★

**ВАС СВАКЕ СЕДМИЦЕ
ВОДИ
У НОВЕ АВАНТУРЕ**

ЗАП, КОЈИ ЈЕ БИО НАЈ-
СНАЖНИЈИ, СКОЧИО ЈЕ
СА ПРОЗОРА НА УЛИЧ-
НУ СВЕТИЉКУ...

СЈАЈ-
НО,
ЗАП?

БАШ
МИ ЈЕ
ДРАГО?

ПИТ ЈЕ ЈОШ БИО ИС-
ПРЕД КУКЕ...

ОДЛУЧИ-
ЛИ СМО ДА
ПОБЕМО С
ТОБОМ,
ПИТЕ?

У АУТО-
БУСУ ЈЕ
СРЕО
СВОЈУ СЕС-
ТРУ ЧУ-
ЛИ...

КУД СИ
КРЕНУО,
ПИТЕ?

У ЗАБАВНИ
ПАРК? ЖЕЛИМ
ДА БУДЕМ
САМ?

А ТАКО? ОН-
ДА КУ РЕКИ КОН-
ДУКТЕРУ ДА ИМАШ
У ЦЕПОВИМА ШЕСТ
СИГУРНИХ БИГА КО-
ЈИ СЕ ВОЗЕ БЕСПЛАТ-
НО?

ЧУЛИ,
ОБЕГАЛА
СИ ДА
РЕШ ЧУ-
ВАТИ
ТАЈНУ?

МА,
САМО
САМ
СЕ
ШАТИ-
ЛА?

ИМАО САМ
ЛЕПШЕ МИШЉЕ-
ЊЕ О ЧУЛИ?

ЧУЛИ СЕ ИПАК ПРИДРУЖИЛА
ПИТУ И ЊЕГОВОЈ ЦЕПНОЈ АР-
МИЈИ...

СУВИШЕ
СИ СЛАБ,
ПИТЕ? НЕ
МОЖЕШ ТИ
НИ МАЂ
ДА ПО-
ДПНЕШ?

ХЕ, ХЕ? ТАКО
САМ ДОБРО ЗАТЕ-
РАО ФЕДЕР ДА НИ-
ЈУ ЖИВИ НЕГЕ МО-
БИ ДА ДОТАКНЕ
ЗВОНУ?

Е, БАШ ХО-
ЋУ ДА ПРО-
ВЕРИМ СВО-
ЈУ ШАПУ,
МАКАР МИ
СЕ СВИ СТЕ-
ЈАЛИ?

А У ПИТОВОМ ЦЕПУ

ТОРАТО ДА ПО-
ТОРНЕМО ПИ-
ТУ?

ЗАВУ-
ЦИМО
СЕ У
ЊЕГОВ
РУ-
КАВ?

И...

ШТА??

ОВАЈ
ДЕЧАК
ЈЕ СНАЖ-
НИЈИ
НЕГО
ШТО
ИЗГЛЕ-
ДА?

Пит и тилипутанци нашли су се испред кривог огледала...

ХЕЈ? ЛИЧИ-
МО НА ЧУДО-
ВИШТА?

САМО ГУБИ-
МО ВРЕМЕ, ДРУ-
ГОВИ? БОЛЈЕ ДА
РАЗМИШЉАМО О
ТОМЕ КАКО РЕ-
МО СЕ ВРАТИТИ
НА ЛИТУРНС?

А ПОГЛЕДАЈ-
ТЕ КАКО ЗА ИЗ-
ГЛЕДАМ НА ОВОМ
ОГЛЕДАЛУ?

ХА, ХА, ХА, ХА?

ЗА ТО ВРЕМЕ НА-
ПОТЪУ...

УУХ?

ДА НИСИ
ПИСНУЛА?
ПОМОКИ БЕШ
МИ ДА УХ-
ВАТИМ ОНО
ДЕРИШ-
ТЕ?

НИЈЕ
ПИТ КРИВ
ЗА ОНО
ШТО СЕ ДО-
ГОДИЛО
ВЕГ ТИТИ-
ПУТАН-
ЦИ?

КО
СУ ОНИ?
ОДГО-
ВОРИ?

НЕ МОГУ?
ТО ЈЕ ТАЈНА?
АААА? РЕФИ БУ?
ТИЛИПУТАНЦИ
СУ ДОШЛИ ИЗ
СВЕТИРА?

ТЕШКО
ТЕБИ
АКО
СИ МЕ
СТА-
ПА-
ЛА?

ЗАКЉУЧАЈУ ТЕ
ОВДЕ ДОК НЕ ПРО-
НАБЕГН ТВОГ
БРАТА?

ОХ,
ПИТУ СЕ
ТЮШЕ
ПИШЕ?
ДА САМ
БАР СА-
ЧУВА-
ЛА ТАЈ-
НУ?

Denis

★★★★★

ВАС СВАКЕ СЕДМИЦЕ
ВОДИ
У НОВЕ АВАНТУРЕ

ОВДЕ ЈЕ
УШАО?

ХЕЕЈ?

ДЕВОЈЧИ-
НА ЈЕ КАЗА-
ЛА ДА СУ
ТА БИЛА СИ-
ЋУШНА, А
ОНИ СУ ПРА-
ВИ ЦИНО-
ВИ?

КАКО САМ ГЛУП?
ПА, ЗА САМ У
ШАТРИ СА КРИ-
ВИМ ОГЛЕДА-
ЛИМА?

ДО
БАВО-
ЛАТ
ВЛАС-
НИК?

АХА, ТУ СТЕ? СА-
МО ДА ВАС ПОХВА-
ТАМ? С ВАМА КУ ПОС-
ТАТИ ТРАЖЕН У
ЧИТАВОМ СВЕТУ?

БРЗО У МОЈЕ ЦЕ-
ПОВЕ?

ДОК ЈЕ
ПИТ
БЕЖАО...

СТАНИ,
АКО
ЖЕ-
ЛИШ ДА
ОПЕТ
ВИДИШ
СВОЈУ
СЕС-
ТРУ?

ОХ?
УХВА-
ТИО
ЈЕ
ЏУ-
ЛИ?

ОСЛОБО-
ДИШ ДЕВОЈ-
ЧИЦУ У ЗАМЕ-
НУ ЗА ТВОЈЕ
ЛИЛИПУ-
ТАНЦЕ?

ШТА?

ПИТЕ,
УЧИНИ
КАО
ШТО
КАЖЕ?

МИ СТО
КРИВИ ЗА
СВЕ ШТО
СЕ ДОРО-
ДИЛО?

НЕКЕТО
ДОЗВОЛИТИ
ДА ЏУЛИ
ПАТИ ЗБОГ
НАС?

ЗАР ДА ВАС
ПРЕДАМ У РУ-
КЕ ТОГ НИТ-
КОВУ?

УМЕЋЕМО
МИ ДА СЕ
ЕРИМЕ-
МО О СЕ-
БИ?

ТАКО... И
БЕЗ ТРИ-
КОВА?

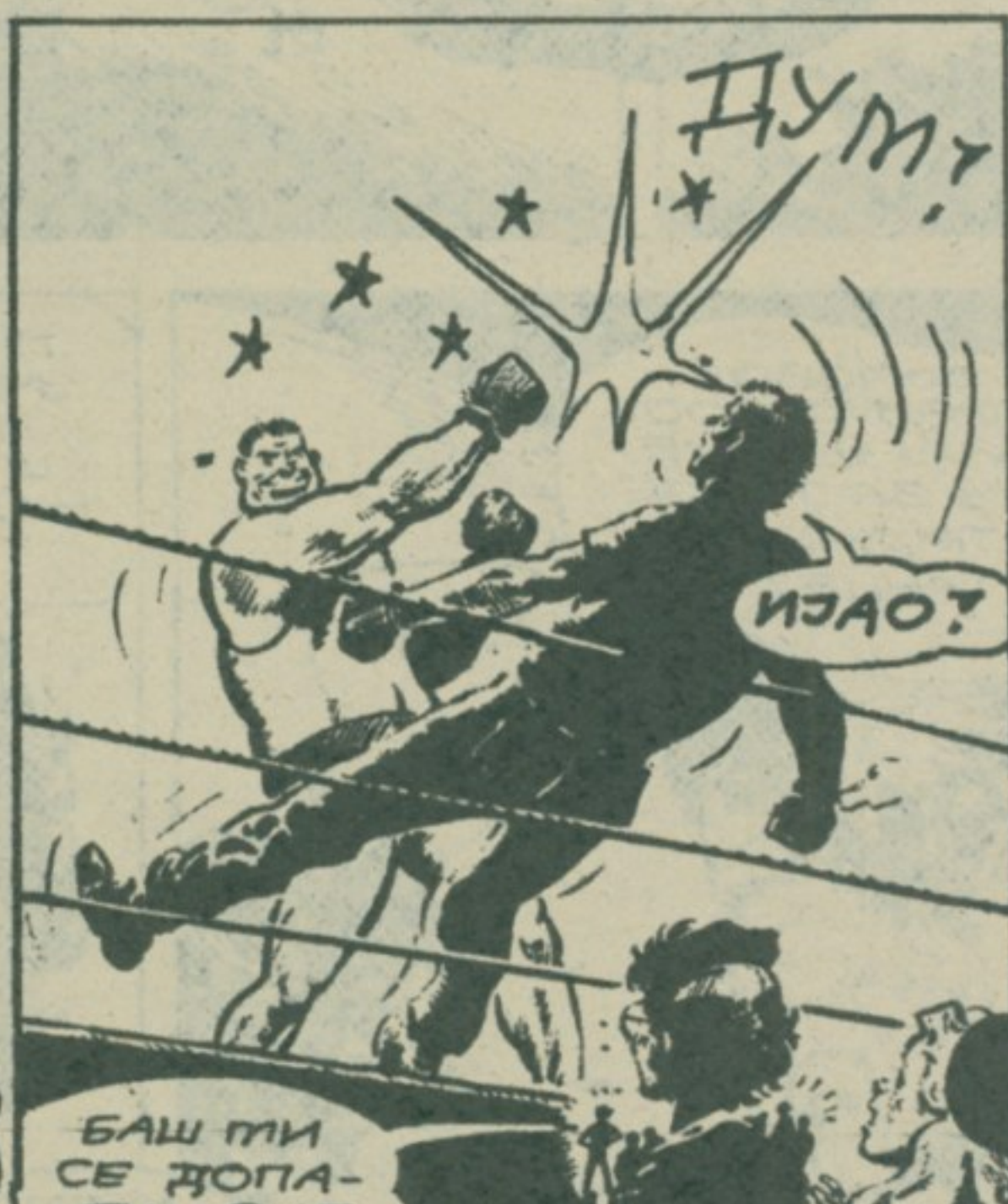
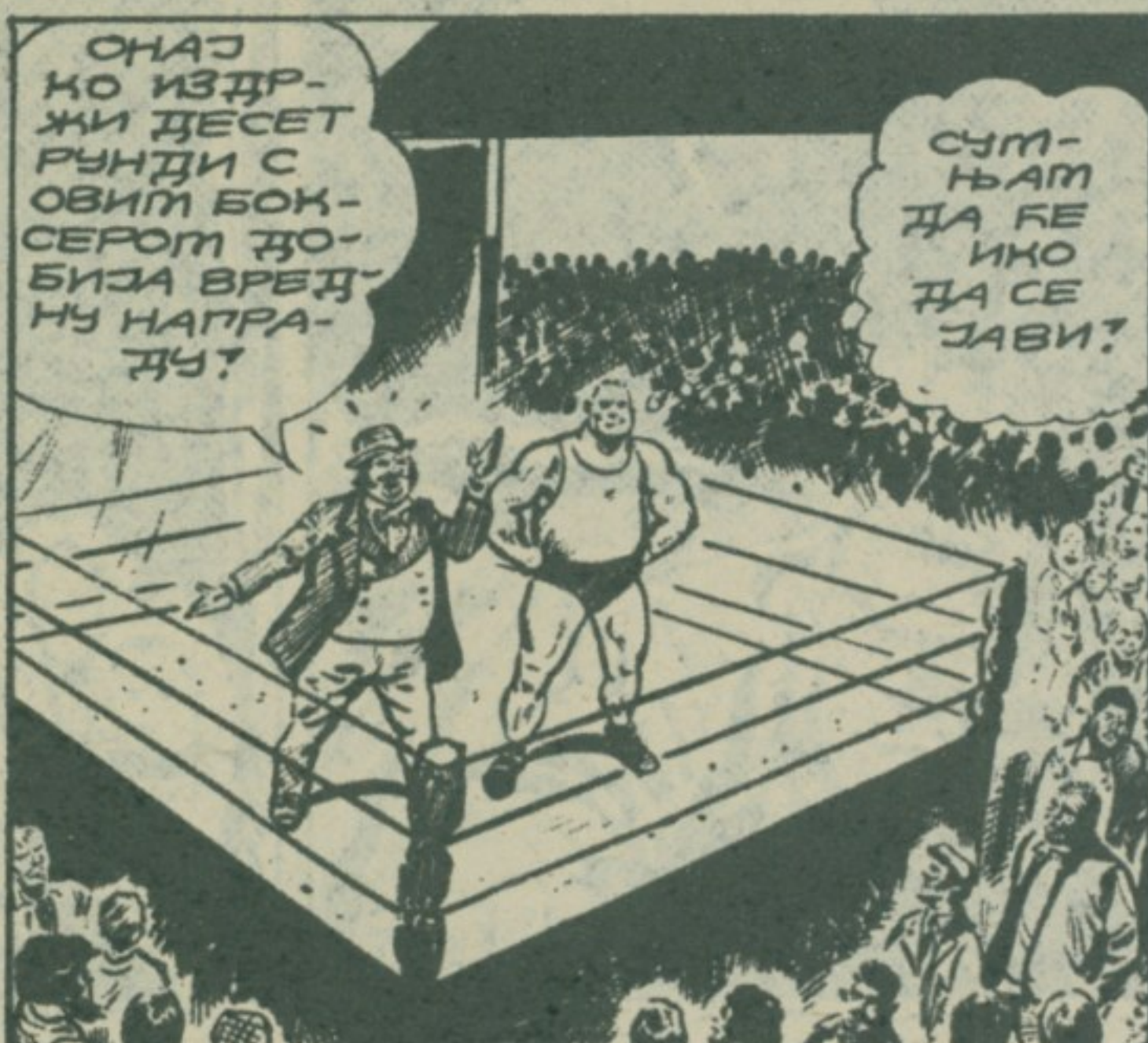
А САД МЕ
ОДВЕДИТЕ ДО
ЏУЛИ?

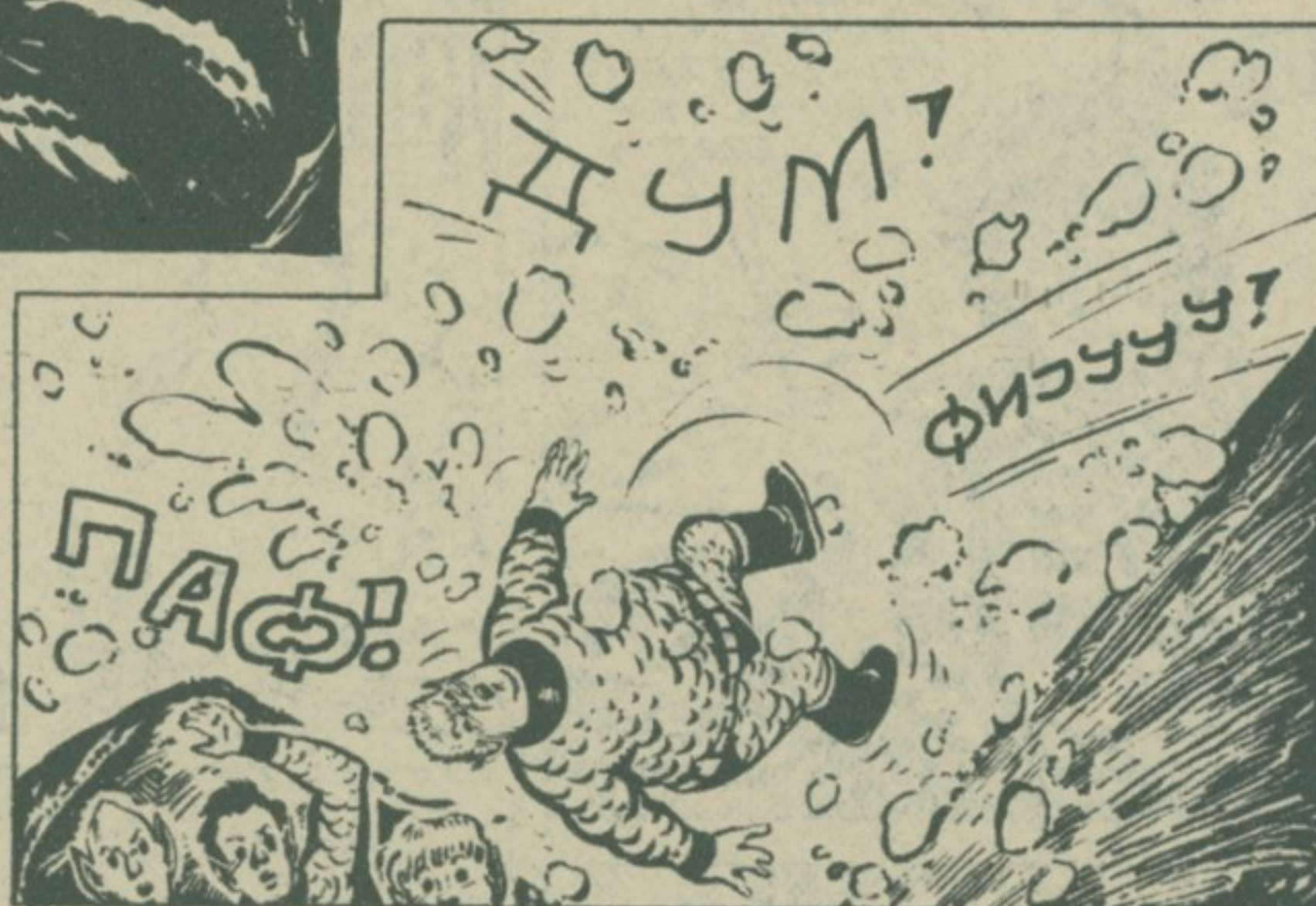
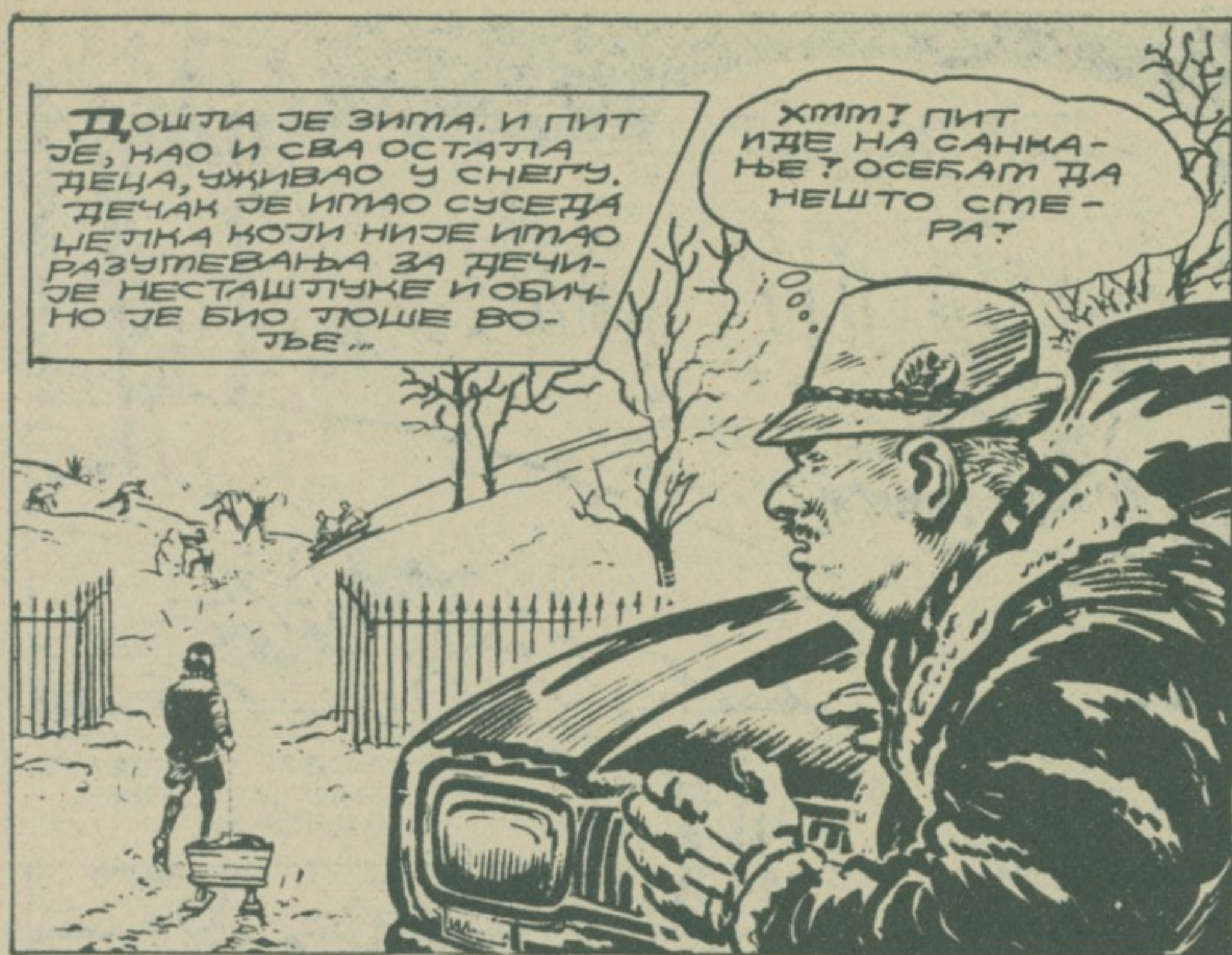

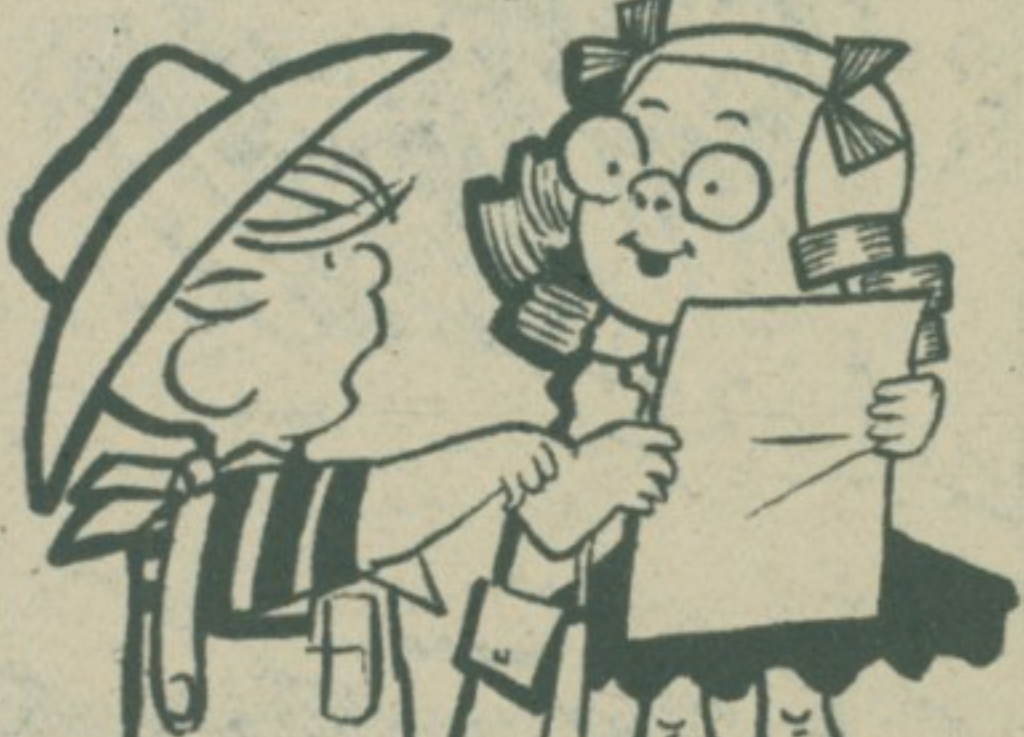
ПИТЕ, КАКО САМ СЕ
УПЛАШИЛА?

ОДЛАЗИТЕ И
ДА ВАС ВИШЕ НИ-
САМ ВИДЕО
ОВДЕ?

ХАЈДЕМО,
ЏУЛИ?

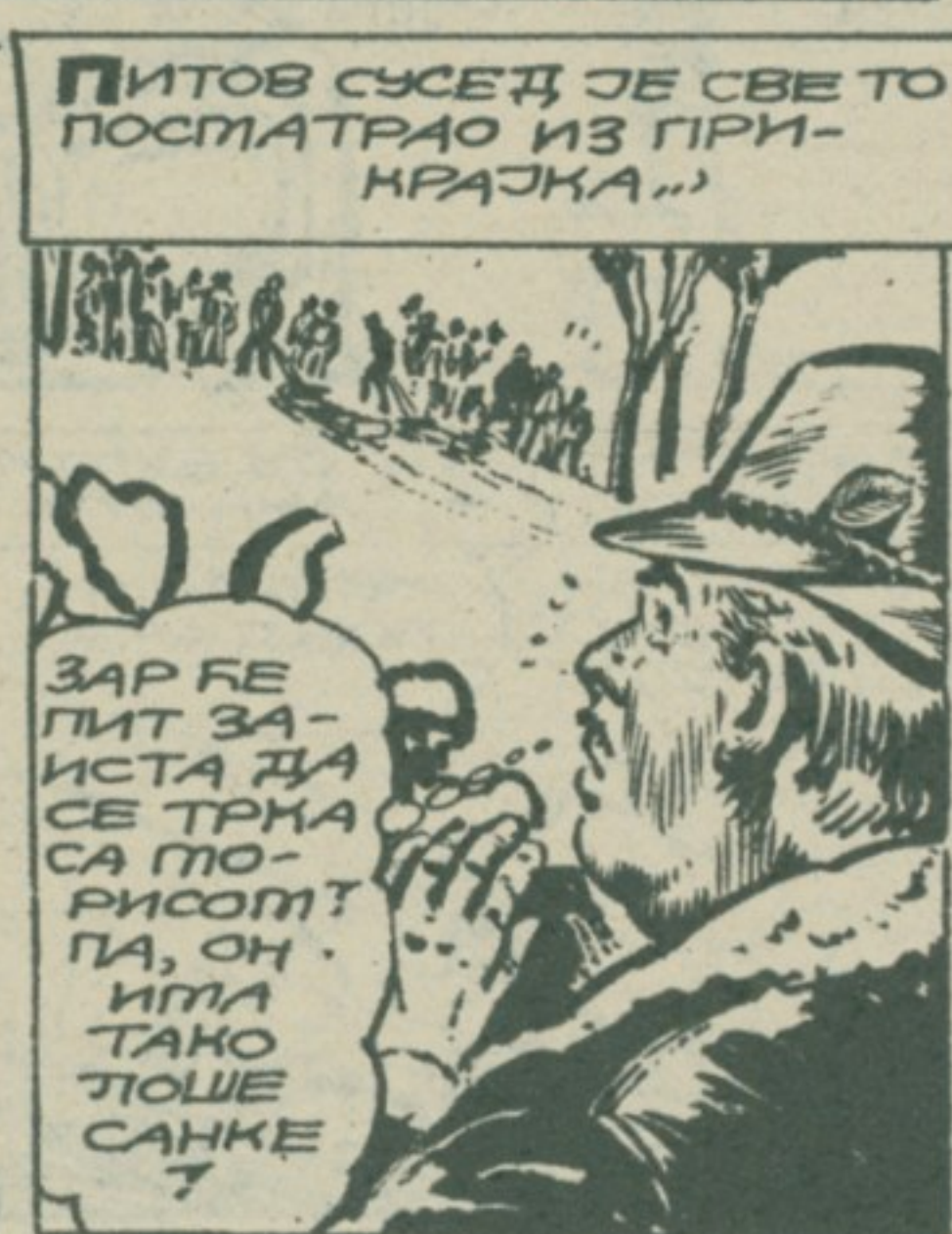

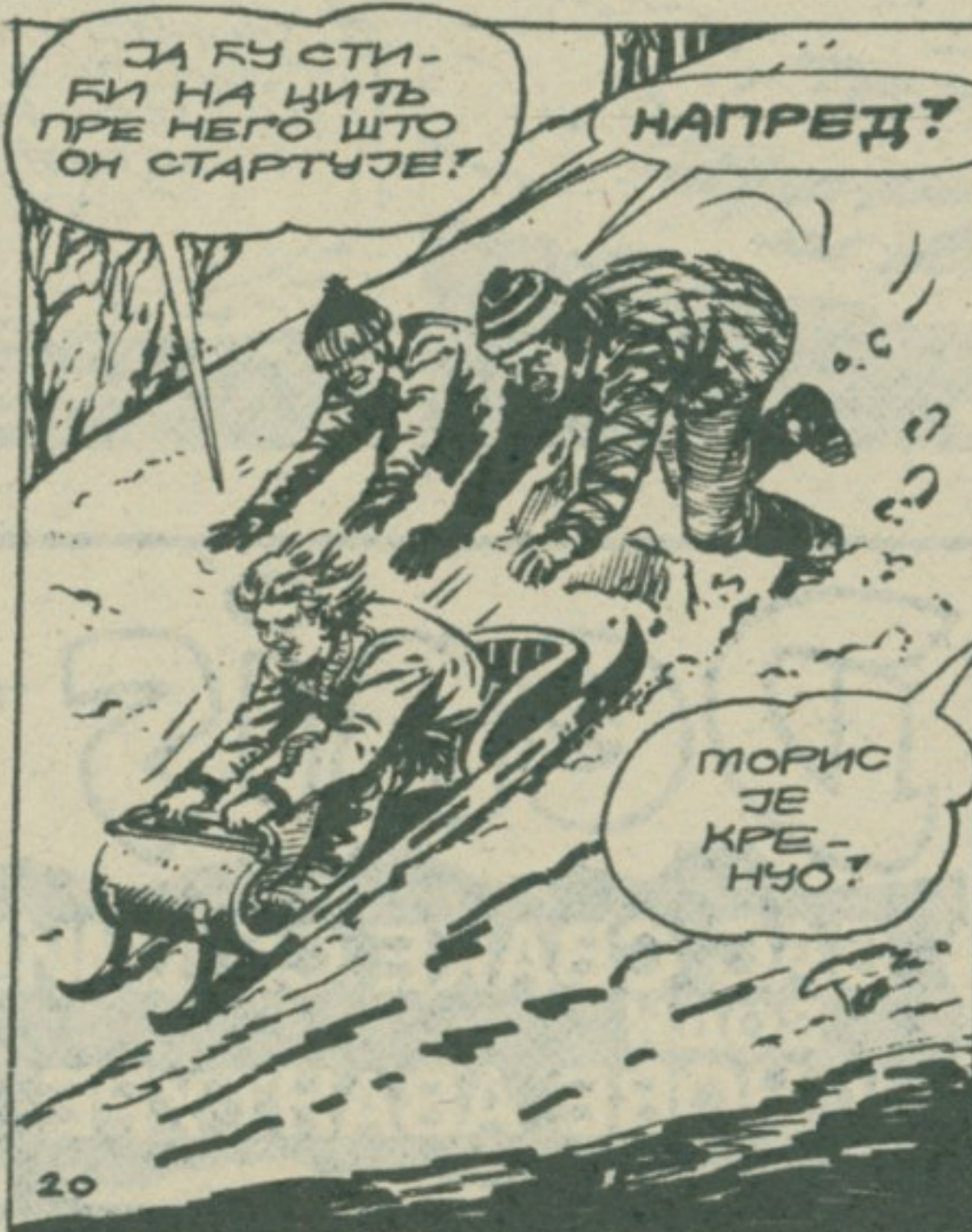
Denis

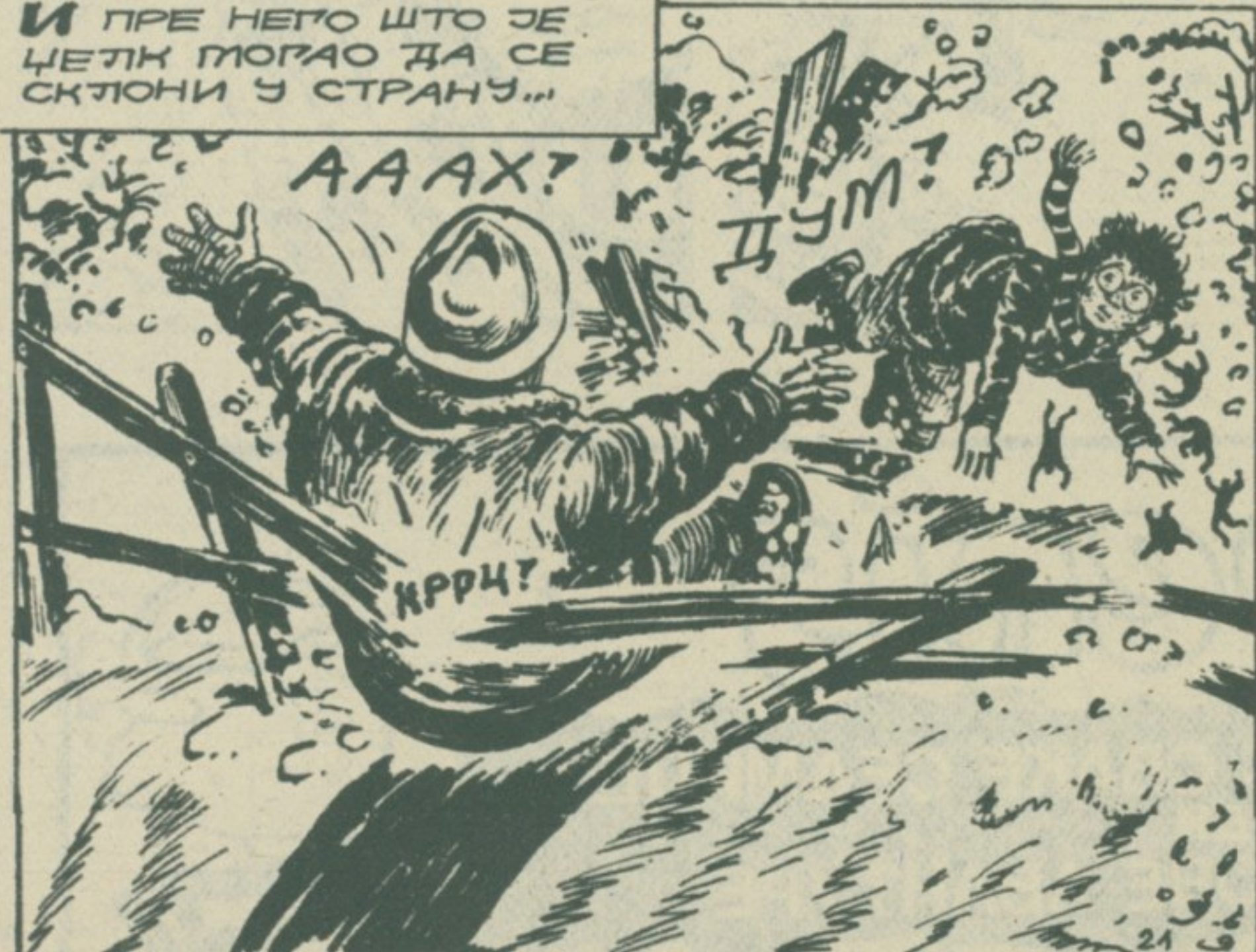
ВАС СВАКЕ СЕДМИЦЕ
ВОДИ
У НОВЕ АВАНТУРЕ

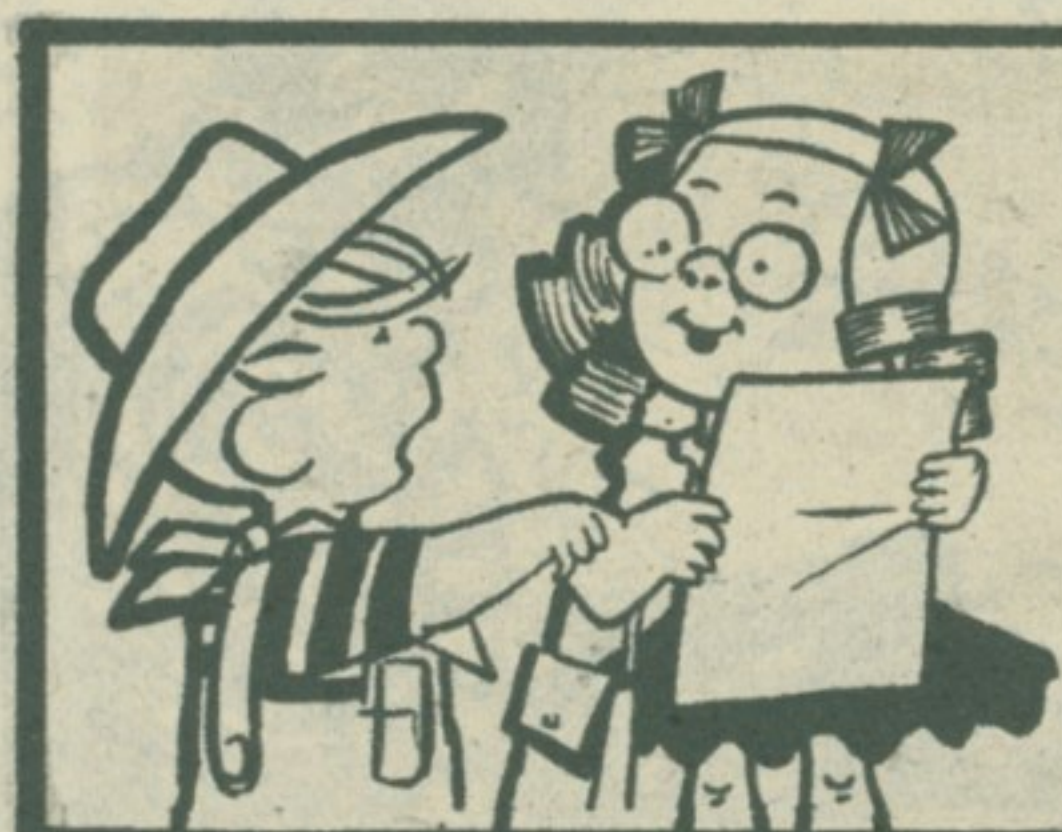

НИКО НИЈЕ ВИДЕО КАД ЈЕ ШЕСТ СИЏУШНИХ БИГА ИСКОЧИЛО ИЗ САОНИЦА...

Denis

ВАС СВАКЕ СЕДМИЦЕ
ВОДИ
У НОВЕ АВАНТУРЕ

ВИ ЛЕТИ-
ТЕ? АТИ,
КА-
КО?

УЗ ПОМОЋ СИГУШ-
НИХ МОТОРА СМЕШ-
ТЕНИХ У НАШИМ ЧИЗ-
МАТА? КОРИСТИМО ИХ
У СПУЧАЈУ ОПАСНОС-
ТИ?

КАО
ШТО
ЈЕ
ОВАЈ?

ПРОМРЗАО ЧИКА ЏЕЛК НИЈЕ НИ ОСЕ-
ТИО КАДА ГА ЈЕ ШЕСТ СИГУШНИХ БИ-
ГА УХВАТИЛО ЗА КОСУ И КАПУТ...

УКЉУЧИТЕ МОТОРЕ
НА МАКСИМАЛНУ
БРЗИНУ?

УУУУХ!

ДРЖИ-
ТЕ ГА?

Ч... ЧИНИ МИ
СЕ... К'О ДА
ЈИ... ЛЕТИМ...

СПУСТИ-
МО ГА
НА СНЕГ
ПОРЕД
ЈЕЗЕ-
РА?

СПАСЛИ СТЕ
ГА?

НАТРАР У
ПИТОВЕ ЏЕ-
ПОВЕ?

ГЛП!

ДУМ!

ТРЕНУТАК КАС-
НИЈЕ...

БРАВО, ПИ-
ТЕ? ПОБЕ-
ДИО СИ?

ХЕЈ, КО ТО ЛЕЖИ?
ЧИКА
ЏЕЛК?

ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ ПИТ ПОКУШАО ДА
ОБЈАСНИ, ПРИСУТНИ СУ САМИ ДОНЕ-
ЛИ ЗАКЉУЧАК...

СИГУРНО ЈЕ ПАО У ЈЕЗЕ-
РО И ПИТ ГА ЈЕ ИЗВУ-
КАО?

СПАСАО
СИ СТАРОГ
ЏЕЛКА?

ПОШТО СУ УПОТАЛИ
ПИТОВОГ СУСЕДА У
РЕБЕ...

КАКО СИ ГА
СПАСАО А ДА СЕ
НИСИ НИ ПО-
КВАСИО?

ПА... ОВАЈ...
ПРУЖИО САМ МУ
ПОТОМЉЕНУ
ОГРАДУ И ИЗ-
ВУНАО ГА?

У ПИТОВОМ ДВОРИШТУ ОКУПИЛИ СУ СЕ СВИ СУСЕДИ...

ПИТОВ СУСЕД ЈЕДВА ЈЕ УСПЕО ДА СЕ НАСТЕШИ...

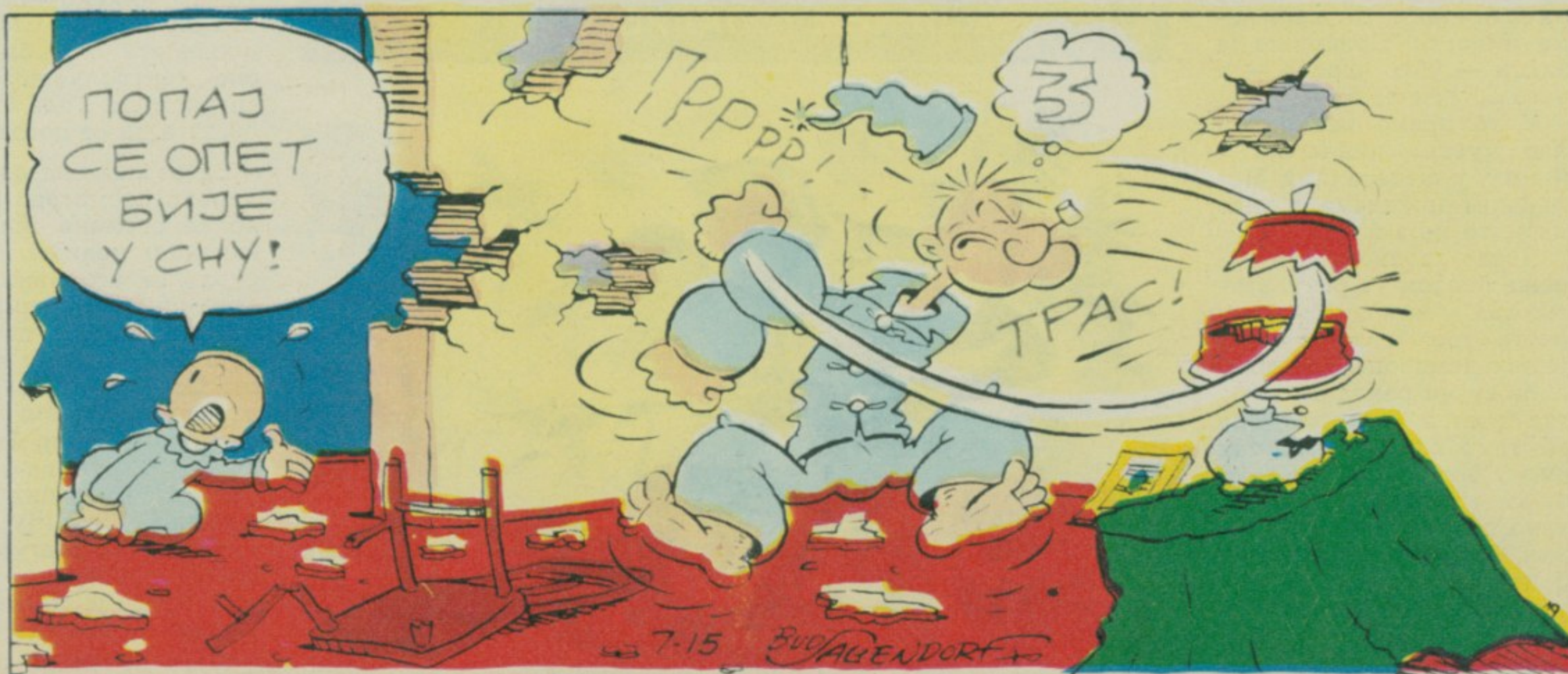
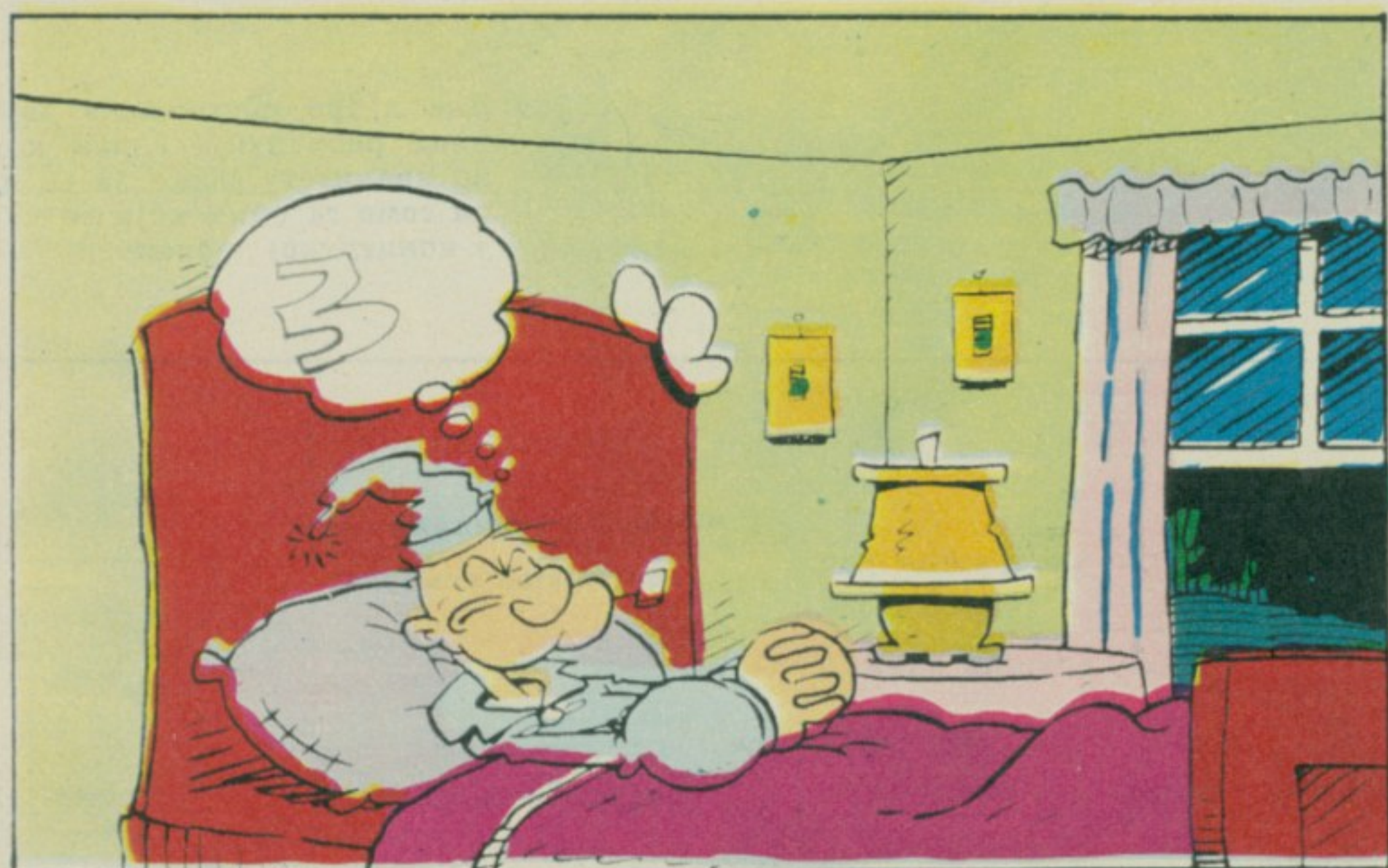
НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ...

ХЕЈ, ВИ? 'ОБУ ЛИ И ЈА НАЗНАД ДОБИ НА РЕД?

ЈА ТЕ САНКЕ НЕ БИХ НИ ИМАО ДА НИЈЕ БИЛО ЊИХ?

ЧУДА ЉУДСКИХ РУКУ

Већина звучника конструисана је на принципу покретног калема (напаја се наизменичном струјом) и сталног магнета. Калем је везан за мембрану која под утицајем кретања калема производи звучне таласе.

Произведени звук преноси се ваздухом до ушне шкољке, а затим преко спољашњег слушног канала стиже до бубне опне. Треперење бубне опне слушне кошчице (тзв. чекић, наковањ и узенгија) даље се преноси до течности унутрашњег ува где ће на крају надражај преузети чулне ћелије чијим се посредством у мозгу ствара слушни утисак.

Некада су се звучници правили од једноставних гвоздених магнета на које су руком намотавани калем и мембрана израђиваних од папира премазаног лаком. Савремени, фабрички произведени типови звучника израђују се од много квалитетнијих материјала и раде на сложеним принципима који омогућавају готово савршену репродукцију басова и високих тонова.

Облик и величина звучних кутија мењали су се током година како би се пронашле димензије које ће одстранити нежељену резонансу и омогућити што прецизнију репродукцију звука свих фреквенција.

Звучници се постављају у звучне кутије како би се избегло тзв. „акустичко поништавање“ — појава да звучни таласи створени у задњем делу звучника делимично потискују и бри-

шу звучне таласе створене у предњем делу. То је ефекат који се најчешће јавља код ниских фреквенција. Звучници без кутија тада дају врло слабу репродукцију при којој се басови једва чују. Звучне кутије су зато обложене и материјалом који апсорбује звук (стаклена вуна, филц, сунђер).

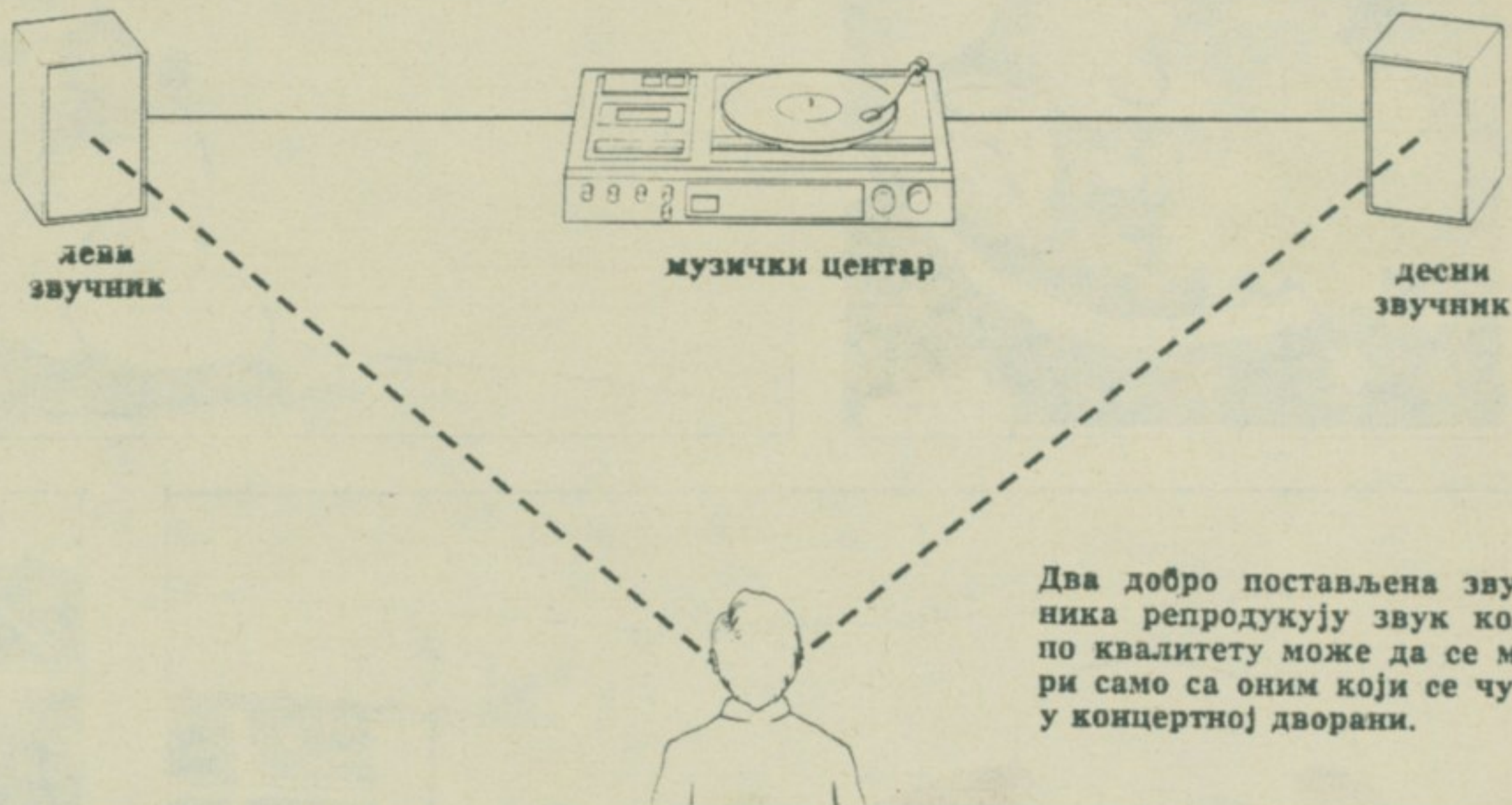
Колико квалитет звука зависи од величине и облика звучника и звучне кутије говори и чињеница да се у већини светских фабрика за производњу ове врсте опреме жељене димензије израчунавају уз помоћ компјутера.

Према томе да ли служе за репродукцију ниских или високих тонова разликује се и конструкција звучника, а сваки звучник уз то је снабдевен и скретницом која одваја граничне фреквенције, а затим их шаље у одговарајући звучник.

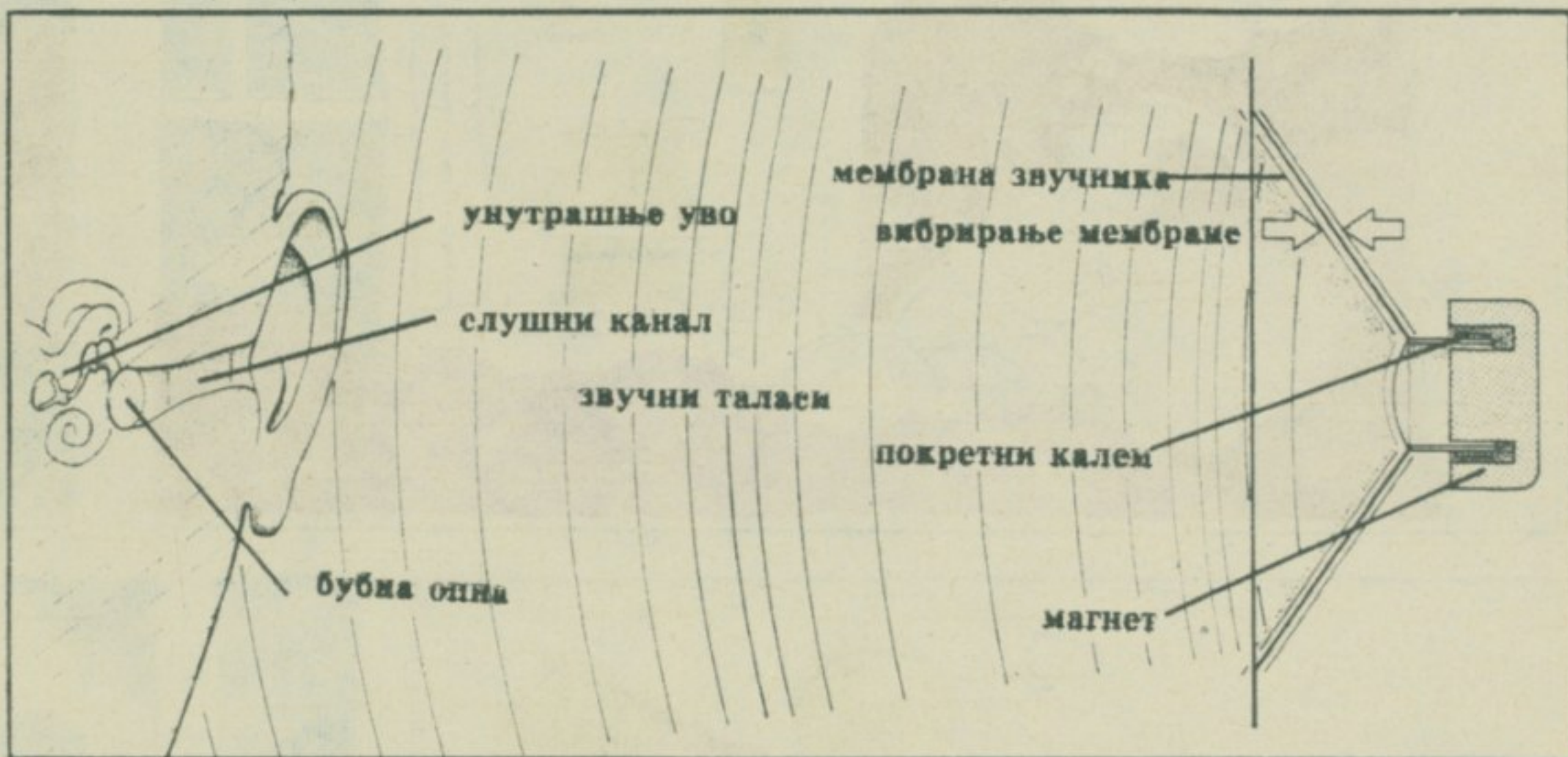
Стерео-репродукцију карактеришу активност и осећања дубине и простора. Док звук који емитује десни звучник прво прима десно уво, а онај из левог прво лево, звук који истом јачином емитују оба звучника слушаца прима као да долази негде из средине, између двеју звучних кутија.

Иако је сигурно да „природни“ звук никада неће моћи савршено да се репродукује, остаје чињеница да је раздвајање звука при снимању плоче далеко прецизније од онога које би наше уво могло да прими на концерту, на пример.

И ТИХО

Два добро постављена звучника репродукују звук који по квалитету може да се мери само са оним који се чује у концертној дворани.

Звучни таласи које емитује звучник преносе се преко ува до мозга који их прима као слушне утиске.

ПРЕТЊА ИЗ ЦУНГЛЕ

ТРЕЋИ МЕТАК

ОГРОМНА СИВА МАСА МИ СЕ ПРИБЛИЖАВАЛА. НИЈЕ БИЛО ВРЕМЕНА ЗА РАЗМИШЉАЊЕ. ОПАЛИО САМ...

сам да ће се све одлучити када га угледам.

Ишли смо више од три километра када смо стигли до једне баре. Слона убицу затекли смо како се купа у блату. Репетирао сам пушку и пришуњао се. Било је рано јутро. Знао сам да ће сунце брзо загрејати ваздух и слон ће да нас осети. То никако нисам желео јер би тада слон био у предности и ја бих изгубио контролу над целом ситуацијом. Тада би могло свашта да се догоди.

Са раздаљине од око 30 корака посматрао сам како се огромна животиња изненада подиже. Дугачка сурла се усправила а затим, упијајући мирисе из ваздуха, полако почела да се окреће у свим правцима. Одједном се зауставила, врх сурле био је окренут према мени. Знао сам да ме је открио и да је сада касно за било какву смишљену акцију. Морао сам брзо да реагујем. Подигао сам пушку и опалио. Слон је посрнуо и с плеском уронио у воду.

Кроз неколико секунди

опет је био на ногама и уз рику кренуо према мени. Изгубивши контролу над собом, налетео је на једно дрво и порушио га. Онако окићен грањем и лишћем, у тренутку ме је подсетио на галопирајући пласт сена. Пуцао сам у сивкасту масу која ми се претећи приближавала. Ништа. Репетирајући поново сам опалио. Трећи метак се зауставио у мозгу и слон је с треском пао на земљу.

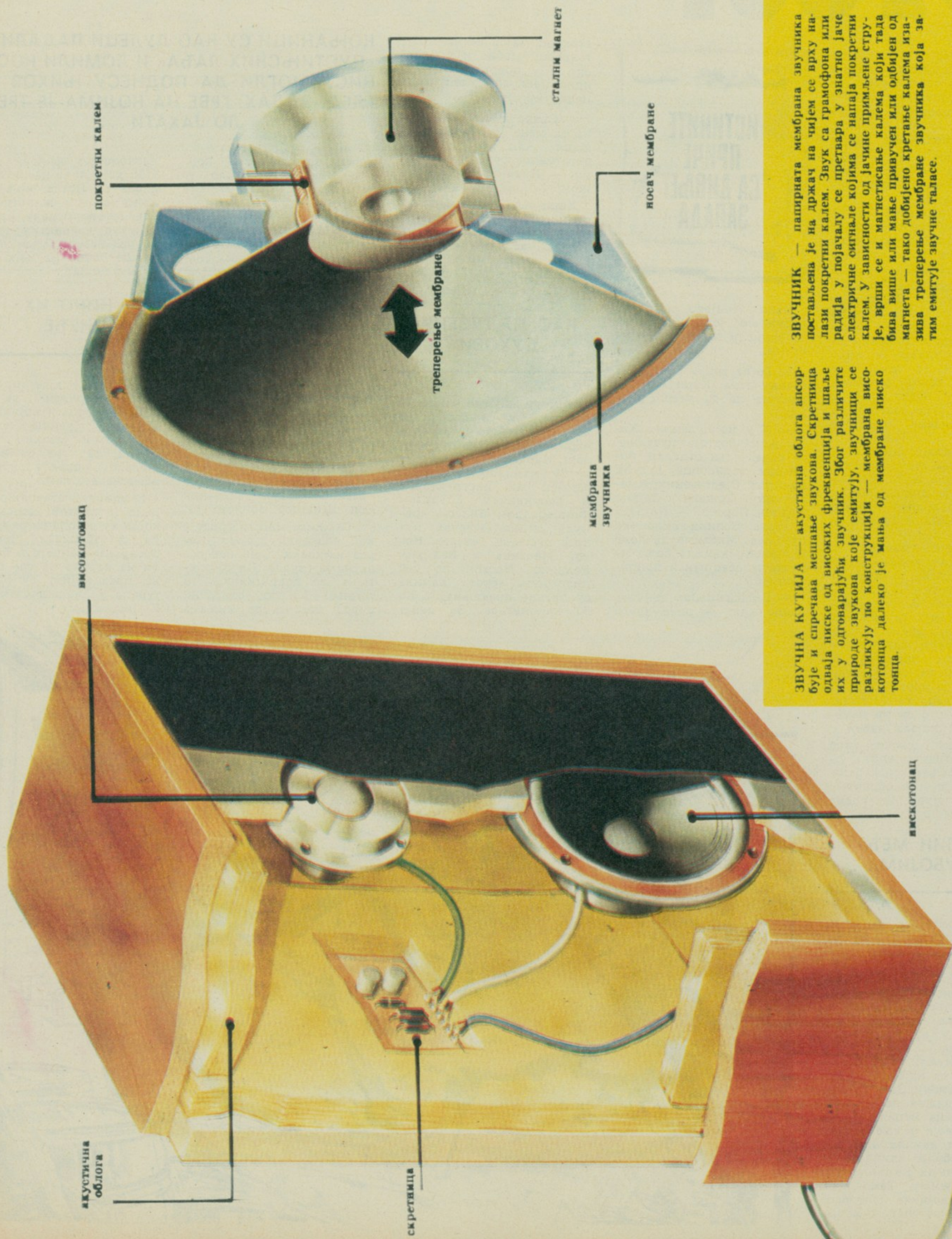
Пришао сам му и у тој гомили грања угледао једно велико око. Чинило се да ме посматра. Прислонио сам цев пушке уз око и повукао обарач. Сада је све било готово. Осећао сам само једну празнину. Ни страх ни задовољство, можда само једно олакшање.

Кад је касније сурла исправљена, установљено је да је њен врх био само метар далеко од места на коме сам стајао.

У току двадесет и шест година које сам провео као чувар дивљачи много пута сам био близу смрти, али никада овако.

J. B.

И БУЧНО

ЗВУЧНИК — папирната мембрана звучника постављена је на држач на чијем се врху налази покретни калем. Звук са грамофона или радија у појачалу се претвара у знатно јаче електричне сигнале којима се напада покретни калем. У зависности од јачине примљене струје, врши се и магнетисање калема који тада бива више или мање привучен или одбијен од магнета — тако добијено кретање калема изазива треперење мембране звучника која затим емитује звучне таласе.

ЗВУЧНА КУТИЈА — акустична облога апсорбује и спречава мешање звукова. Скретница одваја ниске од високих фреквенција и шаље их у одговарајући звучник. Због разлике природне звукова које емитују, звучници се разликују по конструкцији — мембрана високог тона далеко је мања од мембране ниског тона.

СТОЈ!

Једног јесењег предвечерја 1875. године у безименом насељу трагача за златом усред аризонске пустиње улетео је у пуном галопу на запенушлом коњу Фил Мајлс, вичући искољачених очију:

— Упомоћ!... Видео сам чудовиште!... Тамо, у кањону!... Ужасна звер! Већа од кола!

Око Мајлса зачас су се сјатили у бране зарасли копачи злата и неколико десператоса који су овде нашли уточиште.

Само један човек није им се придружио. Једино је престао да се клечећи клања према истоку. Уместо шешира с широком ободом на глави је имао турбан, уместо замашћене кошуље и кожом ојачаних панталона носио је до глежњева дугу целебију, а уместо чизама имао је папуче.

— Та аждаја одједном је искрсла иза стене и искозила огромне жуте зубе! — задихано је причао Мајлс. — Коњ се пропео и умало ме није збацио! Једва сам побегао!

— Пушке, момци! — викну један копач злата! — Да средимо то чудовиште!

— Алах ел Алах! — човек с турбаном се још једном поклатио према истоку. — Господару верних, опрости што први пут у животу прекидам молитву теби, али ја морам да је спасем! Хвала ти, Господару душа, што си ми помогао да је најзад нађем!

Источњак скочи као мачка, потрча у корал, одвеза најбољег коња, баци се на њега и у облаку прашине сјури се према кањону.

АРАПИН МЕЂУ КАУБОЈИМА

Хаџи Алијева вестерн-авантура почела је десет година раније на домаку пирамида у долини Доњег Нила. Једне вечери позвао га је шеик. Кад је ушао у његов шатор, Хаџи Али је уз шека угледао два странца у непознатим униформама.

— Хаџи Али — рече шеик — ти си најбољи камилар у племену. Зато ти поверавам важан посао. Ова два странца купила су за војску своје земље седам-десет пет камила. Изабраћеш најбоље камиларе и повешћеш их с камилама у далеку земљу. Тамо ћеш стране војнике научити како да поступају с камилама!

Хаџи Алијево лице се издужило, јер није могао да замисли живот ван пустиње.

— То ће трајати највише годину дана, Хаџи Али! — покуша да га утеши шеик.

— И у мојој земљи, Хаџи Али, постоје пустиње! — рече један странац, поручник морнарице, будући адмирал Сједињених Америчких Држава Дејвид Никсон Портер. — Највећа се зове Велика америчка пустиња. Мислимо да ћемо је помоћу камила боље испитати, освојити и припитомити.

— Бићеш добро плаћен, Хаџи Али! — рече други

странац, мајор Вејн. — Путоваћеш удобно и у одласку и у повратку! Да ли пристајеш да будеш вођа нашег каравана?

— Свака жеља мог шеика за мене је заповест! — Хаџи Али се поклати скривши руке на грудима. — Када треба да кренемо?

Хаџи Али, два америчка официра, 75 камила и 75 камиlara укрцали су се на брод „Снабдевач“ и запловили према малој луци Индијанола у далеком Тексасу.

КАО НАДУВЕНИ ДУХОВИ

Чим су камиле стигле у Америку, Министарство војске одлучило је да провери њихову употрељивост. Караван од 25 камила и 25 камиlara с Хаџи Алијем као инструктором и поручником Едуардом Фиццерадлом Билсом кренула је на дугачак пут кроз пустиње Тексаса, Новог Мексика и Великих Равница. Носећи по 300 килограма терета камиле су дневно преваљивале по 60 километара. За девет

КОЊАНИЦИ СУ КАО ДУЛЕЦИ ПАДАЛИ СА »ПУСТИЊСКИХ ЛАЂА« И ЛОМИЛИ КОСТИ. НИСУ МОГЛИ ДА ПОДНЕСУ ЊИХОВ ИЗГЛЕД, ЗАДАХ, ГРБЕ НА КОЈИМА ЈЕ ТРЕБАЛО ЈАХАТИ...

месеци „експедициони корпус камила“ прешао је беспућем више од 1600 километара.

Камиле су положили испит. Министарство војске службено је оформило нову јединицу оружаних снага — „Камиларски корпус“ — са седиштем у Зеленој долини, стотинак километара од Сан Антонија. Хаџи Али је добио задатак да 200 дотадашњих коњаника обучи да јашу и воде камиле.

„Плаве блузе“ су од првог трена омрзле камиле и зазирале од њих. Коњаници су падали као дулеци са „пустињских лађа“ и ломили кости. Нису могли да поднесу њихов изглед, задах, грбе на којима је требало јахати. Коњаник Бен Шнајдер записао је:

„Те животиње изгледају као надувени духови. Израз њихових лица невероватно је глупав. Па то роктање, то подригивање, то гегане! Уз то, одвратни смрад који шире миљама

наоколо! А њихови жути зуби који личе на цигле од иловаче? После миље јахања на тим животињама очи готово искачу из дупљи од силовитих трзаја напред-назад! Људи их се плаше, коње од њих спада паника!“

НИКО ИХ НЕЋЕ

Ни камилама се нису допадали фармери и каубоји који су постали војници и говорили сувише гласно непознатим језиком. Зато су их, кад год су могле, уједале, ударале ногама, збацивале с леђа.

И цивилно становништво било је против камила од којих су се плашили коњи, па су збацивали јахаче, превртали запреге и бежали из корала на све стране, пред којима су говеда јурила у дивљем стампеду и ломила ноге.

Војска је била принуђена да дигне руке од камила. Већину „пустињских лађа“ покосили су меци из винчестерки. Малобројне преживеле разбежале су се у пустињу где су их, једну по једну, убијали каубоји и Индијанци.

Арапски камилари добили су плате и карте за повратак. Отпутовали су сви, оким Хаџи Алија. Он је свакога дана три пута, кад је сунце излазило, кад је било у зениту и кад је залазило, падао на колена и окренут према истоку метанисао понављајући:

— Алах ел Алах! Помози ми, Господару правоверних, да пронађем једну камилу и да овим дивљим неверницима покажем, шта може да уради један Арапин на једној камили! Помози ми, Господару чистих душа!

Десет и више година лутао је Хаџи Али преријама и пустињама Америке, понављајући молитву три пута дневно, све док у безименом насељу трагача за златном жицом није чуо панични узвик:

— Упомоћ! Неман у кањону!

ДРАГА ГЛАВА

У пуном галопу дојахао је Хаџи Али до кањона и полако почео да се успије између литица. Одједном је коњ фркнуо, зарзао, пропео се и Хаџи Али је треснуо о камен. У истом часу спазео је како иза једне стене извирује драга камиљина глава.

Хаџи Али је проговорио арапски нежним гласом. Камила је стригала ушима, њушка јој се грчила и очи су јој неверљиво сјале, али је најзад полако пришла Арапину и клекла поред њега. На њеним олињалим леђима и боковима Хаџи Али је угледао два велика кожна цака. Сигурно је служила неком усамљеном копачу злата и захваљујући томе сачувала главу.

Два часа водио је Хаџи Али камилу кроз узани и стрми процеп кањона да би избегао потеру која ће сигурно кренути из рударског насеља. Онда је наредио камили да клекне, па се свио уз њу и први пут после десет и више година провео једну срећну ноћ.

Изјутра је Хаџи Али у два кожна цака натрпао гомилу тешког камења.

— Знам да си ослабила и да је камење тешко! — рекао је нежно. — Али морамо тим глупим неверницима који још никад нису видели камилу да покажемо шта можеш. Нека знају да си боља од њихових коња!

ЧУДОВИШТЕ ПРЕД САЛУНОМ

У првим поподневним часовима Хаџи Али је с камилом ушао у насеље и

пред колибом која је носила назив „Салун“ наредио јој да клекне. Зачас га је опколила група наоружаних копача злата.

— Нећеш ваљда да вежеш то чудовиште пред „Салуном“? — претећи је запитао крупни рудар обрастао у чекињаву браду.

— Прво и прво, Виле, — Арапин стаде пред рудара — ово није чудовиште него камила! Друго, кад сам јој наредио да клекне, не треба да је вежем. Ту ће остати! Паметнија је од ваших коња!

— Склони се, Хаџи Али! — зарежа Вил. — Ту наказу која смрди као ђаволска душа нећемо овде! Склони се, или ћеш у пакао заједно с њом!

Арапин приђе камили, развеза цакове и гомила камења просу се из њих.

— Гледајте, људи! — викнуо је. — То је носила из кањона, најмање 400 килограма! То не могу ни три коња одједном. Најмање седам дана није окусила воде! То ниједан коњ не може. У трци на 50 миља победиће сваког мустанга, или понија! Не смеће је убити, то је света животиња!

— Проклет да си и ти и та света животиња! — рече Вил и подиже двоцевку.

КАМИЛИН РУДНИК

— Стој! — одјекну запевнички глас и из „Салуна“ изађе висок снажан човек по имену Семјуел Бент, познат на целом Дивљем западу као геолог који је открио неколико налазишта злата и сребра.

— Не пуцај!

Бент приђе камили и Хаџи Алију, узе из просуте гомиле један камен, пажљиво га загледа и запита:

— Где си ово нашао, Хаџи Али? То је златоносни кварц!

— Тамо горе, у кањону! — промуца Арапин.

За неколико секунди насеље се испразнило. Сви трагачи за драгоценим металом појурили су у кањон да заузму парче терена који крије благо.

— Смири се, Хаџи Али! — рече Бент који је остао уз Арапина. — Од сада нико неће дирати твоју камилу!

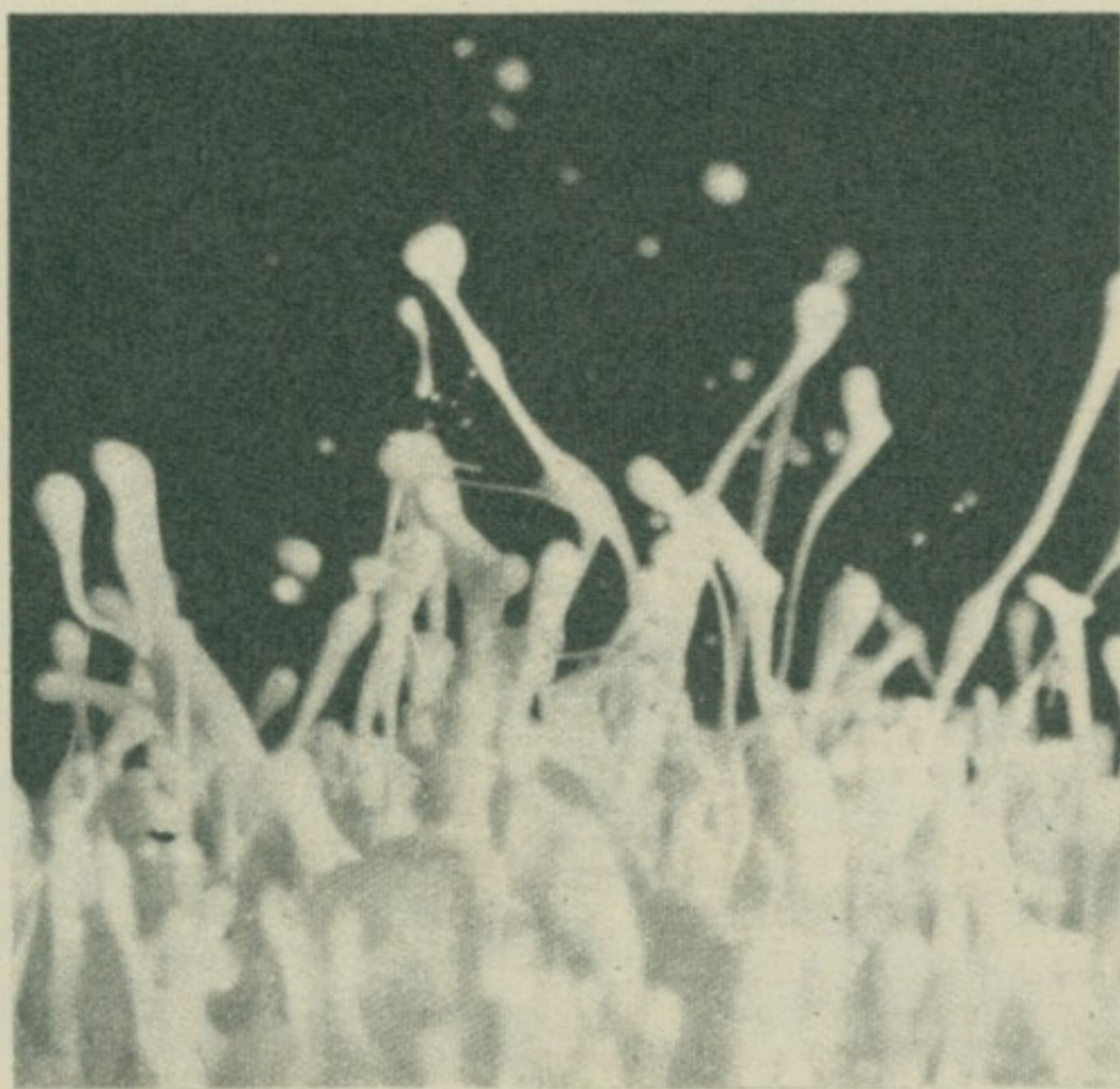
Хаџи Али је с камилом остао у Аризони. На снажној и издржљивој животињи доносио је ископану руду из кањона и од тога издржавао себе и камилу. Злато га није занимало. Био је срећан. Три пута дневно захваљивао се Алаху што му је помогао да пронађе камилу.

Безимено насеље постало је богати рудник злата. Добило је име „Камилин рудник“ које носи и данас.

А. Р.

КИПУЋИ ЗВУЦИ

Када ултразвук продре у неку течност — она проври. Јачина тог процеса зависи од фреквенције и јачине извора зрачења. Последња истраживања показују да се сличан процес дешава и у организму човека. Савремена

музика са електричних гитара и других инструмената са појачалима принуђују крв и лимфу да се понашају на „неприличан“ начин: „кипућа“ крв лоше снабдева мозак и унутрашње органе неопходним материјама. Због тога смањите интензитет вашег грамофона и магнетофона!

ФАНТОМСКИ СНИМАК

Да свако загрејано тело испушта инфрацрвене зраке, невидљиве за човечје очи, науци је познато већ 150 година. Међутим, термовизори, уређаји који у мраку на екрану региструју инфрацрвене слике, конструисани су тек недавно.

Неочекивани резултати постигнути су термоснимцима човека у потпуно мрачној соби. На растојању од 15 метара налазио се термовизор са чијег су екрана начињени снимци. Када је човек изашао из собе, после 10 и 20 минута, такође у мраку, фотографисано је место на којем је раније стајао. На фотографијама се јасно видела силуета тог човека! И тек после тридесетак минута силуета се почела расплићавати.

ЕНИГМАТСКИ ЛИСТ ПОЛИТИКА

Мозаик

У новом броју:

ПРЕКО 40 УКРШТЕНИХ РЕЧИ, РЕБУСА, АНАГРАМА И ДРУГИХ ЕНИГМАТСКИХ РАДОВА

БЛАЖ СЛИШКОВИЋ:
СВЕ О СЕБИ

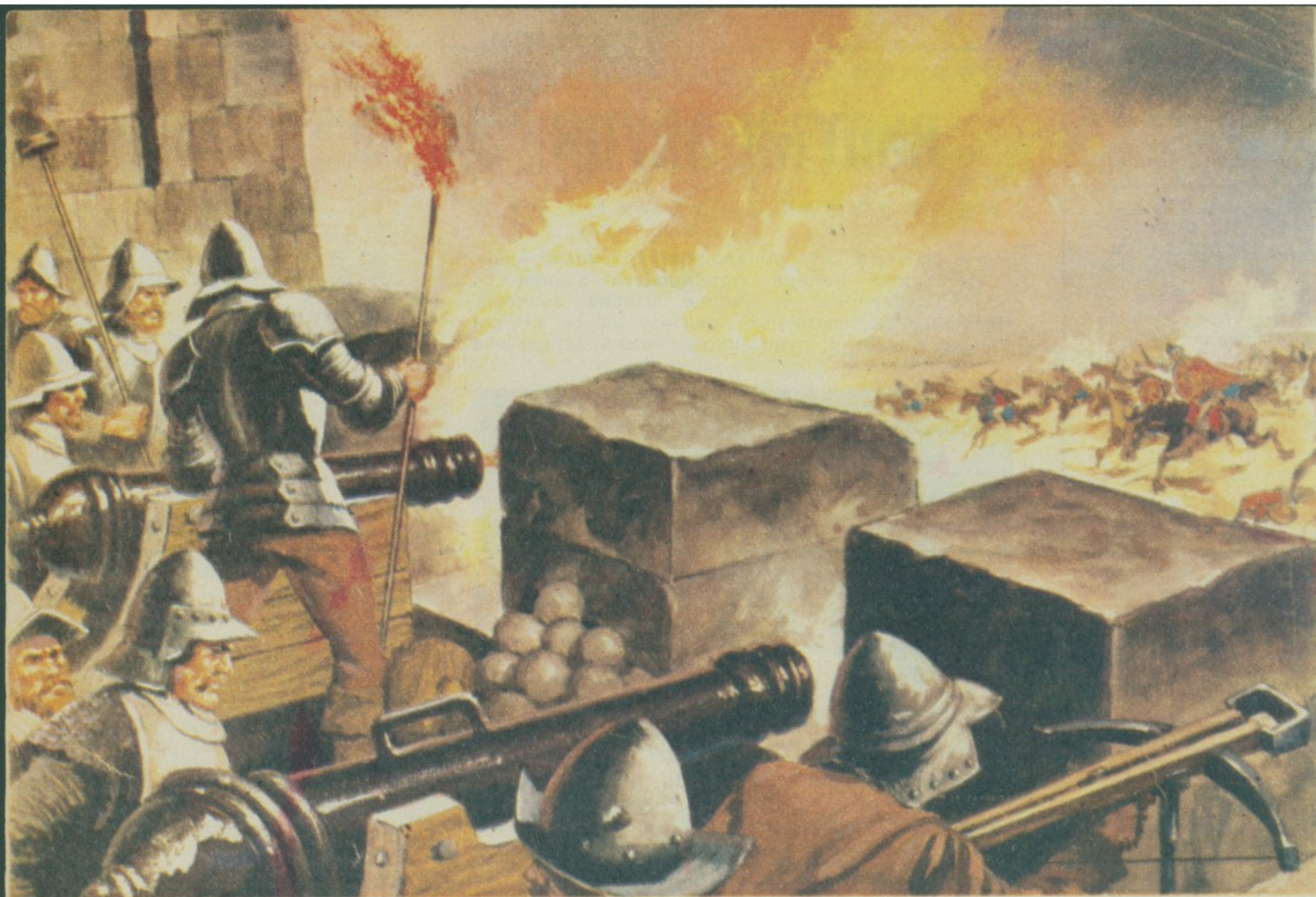
МУЗИЧКИ МОЗАИК

ИСТИНИТА ЉУБАВНА
ИСПОВЕСТ ОЉЕ
ИВАЊИЦКИ

ПРИЧЕ О ГРАДОВИМА

ПЛОТУНИ И

Један од најлепших градова Европе, на раскршћу многих путева, Беч је одвајкада био поприште сукоба. Због сталних ратова, још у 12. веку опасан је јаким бедемима који су представљали непремостиву препреку за многе освајаче. Ова утврђења спасла су град и за време чувене турске опсаде 1592. године. Османлије су спалиле и потпуно разориле многа села у околини Беча, али у сам град никада нису ушле.

После успешног одбијања Турака, Беч доживљава краћи период процвата. У граду ничу велеlepне грађевине у ренесансном и барокном стилу.

У историји Беча 1679. година памти се по страшној куги која је харала неколико месеци. Мисли се да су ову опаку болест у Беч донели трговци из Мађарске. Страшница од свих ратова, „црна дама“ је за кратко време однела више од сто хиљада живота. Град је замро, а пустим улицама лутали су само изгладнели пси и мачке.

Под вођством Кара-Мустафа паше, Турци су 1683. године поново опсели Беч. Иако под сталном топовском паљбом, град је од јула до септембра храбро одолевао освајачима.

Ова друга опсада можда би се кобно завршила да у помоћ нису притекле пољске трупе на челу са Јаном Собјеским. У одлучујућој бици, септембра 1683. године, Турци су доживели тежак пораз и заувек се повукли из ових области. Тако крајем 17. века почиње велики успон Беча. Постаје престоница великог царства.

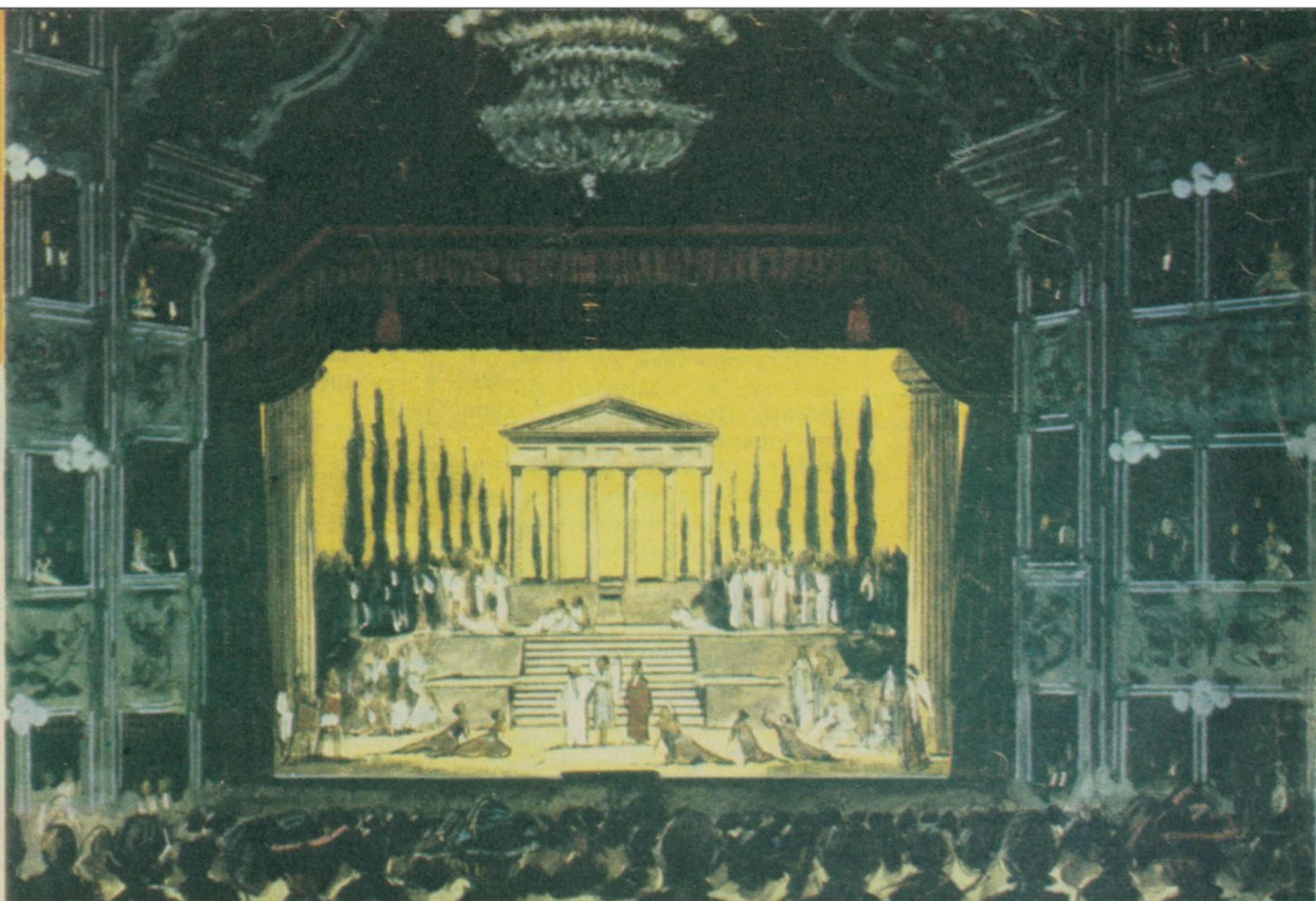

1

ВАЛЦЕР

БЕЧ

Владавина Марије Терезије (1717—1780) обележена је великим процватом културе и уметности. Беч, у коме су у ово време живели и стварали многи чувени композитори, постаје један од највећих музичких центара Европе. Средином 18. века саграђена је Опера за коју је, тада један од највећих композитора, Вилхелм Глук написао своја прва дела. Његове опере имале су великог утицаја на развој италијанске опере.

Волфганг Амадеус Моцарт је своје најплодније стваралачке године провео у Бечу. После Глукове смрти, цар Јосиф II именовao га је за дворског камерног музичара. Захваљујући својим „бечким операма“, Моцарт се убраја међу највеће композиторе свих времена.

У овом граду на Дунаву своја најбоља дела компоновао је и Франц Јозеф Хајдн, самоуки мајстор камерне и симфонијске музике.

Међу музичарима који су у Бечу нашли трајну инспирацију за своје стваралаштво, свакако треба поменути и Бетовена, Шуберта и породици Штраус чији валцери и данас пуне концертне дворане широм света.

Културни процват заустављен је у време Наполеонових ратова. Велики војсковођа успео је да освоји неке делове Аустрије и да два пута заузме њену престоницу.

ХИТ-СТРАНА

СМОКИ (SMOKIE)

састав повукао са сцене.

СМОКИ се овог лета поново појавио и представио новим хит-синглом и велином плочом. После успешног повратка група је снимила и материјал за нову ЛП плочу чија се промоција оценује ових дана. Смокијевци су аутори свих нумера и продуценти. То је први покушај групе да властитим снагама реализује своју плочу

До сада су највеће хитове групе написали Чин и Чепмен, тандем захваљујући коме је састав успео да се пробије у сам врх популарности.

Мада им је популарност данас знатно опала, Смокијевци се не предају. У СР Немачкој, Аустралији и Новом Зеланду СМОКИ је још водећи састав и његов последњи хит »Учини ми« (»Do to Me«) продат је у више од 700.000 примерана. Зато су његови чланови с пуно оптимизма пришли реализацији своје најновије плоче.

СМОКИ је управо завршио турнеју по Југославији на којој је одржао концерте у Загребу, Београду и Нишу.

песма недеље

МОЋ ЉУБАВИ (POWER OF LOVE)

Музика и текст: Ники Чин
Мајк Чепмен
Изводи: СМОКИ

When you can't sleep nights
and you wonder why,
Without a friend and you
wanna die.
Situation desperation, all you
want is sympathy
And sympathy is all
you'll get.
Enough — you ain't found
nothing yet,
Till you found the power
of love.

Your beauty ain't so hard
to see,
Your looks can make
a fool of me,
You say the things
I want to hear,
And tell me it won't
disappear,
But I won't know until
I find if there is any truth
behind,
What you call the power
of love.

It takes you, it makes you
and sometimes it breaks
you,
It fills you and thrills you
and sometimes it kills you,
But I've been looking
so hard to find it,
I ain't giving it any
more time,
There's nothing you can do
about it,
You will never live
without it,
This is the power of love.

МУЗИЧКИ РЕЧНИК

САКСОФОН — Саксофон је лимени дувачки инструмент у облику луле са једнојезичним писком и механизмом за покривање рупица. Има мало назалну боју тона

која подсећа на дрвене дувачке инструменте — кларинет и обоу. Направио га је А. Сакс 1840. године, а употребљава се у свим орнестрима, нарочито у забавним и џез-саставима.

САМБА — Самба је бразилска игра умереног темпа у 2/4 и 4/4 такту. У Бразилу се игра за време поклада. Самба је и друштвена, окретна игра

у Америци и Европи. Под овим називом подразумева се и хорска песма бразилских црнаца и изводи се уз ударање бубњева.

САРАБАНДА — Сарабанда је игра оријенталног порекла. Лаганог је темпа и у троделном такту. Из Шпаније, где је била раширена почетком 16. века, шири се и у остале европске земље. У доба ренесансе и барока постаје и дворска игра, а половином 17. века улази у инструменталну свиту као посебан став (игра лаганог темпа).

СИНКОПА — Синкопа је спајање ненаглашеног дела такта са наглашеним. Карактеристична је за

разне темпераментне и грачке ритмове као и џез-музике која се због честе употребе синкопа назива и »синкопирана музика«.

СИНТЕТСКА МУЗИКА — Синтетска музика је назив за нову врсту музике која је, без обзира на порекло звука, спојила конкретне, електронске и инструментално-вокалне звуке и њихове структуре у комплексан музички израз широког спектра.

СОНГ — Сонг је енглеско-америчка песма лаког, забавног стила. У неким савременим драмама овако се називају песме које објашњавају садржај драмске радње, а певају се обично између чинова или појединих сцена у тону позоришне представе.

СОПИЛЕ — Сопиле је истарски народни дувачки инструмент од дрвета, претеча обое. Има двоструки језичан у писку и праву цев са рупицама за прсте. Цев је дугачка 30—40 сантиметара, а звук сопиле сличан је звуку обое.

АДРЕСЕ:

ПРВА ЛУБАВ
Рашка 21
41000 Загреб

МАЈА ОЦАНЛИЈЕВСКА
Рузвелтова 53а
91000 Скопје

СЛАЂАНА МИЛОШЕВИЋ
Булевар АВНОЈ-а 32
11070 Нови Београд

БЛОНДИ (BLONDIE)

П риближава се Нова година и све је већи број издатих плоча. Наиме, старо је правило да већина музичара чека баш ово време јер сматра да се тада плоче највише продају. Тако је на почетку ове зиме дошло до праве поплаве нових издања. БЛОНДИ није никакав изузетак и пре извесног времена изишла је последња, четврта ЛП плоча групе. Назив албума је „Једи по такту“ („Eat to the Beat“) и ово је њихово сигурно најбоље остварење. Звук састава се није много променио и поред тога што се приближио енглеском новом таласу. Композиције су допадљиве, мада на овој плочи недостају онако изразити хитови какве су имали раније. Композиција „Сањарење“ („Dreaming“) изишла је као сингл и брзо заузела високо место на топ-листама. Атрактивна певачица састава Деби Хари (Debbie Harry), у чије способности многи сумњају, овог пута је, својим интерпретацијама, најзаслуженија за квалитет плоче.

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ ИНЂИЈЕ

У Инђији је пре годину дана основана група ЧЕЛИЧНА ВЕЗА која негује рок и диско-музику. Сви чланови су већ свирали у разним групама. Сада се редовно појављују у Дому омладине у Инђији где су брзо стекли популарност. Три пута су победили на Гитаријади Срема. На свом репертоару имају стране песме, али су се опробали и као композитори.

ЧЕЛИЧНУ ВЕЗУ чине: МИРА ЈАКОВЉЕВИЋ (клавијатуре), ИВИЦА МАСЛАЋ (бас и вокал), МИША БУБУЛА (соло-гитара и вокал) и ЧЕДА СТОЈАКОВИЋ (бубњеви и удараљке).

Милан Милановић,
Змај Јовина 89а,
Инђија
(хонорар 100 дин.)

Дани југословенске забавне музике

ДАНИ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ЗАБАВНЕ МУЗИКЕ одржаће се идуће године од 12. до 15. марта. По двадесети пут Опатија ће бити домаћин смотре најбољих југословенских певача и композитора. Програм је већ припремљен и прве вечери биће представљене вокалне композиције слободних форми, док је друго вече посвећено рок-музици. Четрнаестог марта одржаће се ретроспективни концерт поводом двадесетогодишњице ове манифестације. Биће изведено деветнаест најуспешнијих композиција са претходних опатијских фестивала. Завршно вече, већ по традицији, резервисано је за забавну музику.

Организатори улажу велике напоре да поврате углед овом, некада веома популарном забавно-музичком фестивалу, желећи да он постане смотра најквалитетније југословенске забавне музике. Програмски одбор је предложио укидање појединачних награда чиме би се осигурало учешће наших најбољих аутора и извођача. Град домаћин ће само доделити „Златну камелију“ једној од осам радио и ТВ станица. Награда се додељује оном центру који остави најбољи утисак по квалитету композиција, аранжману, текстовима, извођењу и тонској реализацији.

БЕРЗА ПЛОЧА

Продајем добро очуване ЛП плоче: „Love for Sale“ (BONEY M), „And Stuff Like That“ (Quincy Jones) i „Hatfield and the North“ (THE ROTTEN'S CLUB).

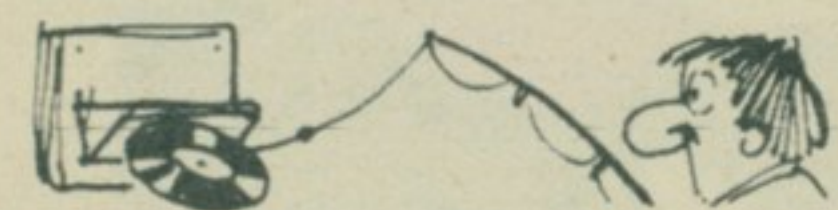
Предраг Станојевић,
Богиневићева 7,
32000 Чачак

Купујем оригиналне ЛП плоче групе EMERSON LAKE AND PALMER.

Александар Милојевић,
Душанова 103/15,
18000 Ниш

Мијењај ЛП плочу „Hotel California“ (EAGLES) за добро очуван ЛП „Meddle“ (PINK FLOYD).

Мирослав Драгић,
Хасана Бркића 40/XII,
71000 Сарајево

Жељела бих купити сингл-плочу „Rock on“ (HUNTER).

Агата Вербић,
Блажа Ваљина 28 — Е,
57000 Задар

Продајем добро очуване плоче: „The Real Kids“ (THE REAL KIDS) и „Grease“ (John Travolta Olivia Newton John). А купујем „Night at the Opera“ (QUEEN).

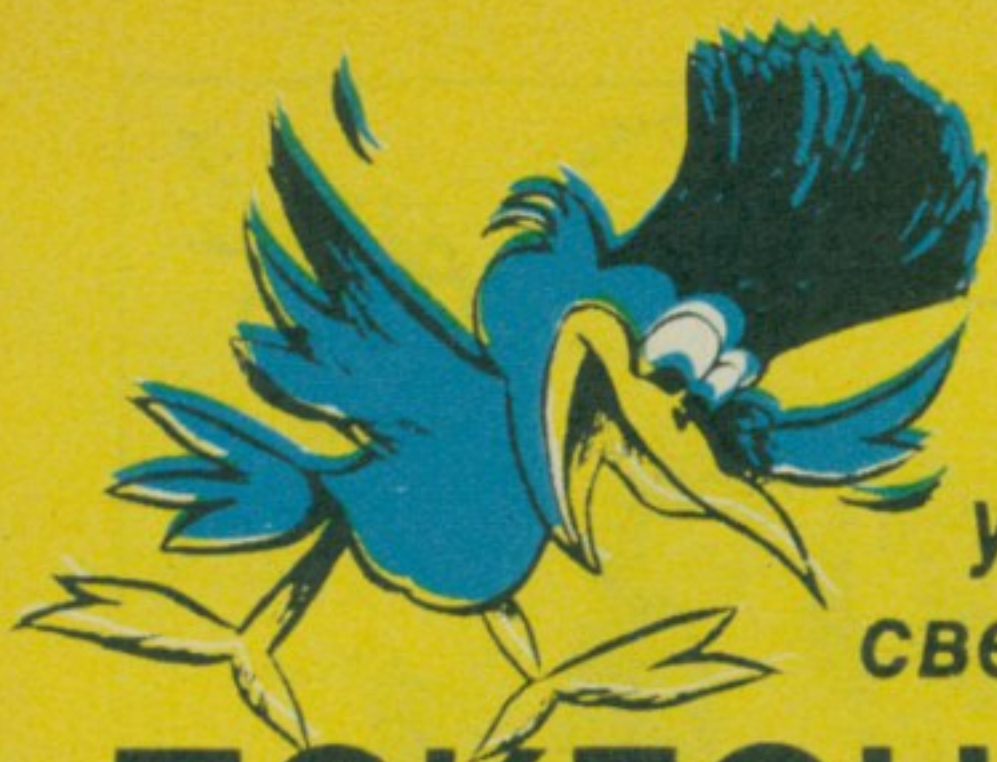
Татјана Ставер,
Вергеријева 5,
52000 Пула

СТРЕНГЛЕРС (STRANGLERS)

Хју Корнвел (Hugh Cornwell), гитариста и певач СТРЕНГЛЕРСА, издао је ових дана свој први и дуго најављиван соло-албум „Nosferatu“. Целокупан материјал снимљен је још овог пролећа, али се чекало са издавањем да се његов излазак не би поклопио са новим албумом СТРЕНГЛЕРСА „Гавран“ („The Raven“). На плочи „Nosferatu“ појављује се као гост бубњар Роберт Вилемс (Robert Williams), члан групе КЕПТЕН БИФХАРТ (CAPTAIN BEEFHEART), који је заједно са Хјуом компоновао већину песама. Јан Андервуд (Jan Underwood), из састава МАДЕРС ОВ ИНВЕНШН (MOTHERS OF INVENTION), помаже им на саксофону и синтесизеру.

СТРЕНГЛЕРСИ су управо завршили турнеју по Енглеској на којој су представили публици своју нову плочу „The Raven“ која је код критичара наишла на подељена мишљења. Док су је једни хвалили, други су је оспоравали. Ни публика баш није одушевљена њиховим најновијим остварењем. Међутим, СТРЕНГЛЕРСИ се надају да ће се ситуација променити после њихове веома успешне турнеје по Енглеској. Са плоче „The Raven“ скинута је композиција „Војвоткиња“ („Duchess“) и појавила се на синглу.

Децо,
уживајте у чудесном
свећу Волта Дизнија!

ПОКЛОН КОЈИ ТРАЈЕ ЦЕО ЖИВОТ

КОМПЛЕТ ОД ЧЕТИРИ КЊИГЕ ШТАМΠΑНО ЈЕ
ЋИРИЛИЦОМ И ЛАТИНИЦОМ СА ВИШЕ
ОД 1.200 ДИВНИХ ИЛУСТРАЦИЈА У БОЈИ.

ЦЕНА КОМПЛЕТА је 1.000.— динара

Купци из Београда књиге могу подићи сваког радног
дана до 15 часова у Издавачкој радној организацији
„ВУК КАРАЦИЋ“, Краљевића Марка бр. 9, тел. 620-371.
Књиге се могу наручити и у представништвима „Вука
Карацића“ у Новом Саду, Лазе Костића 22, тел. 20-339, у
Сарајеву, Симе Милутиновића 10, тел. 22-773, у За-
гребу, Николе Тесле 14/III, тел. 410-525 и у Светозареву,
Славке Ђурђевић б. б. згр. Б-3, тел. 23-313.

Издавачка радна организација „ВУК КАРАЦИЋ“
Београд, Краљевића Марка бр. 9

Политикин забавник
30. 11. 1979.

НАРУЧБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем комплет од четири књиге ЧУДЕСНИ
СВЕТОВИ ВОЛТА ДИЗНИЈА, по цени од 1.000.— динара.
ЗА ГОТОВО — ПОУЗЕТЕМ са попустом од 10% (плаћање поштару
приликом пријема књига).
НА ОТПЛАТУ — у 10 месечних рата. Рате ћу отплаћивати редовно
сваког месеца, најкасније до 10-ог у месецу, по пријему књига,
рачуна и одговарајућег броја уплатница „Вук Карацић“.
(Непотребно прецртати)

У случају спора признајем надлежност Општинског суда у Београду.

Презиме, очево име и име

Место и година рођења

Занимање

Поштански број и место становања

Улица и број

Назив радне организације

Место седишта

Улица и број

Телефон

(Потпис купца)

Овера о запослењу

Бр. личне карте

издате од СУП-а

Пензионери прилажу чек од пензије

EUROCREM®

ЗА ГЕНЕРАЦИЈУ КОЈА РАСТЕ

Мама зна да је EUROCREM са хлебом већ многио јодина здрава, укусна, свакодневна храна за њену децу.

EUROCREM огувек чине само природни састојци: млеко, лешник, какао...

EUROCREM се огувек прави брижљиво и пажљиво.

EUROCREM са хлебом огувек даје више: са њим се штеди. А највећа гаранција за маму је дугогодишње искуство са EUROCREMOM у исхрани њене деце. Онда се не треба чудити што мама зна да је баш EUROCREM оно што треба њеној деци.

Због тога вам кажемо:

НИЈЕ ДОВОЉНО ДА ЛИЧИ НА EUROCREM ДА БИ БИО EUROKREM!

TAKOVO

Научници и љубитељи науке и технике о космосу обогатили су своја сазнања новим подацима о Јупитеру. Америчка аутоматска космичка сонда „Војадер 1“ са Земље је полетела 5. септембра 1977. године. У току путовања кроз космички простор приближила се Јупитеру на растојање од око 278 хиљада km и на Земљу послала хиљаде сензационалних колор-фотографија и многе значајне податке о овој планети и неким њеним природним сателитима (месецима). Према последњим сазнањима Јупитер има најмање 13, а можда и 14 таквих сателита!

НЕЗАДРЖИВИ СИГНАЛИ

Сви ти снимци и подаци десетак разних детектора „Војадера 1“, примљени у Центру за млазни погон у Пасадени (САД), веома су квалитетни. А да би стигли до Земље требало је да пређу око 600 милиона километара. При том су у току снимања и „путовања“ до Земље били изложени штетним зрачењима и другим негативним утицајима. Снимци и мерни подаци претварали су се у електромагнетске радио-сигнале које је радио-предајник емитовао на Земљу. После 38-минутног „лета“ кроз међупланетарни простор и астероидни појас, брзином од око 300 хиљада km/sec, стизали су до радио-пријемника у Пасадени, где су опет добијали облик снимака и мерних података.

МАТЕРИЈЕ ЖИВОТА

Снимци и безброј мерних података показују да је маса Јупитера око 318 пута већа од Земљине. Због брже ротације, дан траје око 10 часова. Јупитер се састоји од течно-гасовите масе и, вероватно, чврстог језгра, а његова атмосфера поседује веома несличне особине и „зебрасте“ појасеве и усијане пеге. Мада под том атмосфером нема океана, ни континената, она је, ипак, у нечему слична Земљи. Тако су струјања атмосферских маса над северном хемисфером Јупитера усмерена ка истоку, а над јужном према западу, док су кретања у високим слојевима слична онима на Земљи.

Осетљиви хемијски сензори „Војадера 1“ (спектрометар и фотополариметар) открили су да, поред

водоника и хелијума, Јупитерова атмосфера садржи и велике количине сумпора, кисеоника, угљеника и једињења гвожђа, као и кристале амонијака, силикате и водену пару. Дакле, све оне елементе који су неопходни за стварање органске живе материје.

ЦРВЕНА ПЕГА

Камере „Војадера 1“ биле су посебно усмераване према „усијаним пегам“ Јупитерове атмосфере па су откриле да их има више десетина и да су то, у ствари, гигантски урагани. Највећа и за Јупитер карактеристична је позната „Црвена пег“, дужине око 40 хиљада километара. Назив јој, додуше, више не одговара јер је последњих година добила мрко-жуту боју, али су јој размере и остале особине остале онакве какве су их регистровале раније сонде типа „Пионир“.

Осетљиви инструменти и камере открили су и то да Јупитер унутар орбите свог најближег сателита Амалтеје има „прстен“ од гасова и честица прашине које су, највероватније, избацили Јупитерови вулкани. Прстен је веома танак, свега око један километар, и због тога се са Земље не може видети. Поред Са-

И ЈУПИТЕР НОСИ ПРСТЕН

ОТКРИВЕНО ЈЕ ДА У АТМОСФЕРИ НАЈВЕЋЕ ПЛАНЕТЕ СУНЧЕВОГ СИСТЕМА (318 ПУТА ТЕЖЕ ОД ЗЕМЉЕ) ПОСТОЈЕ ЕЛЕМЕНТИ НЕОПХОДНИ ЗА СТВАРАЊЕ ЖИВЕ МАТЕРИЈЕ, А ДА У ОРБИТИ ЊЕНОГ НАЈБЛИЖЕГ МЕСЕЦА ПОСТОЈИ ПРСТЕН ОД СИТНИХ ЧЕСТИЦА.

турна и Урана, Јупитер је, дакле, трећа „прстенована“ планета Сунчевог система.

СВАКИ ДРУКЧИЈИ

Правац лета „Војадера 1“ био је испланиран тако да се у току пролетања поред Јупитера што више приближи његовим сателитима. Већ после првих анализа примљених снимака откривено је да четири највећа сателита — тако-

звани „Галилејеви Месеци“ — насупрот досадашњим мишљењима, не личе један другоме. Најудаљенији Калисто (удаљен окс 2 милиона километара од Јупитера) најтамнији је и на површини има многобројне кратере и велику долину кружног облика. Ганимед (удаљен од Јупитера око милион километара) потпуно је прекривен ледом и на њему преовлађују кривади усечи. Следећи Галилејев Месец, назван Европа, камере „Војадера 1“ могле су да виде и сниме само издалека. Ипак, испод

залеђене површине наслућују се стеновите масе.

УГЛАЂЕНИ ЈО

Највише узбуђења изазвао је сателит Јо, Јупитеру најближи Галилејев Месец. „Војадер 1“ приближио му се на 18.800 километара. Површина му је изненађујуће равна, а неколико активних вулкана, чији кратери достижу и до 50 километара, одмах су пружили и објашњење за такву „углађеност“ сателита Јо. Тим поводом шеф групе стручњака за обраду снимака у Центру за млазни погон у Пасадени др Бредфорд Смит изјавио је:

— Изумимајући Земљу, ми никада нисмо могли да откријемо вулканску активност у Сунчевом систему. Откривали смо трагове такве активности на Месецу и на Марсу, али су ти вулкани већ одавно мртви. По свему судећи, Јо је још и данас најактивније небеско тело у погледу дејства вулкана у Сунчевом систему, чак и много активније од Земље.

Вулканска активност на Јо може, према гоме, да објасни постојање глатке и неоштећене површине на том Јупитеровом сателиту.

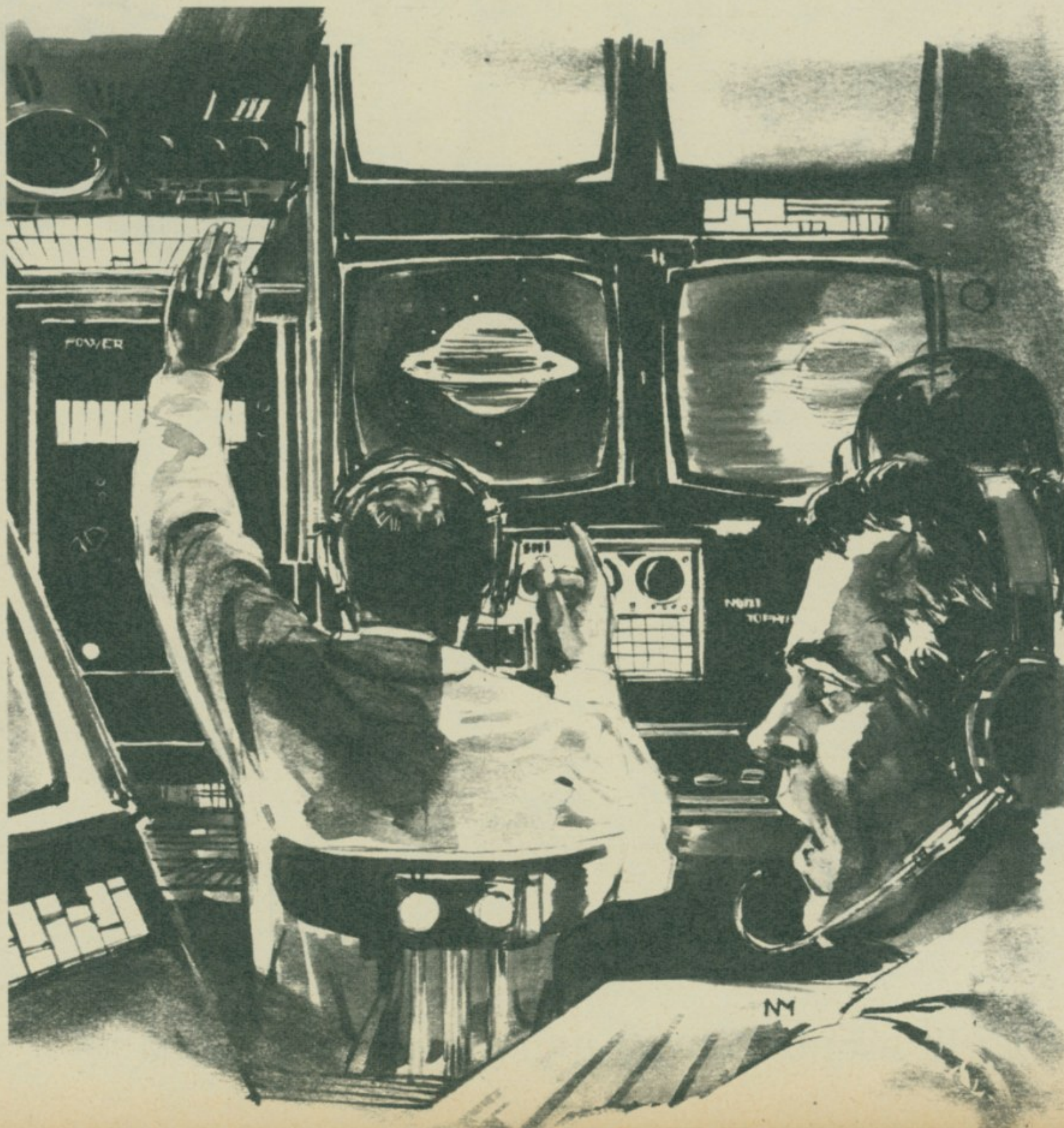
МЛАД И ВРЕО

По речима др Смита, вулканске реке веома брзо прекривају све кратере где год се они појаве. И даље:

— Ми смо знали да је Јо релативно млад сателит, али тек када смо видели снимке „Војадера 1“ схватили смо колико је млад. Сада се Јо налази у фази активних геолошких процеса. Многи региони на површини тог небеског тела загрејани су и до 100 степени, мада температура простора који га окружује достиже и до минус 150 степени.

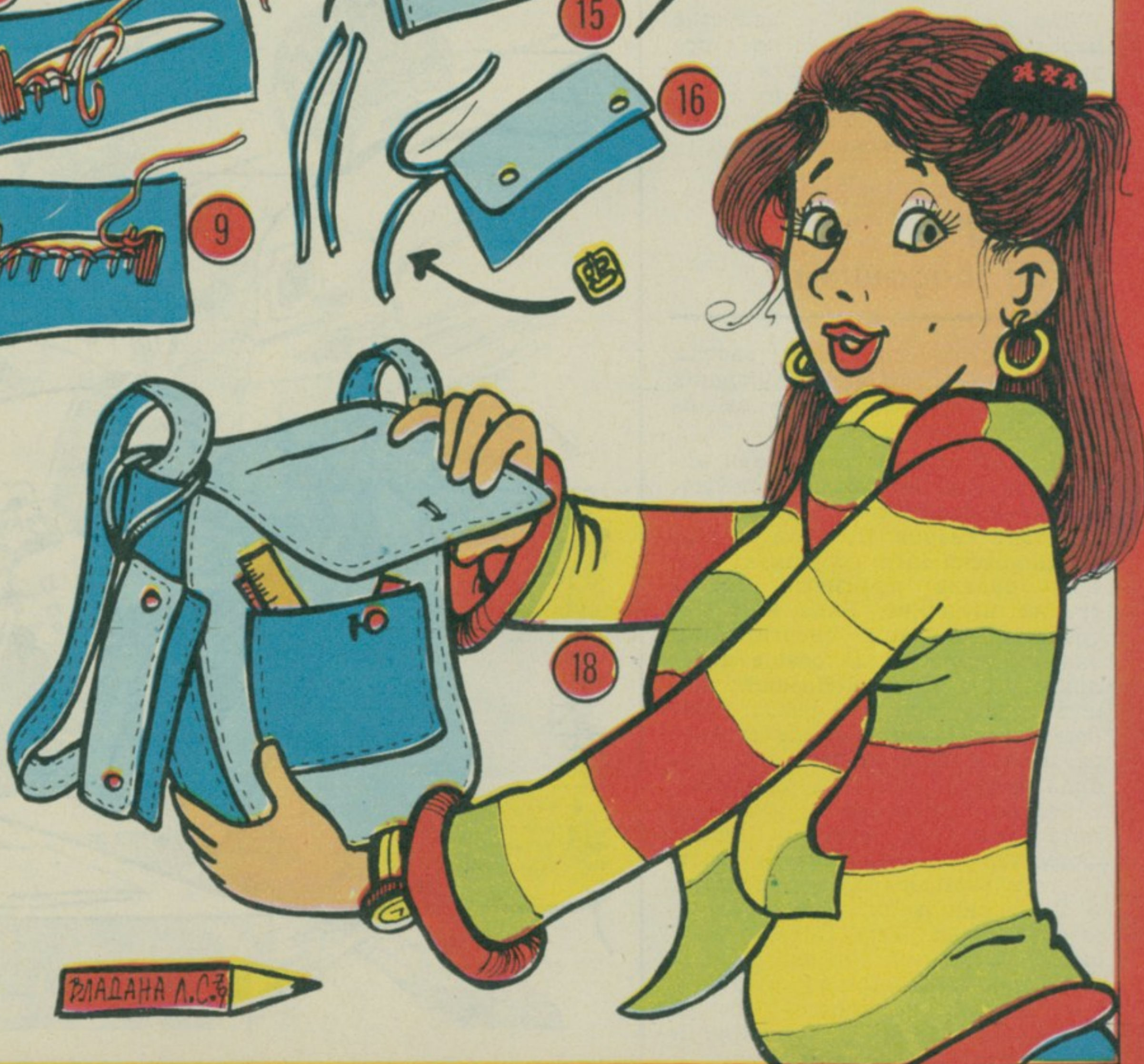
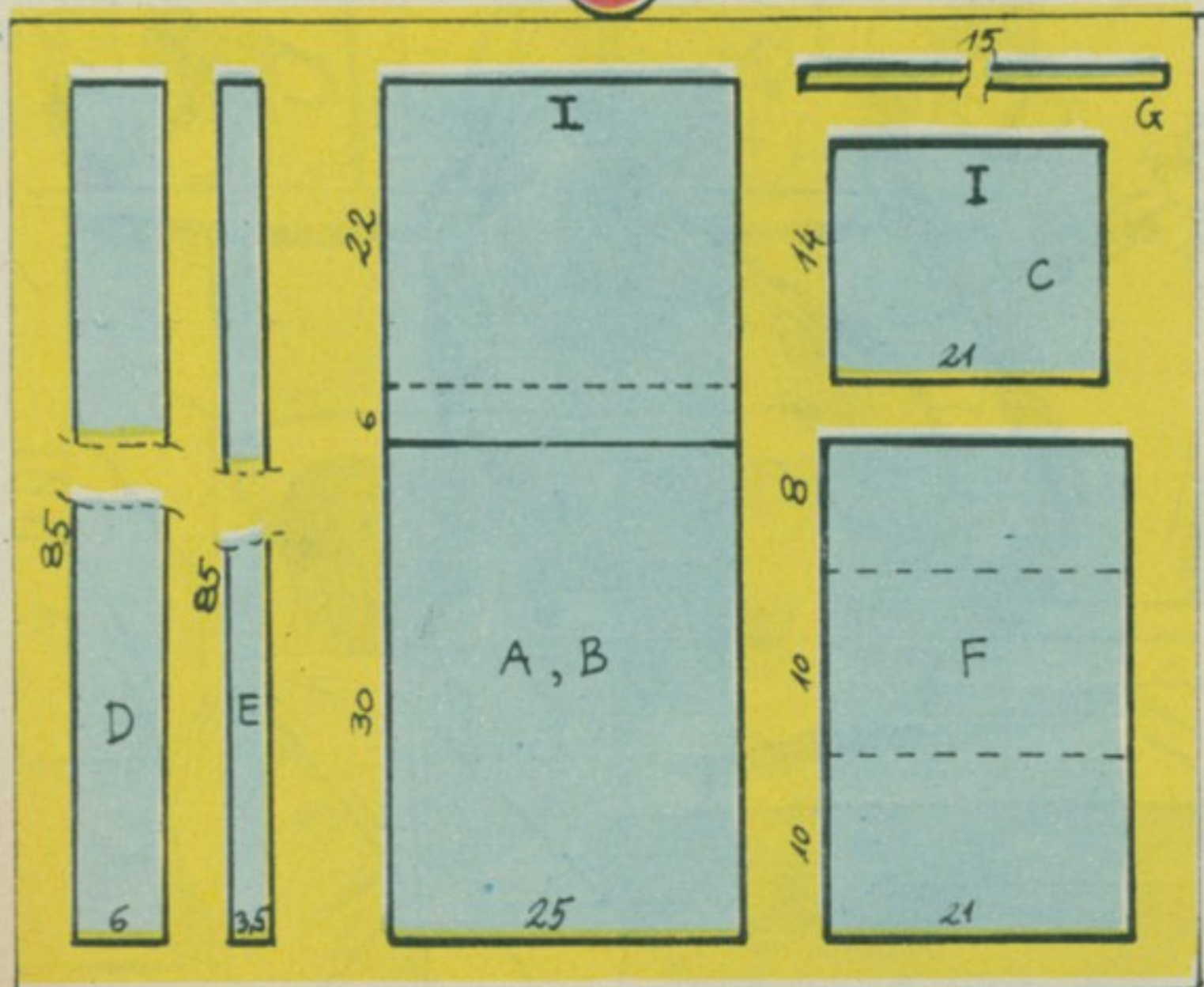
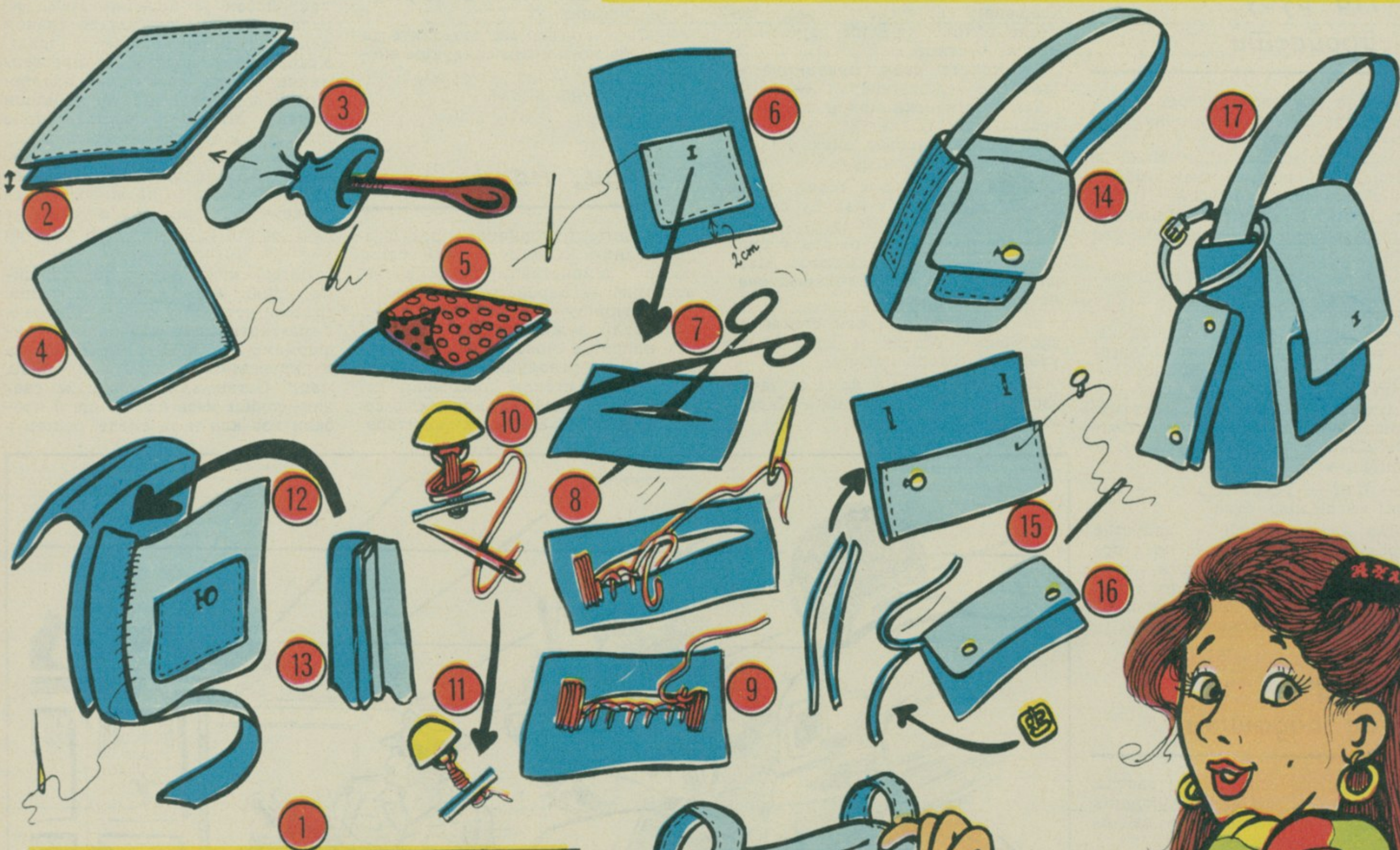
Космичка сонда „Војадер 1“ језди сада кроз међупланетарни простор ка Сатурну. Не смањујући рад на даљем проучавању облика већ добијених снимака и других података, научници упиру погледе ка „Војадеру 2“ који хита на свој сусрет с Јупитером и његовим сателитима.

Н. Б.

ШКОЛСКА ТОРБА ОД ТЕКСАС ПЛАТНА

Потребно вам је 1,20 m тексас платна једне ширине, три дугмета и једна мала шнала (као оне на кајшићима за сат). Шема кроја је дата на сл. 1. Део А је предњи део ташне величине 25x30 cm; део В је задњи део ташне заједно са поклопцем величине 58x30; С је џеп на предњем делу; D је страна ташне; Е је ручка, а F и G су перница и ручка од пернице. Сваки од делова кројите по два пута. Ставите оба дела један на други па их зашијте заједно, али приликом шијења оставите један мали несашињени део па преко њега саставке преврните и зашијте отвор, као што се види на сликама 2, 3 и 4. Ако вам се не допада да торба буде тако јака и крута, можете као поставу користити неки други материјал (нпр. шарени циц), сл. 5. У том случају потребно вам је 85 cm тексас платна. Џеп С обавезно поставите цицсм, а не узимајте дупло тексас платно. Прошијте га на предњу страну А (сл. 6) и то га поставите тако да буде на 2 cm од доње ивице. Пре него што зашијете џеп, на њему отворите рупицу, као што је приказано на сл. 7, 8 и 9. Затим, зашијте дугме. Али, обратите пажњу да оно мора бити пришивено тако да конач који га држи за платно буде нешто дужи (сл. 10 и 11), јер ће се на исто дугме заокрчавати и поклопац стране В. Затим спојите делове А, В и D (сл. 12) тако што ће шав бити са унутрашње стране ташне (сл. 13). Готова ташна је на сл. 14. Перницу ћете направити тако што ћете део F пресавити по иртицама на сл. 1, па је зашито као на сл. 15. Затим пробušите рупице и пришијте дугмета. Две ручке G зашијте на горњи утао пернице (сл. 16), ставите шналицу, па перницу обесите о ручку торбе. Ако немате шналицу, перницу вежите око ручке. Торба и перница приказани су на сл. 17. Торбу и перницу можете прошити и украсним штепом користећи жути конач за вез (сл. 18).

Град маштара био је пустињско насеље подигнуто међу шиљатим стенама на заравни од силиконског песка који је, попут замагљеног огледала, одсликавао плаветнило увек ведрога неба. У Плавој пустињи није било падавина.

Шпијуни — повратници из свих делова свемира — непрекидно су дефиловали кроз градску капију. Материјализовали су се у силиконске стубове раштркане по песку испред градских зидина. Најпре би међу кристалима блеснула плава светлост, а онда би стубови поцрнели као угаљ. Из тих комада помрчине под блештавим сунцем излазиле би прилике у традиционалним зеленим одорама — међузвездани гласници.

Из једног стуба изишао је висок човек и крупним корацима упутио се према царској палати.

— Дар, министар безнадежних планета! — најавио је дворанин његов долазак.

На рубу фјорисџи

Цар је похитао у сусрет министру кроз дугачку пријемну дворану.

— Добро дошао. Даре. Како је тамо, у безнадежним световима?

— Готово безнадежно — одговорио је Дар, а потом се упиљио у цареве очи немо му преносећи све што је сазнао на путу.

Цар је забринито климнуо главом.

— Како си путовао?

— У облику велике црне мачке. Сасвим прикладно за најразвијенију од безнадежних планета — Земљу. Али, царе, с вашим допштењем, ја морам да се вратим. Тамошња раса је на рубу пропасти. Spreма велико међусобно уништавање.

— Иди — рекао је цар. — Откриј им да нису сами.

Дар се поклонио и напустио царску палату. Застао је пред првим слободним кварцосиликонским стубом, одбацио тело и расплинуо се по молекулама и електронима силикона у врху.

Људи од водоника

Светлосним годинама одатле, шеф војно-научне екипе пуковник Хјуберт Лосон подносио је извештај у Пентагону.

— Ради се о процесу изван нашег искуства — стварању свесног силикона путем филтрирања кроз кристале кварца. При том се троши диновска енергија једнака оној коју дневно производи звезда средње величине. Бића која располажу толиком енергијом и знањем могла би да освоје нашу планету без по муке. Навешћу вам шта је под хипнозом рекао пијанац Оскар Маршал после сусрета са мачком која говори: „Људска бића пуке су хемијске једначине. Стога је логично да се у сваком материјалу, уз примену праве формуле, може произвести свест. Постоје гвоздени људи, кобалтни и фосфорни људи“. Према ономе што је мачак рекао Оскару Маршалу, на планети непознатог имена, у такозваној Плавој пустињи, постоји Град маштара — насеље водоничних људи, најлаганијих и најчистијих бића у свемиру. у

ЦРНА МАЧКА

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

БИТ ВЕАС

— Иди — рекао је цар минисџру
безнадежних свеџова. — Откриј
Земљанима да нису сами.

стању су да напуштају тело и уселјавају своју свест у разне телесне облике које им дају силиконске честице.

— Хоћете рећи, пуковниче — јавио се један генерал — да је један силиконски мачор дошао да освоји нашу планету?

У сали је настао смех, али се Лосон није поколебао.

— Тај мачор је у стању да се дематеријализује у делићу секунде.

— Сасвим обична појава у очима пијанице попут Оскара Маршала — приметио је генерал, опет на општи смех.

— Маршал је и сам стекао ту способност. Мачак је хтео да га увери да говори истину.

Настао је тајац у коме се зачуо озбиљан глас председника Карсона.

— Јесте ли у стању да то докажете, пуковниче?

— Свакако, ако ми дозволите да Маршала потплатим сандуком вискија!

— Одобрено. Када?

— Сутра.

Мац, мац!

— Седите, пуковниче — рекао је председник када су остали сами после демонстрације Оскарове вештине. — Вероватно сте свесни да у открићу које сте нам данас приказали лежи могућност највећег напретка човечанства од индустријске револуције до данас. Ако будемо стекли способност да ишчезавамо и материјализујемо се по вољи хиљадама километара

далеко, и то у делићу секунде, имаћемо безграничну предност над непријатељем.

Пуковник Лосон је поцрвенео.

— Хјуберте Лосоне, унапређујем вас у генерала са три звезде. Повишица ће вам бити исплаћена уназад за све године службе — ако се не варам, то је тридесет шест година.

Лосон је био толико запрепаштен да није изустиио ни реч.

— А сада, на посао — рекао је Карсон нагло променивши тон. — Хоћу да ми пронађете тог мачора.

— Разумем! — одговорио је Лосон скочивши на ноге. Потом је тихо додао: — Али, како?

— Како год знате. Похватајте све црне мачке у граду. На располагању вам је читав државни апарат!

Новопеченом генералу Лосону вртело се у глави док је излазио из председничког кабинета. Каква власт и одговорност! Све му је на располагању. Чврсто је одлучио да све и употреби.

Први корак био је бар на изглед лак. Лосон је наредио да се исплати по хиљаду долара сваком доносиоцу црне мачке у граду. Ускоро је у подрумима председничке палате, специјално одређеним за ту сврху, било око милион мачака. Многе су постале црне први пут у животу — власници су их пребојили да би дошли до награде. Армија Лосонових помоћника навалила је на животиње са четкама и детерџентом и ускоро је број заиста црних мачака спао на око пет стотина хиљада.

Истовремено, војска је извршила ноћни препад на сиромашне градске четврти у потрази за мачкама-скитницама. Људине у униформама верале су се по зидовима и крововима дозивајући: „Мац, мац!“ Остављали су комаде свежег, сочног меса као мамце и вребали иза канџи за смеће, растеру-

јући пацове који су често први стизали на лице места.

У подрумима палате, генерал Лосон обилазио је велике кавезе и обраћао се мачкама учтивим реченицама у нади да ће чути људски говор. Но, и да је наишао на мачора из свемира, не би га чуо у пакленој ларми коју је дизало на стотине хиљада животиња.

Председник вас очекује!

Следећег јутра, један црни мачак створио се ниоткуда на улазу у председничку палату и рекао:

— Добар дан. Желео бих да видим председника Карсона.

Стражар и пријемни службеник само су зинули од чуда. Мачак је прошао покрај њих одважно машући репом.

Зграда је била пуна тајних агената у сивкастим мантилима који су одмах схватили с ким имају посла и љубазно су упућивали мачка ходницима. Мачак је прошао кроз неколико просторија, праћен погледима запањених секретарица. Сада се већ иза њега створила поворка тајних агената, а напред је крупним корацима ишао један високи службеник.

Конечно, стигли су до тешких изрезбарених врата. Високи човек се окренуо, учтиво поклонио мачку и рекао:

— Председник вас очекује.

Затим је трипут закуцао. Али, мачак није сачекао да се врата отворе. Махнуо је репом и прошао кроз дрво.

Председник Џозеф Карсон стајао је за радним столом и подозриво посматрао госта.

— Изволите сести — рекао је показавши руком фотељу испред стола. — Виски?

— Не, хвала — одговорио је мачак скочивши на фотељу. — Дозволите да се представим. Ја сам Дар, министар безнадежних планета у влади Његовог величанства цара Маштара у Плавој пустињи. Име наше планете не би вам ништа значило — сувише смо далеко.

— Знам — рекао је Карсон, осмехнувши се завидљиво. — Ви сте водонична раса способна за силиконску мутацију. Јесте ли сигурни да не желите чашу вискија?

Тог тренутка у углу собе материјализовао се пијанац Оскар Маршал.

— Хвала — рекао је — немам ништа против.

Збуњени председник наточио је Оскару, који је одмах потом нестао са чашом у руци.

— Откуд он овде? — упитао је Карсон мачка сумњичаво. — Јесте ли ви у дослуху?

— Којешта — одговорио је мачак. — Он је први човек којег сам срео на вашој планети. Нисам знао коме да се обратим.

Помоћ у абенију

Председник се, нагнуо напред и поверљивим гласом упитао:

— Можете ли и мене да научите вештини нестајања?

— Нисам зато дошао. Моја влада послала ме је да вам помогнем у еволуцији.

Председник се нагло исправио.

— Другим речима, ви желите да освојите нашу планету. Хвала, није потребно. Довољно ће бити да

нам пренесете вашу моћ. Пристајете ли?

— Не — одлучно је одговорио мачак.

Карсон је притиснуо дугме испод стола. Сместа су ушла два агента, а за њима и три црне мачке.

— Ухапсите овог мачка! — наредио је Карсон.

— Којег, председниче?

Сада је већ читава хорда мачака куљала у кабинет. Седиште испред председничког стола било је празно.

— Нестао је! — узвикнуо је Карсон срдито.

— Не, ту сам, — рекао је Оскар који се поново материјализовао крај ормарића са боцама. — Ако дозвољавате... хик... ја бих се послужио...

Отворио је једну боцу вискија и натегао.

Генерал Хјуберт Лосон појавио се на вратима и зинуо у Оскара.

— Шта ћеш ти ту, несрећниче!

Затим се, снуђена лица, обратио Карсону.

— Опростите, председниче, примам пуну одговорност за ову збрку. Кавези нису били добро затворени и мачке су се разбежале.

Пришао је Оскару и шчепао га за руку. Пијанац је нестао.

— Идиоте! — издрао се Карсон на Лосиона. — Мачак из свемира био је код мене до овога часа. Како сад да га пронађем?

— Ту сам — рекао је мачак који се поново појавио на фотељи. — Хтели сте да ме ухапсите.

Остале мачке заграбиле су кроз врата и прозоре у паници чувши људски глас свога сабрата.

Пошћо чаролија?

Председник је дубоко уздахнуо.

— Седи, генерале, и окрепи се — рекао је отварајући боцу. — Овај мачак је неки министар. Не преостаје нам ништа друго до дипломатских преговора.

У ваздуху се појавила рука и отела Карсону боцу.

— Ох, склоните ми ову пијандуру! — викнуо је председник. — И те мачкетине!

Животиње су се у међувремену поново пришуњале и режећи окупиле да посматрају свог рођака.

— Дакле, министре, где смо оно стали? Тако је — ви сте забринути за еволуцију наше безнадежне планете. Ако заиста желите да нам помогнете, ви ћете нас научити да нестајемо и мењамо обличја како бисмо лако победили противнике које имамо овде на Земљи. Боља еволуција није нам потребна.

— То не долази у обзир.

— Желите ли онда да нам продате своју чаролију? Шта тражите и колико?

— Не желим ни то. Моја мисија је сасвим другачије природе.

Карсон је намигнуо једном тајном агенту. Овај је извукао пиштољ и опалио. Мачке су се разбежале на све стране. Тренутак касније поново су се окупиле око мртвог мачијег тела у фотељи.

Светлосним годинама одатле, Дар је пролазио кроз мутацију у кварцносиликонском стубу. Стуб је блеснуо, замрачио се, и министар је изишао на заслепљујуће сунце. Пошао је кристалноплавим тлом силиконске пустиње према царској палати.

— Какве су вести из безнадежних светова? — упитао је цар

— Сасвим безнадежне.

укрштене речи

РАЂАЊЕ РЕПУБЛИКЕ

У босанском градићу (уписати поред броја 3) крајем 1943. године, за тачан датум резервисани су квадрати под бројем 1, у присуству 142 делегата одржано је... (треба уписати поред броја 3) Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије. Република је рођена.

AUTOR: VE-MAK	1 DRAVA K. CAPEKA	KODI IMA OBLIK STUPA	NAŠ KOMP- ZITOR MARIJ	ISKVA- REN- NEMO- RALAN	POSUDA ZA CVIJE- CE	MUZIČKI ZNAC SUSTAVI, PORECI	TONA
OSOBINA ONOGA KODI VRSKA							
VRSTA ORUŽJA (MN.)							ZAJED- NO SA 2
2							
EAST	OTVOR NA KOŽI GORA U SLOVENIJI					ZNAC ZA TELUR MAGIS- TAR	
OBOR ZA STOKU					PROIZVOĐ PELA SVETA (TURC.)		
			GALAMA MATICA ROMULA I REMA			BAK NOUTN KATKAN- SKA ZA MZENI- CA	
STIH (LAT.)							
TREPTAJ			BIBLIJ- SICO PLEME AU				POZOR- NICA
DECI- GRAM							
GLUMICA MARTI- NELI				ZBILJE, REALNO- STI	PRVAK DRŽAVA INDIJI		OBLAST U GRICKOJ
TALAS			3 ŠANAC				
BEOGRAD- SKA GALU- MICA I PISAC						JUNAČKI SPJEV ZNAC RU- BIDIJA	
TONA		KODI SLUŽA ZA TO- VARENJE					
ZAJED- NO SA 1.							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Б, опскрбити КЕРОЗИН, к, Стефан, ПА, сирће, горд, До-
ницети, салон, неми, Те, В, рен, појава, арс, ф, МАЗУТ, т, т, редити, кар-
тели, ат, БЕНЗИН, ту, антене, ит.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Директор НО „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живо-
рад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић.
Уредник: Бојана Дожић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир
Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони:
324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републич-
ког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године
не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 8 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	88,00 динара
6 месеци	176,00 динара
1 година	352,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	176,00 динара
6 месеци	352,00 динара
1 година	704,00 динара

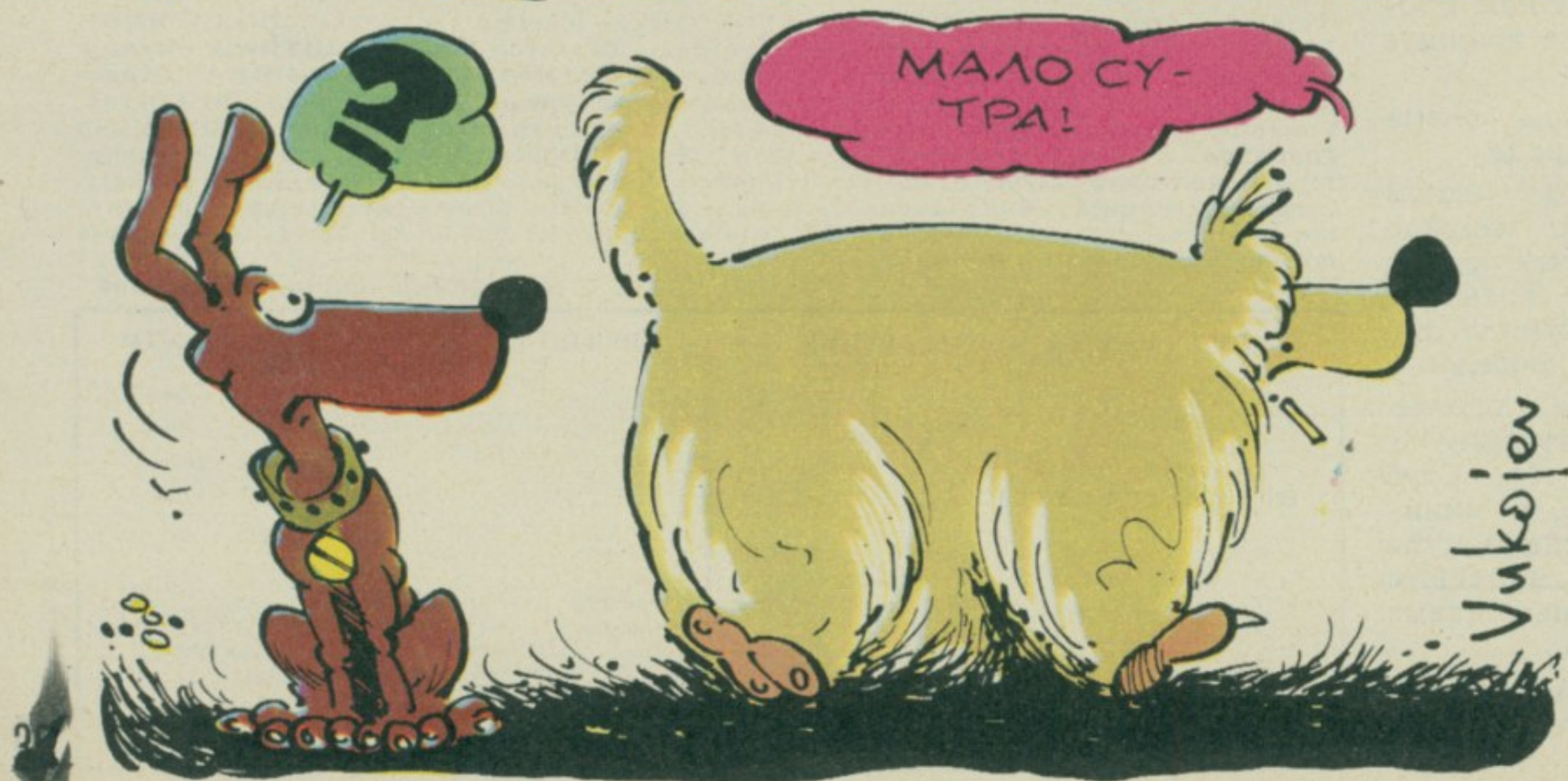
Претплата се врши на жиро-рачун
број 60801-603-18915 НО „ПОЛИТИКА“
— са обавезном назнаком претпла-
та на лист „Политикин забавник“.

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$	38.—
СР НЕМАЧКА	DM	76.—
ШВЕДСКА	Skr	167.—
ФРАНЦУСКА	Ffr	164.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	64.—

Уплате из иностранства слати на
девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“
код ИНВЕСТ БАНКЕ БЕОГРАД
број 60811-620-63-822700-999-00054, са
обавезном назнаком претплата на
„Политикин забавник“.

Vukojev • Р • У • Н • Д • И

НОВО!

sprint

жвакаћа гума са декстрозом

Серија самолепивих сличица у боји о развоју саобраћајних средстава на копну, на мору и у ваздуху — од прве бицикле и легендарних Дедалових крила до првог корака астронаута на Месец.

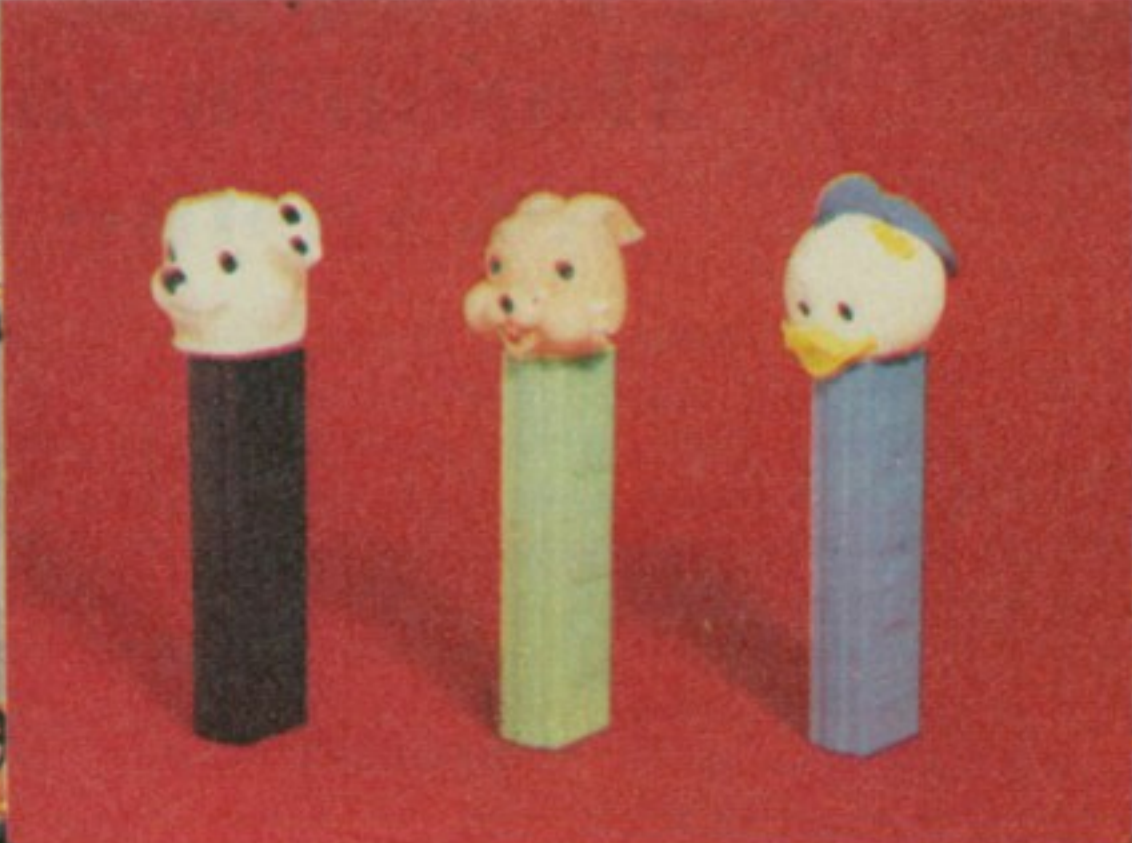
У сваком омоту налази се по једна сличица. За десет омота вам БЕСПЛАТНО достављамо албум. Број албума је ограничен, зато што пре доставите 10 омота на адресу: „Јосип Краш“ 41000 Загреб (за наградно извлачење).

СПРИНТ вас такође награђује! Шта сте добили, можете сазнати на полећини сличице, а награде су следеће:

- фото-апарат
- књиге „Велики светски проналасци“
- књиге „Илустрована дења енциклопедија“
- мајице „СПРИНТ“
- значке „СПРИНТ“

НОВО!

Децо!

PEZ бомбони, нове PEZ фигурице, нове шаљиве приче Дизнијевих јунака и PEZ значке, чекају на вас у вашим трговинама.

1908-1978
Kolinska

Играјте се - сладијте се

За чланове клуба „PEZ пријатељи“ већ припремамо нове погодности за куповину предмета са ознаком „PEZ“

ИЗ СТАРИХ ЗАБАВНИКА

(Политикин забавник, 23. јул 1940)

ДЕВОЈКА СА ДВА ЈЕЗИКА

Сигурно да на свету нема несрећније младе жене од једне госпође из Франкфурта. Она је рођена сада језика, па ипак не може да проговори ни речи. Њен

случај описали су многи стручни медицински часописи. Овакве шале природне врло су ретке.

(Политикин забавник, 14. април 1939)

Муке првих пушача

Када је дуван донет у Европу и кад се почео одомашивати, први пушачи имали су да савлађују многобројне сметње. Тако су пушачи у Енглеској приликом великих пријема морали да одлазе у кујну и да тамо пуше. Али у кујни нису смели

да пуше где им је воља, већ око огњишта, тако да је дим дувански одмах одлазио заједно са димом са огњишта. Остали део куће није се смео „загађивати“ тим дивљачким мирисом траве која сагорева и сам би добри Бог знао за чије здравље.

ОБАВЕШТЕЊЕ ЧИТАОЦИМА

Почетком ове године, приликом јубиларне годишњице листа „Политикин Забавник“, споменули смо могућност поновног објављивања „Политикиног Забавника“ који је излазио пре рата. Лист би излазио једанпут недељно и био би верна копија предратног „Политикиног Забавника“. У наредних неколико бројева објављиваћемо написе из предратних бројева уз купон на коме треба да се изјасните да ли бисте предратни „Политикин Забавник“ куповали или не.

Пошто ће купон излазити у неколико наредних бројева, молимо вас да нам своје мишљење пошаљете само једанпут и то на тај начин што ћете на АНКЕТНОМ ЛИСТИЋУ заокружити жељени одговор, залепити га на дописницу и послати на адресу: „Политикин Забавник“, Македонска 29, поштански фах 124, 11000 Београд.

АНКЕТНИ ЛИСТИЋ

Да ли бисте куповали предратни „Политикин Забавник“?

ДА

НЕ

ПОВРЕМЕНО

(Име, презиме, година рођења и адреса читаоца).

Некад и САД

(Политикин забавник, 9. април 1940)

НЕКАД И САД

КАД ГОЛМАН НИЈЕ СМЕО ДА БРАНИ СВОЈА ВРАТА РУКАМА

У почетку свога развоја фудбалска игра није много личила на данашњу. Током година извршене су многе промене и у погледу игре и броја играча и у величини игралишта.

Занимљиво је да је раније вратар смео да се служи само ногама и телом приликом одбране свога гола. Као и остали играчи ни вратар није смео рукама да дотакне лопту, јер би се одмах извео казниче ударци против његове екипе.

Ради забране вратару да се служи рукама, на фудбалским такмицама половином прошлог века голови су се лако постигали. Доглађале су се пред канијом вратара смешне ситуације. Вратар је био немоћан у многим случајевима и пуштао је и оне лопте у гол које би несумњиво могао да одбрани.

Нарочито су биле опасне лопте које су биле упућене из ваздуха. На тај начин најлакше су се постигали голови. Високе лопте вратар је само покушавао да приликом скока дохвати главом, али се ретко дешавало да је у томе успевао.

Најзад су фудбалски функционери увидели да фудбалска игра губи много од своје лепоте што се не дозвољава вратару да се служи рукама па је поведена акција да се изврши промена правила. То, међутим, није било тако лако јер је било пуно функционера који су мислили противно, наиме, да ће игра изгубити много од својих дражи ако се вратару дозволи да игра и рукама. Тек 1871 године напредни фудбалски функционери успели су да се промена правила изврши и да се дозволи вратару да се у граници казниче простора служи и рукама.

Да ли знате?

У Помпејима су нађене рекламне плакате

Не може се данас наћи ваљда ни најзабаченије село у које није убачена каква плаката — реклама. Већ о великим градовима да се и не говори, јер су просто преплављени плакатама свих могућних врста. Реклама данас игра изванредно велику улогу, а без добрих и многобројних плаката нема ни добре рекламе.

Плакате само нису изум модерног доба. Постојале су и у старини само наравно у друкчијем облику. На зидинама ископина у Помпејима нађени су многобројни рекламни записи. Док се модерне плакате штампају на

великим табацима хартије, старе плакате писале су се и цртале на камену, па има „плаката“ које су уклесане у камену... У Помпејима је нарочито нађено много изборних плаката... То је сасвим разумљиво јер је историјски утврђено да се пре ерупције Везува, која је била катастрофална за Помпеју, у Помпеји спремали за избор градских часника.

Нађене су и плакате које су објављивале позоришне представе. Затим су нађене плакате у стиховима. Баш као и данас...

(Политикин забавник, 30. мај 1939)

Прича се...

СРЕЋА ШТО ГА НИЈЕ ВИДЕО!

Прича се да се нашем познатом вајару Мештровићу догодило ово:

На једној изложби било је изложено и неколико Мештровићевих радова. Једног дана на изложбу је дошао и

сам Мештровић и неким дамама, својим познаницима, почео је да објашњава једну своју скулптуру. Одједном, сред његовог причања загрмео је глас чувара изложбе: — Молим, радови се не смеју додиривати рукама! — Ех, пријатељу, када би ти само знао колико сам пута ја ову скулптуру већ додирнуо рукама... — почео је Мештровић, али га је чувар прекинуо.

— Може бити, али је ваша срећа што вас ја никада до сада нисам приметио!

(Политикин забавник, 19. јануар 1940)

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавници,

НИЈЕ ЗА ПРИЧУ

Желела бих да знам колико војних касарни има у Лесковцу и у којим се улицама налазе?

Љиљана Ранђеловић,
Опаци

Може неко да пита још и — колико има војника у касарни, затим какво им је наоружање...

Надамо се да си чула за војну тајну? Е, па то су управо војне тајне.

ОТКУД МУ ИМЕ

Желела бих да знам шта је бедкер и откуд му то име.

Здравка Марушић,
Зеница

На туристичко путовање без штампаног водича, такозваног бедкера, не треба ићи. Јер, у њему се налази све оно што нас интересује: подаци о градовима и о зем-

љама у које путујемо, њиховој историји, култури, знаменитостима, могућностима смештаја и исхране, кулинарству, обичајима, саобраћају. Бедкер је настао у Немачкој у првој половини прошлог века. Име

је добио по немачком издавачу Карлу Бедкеру који је 1827. почео да издаје туристичке водиче најпре у Немачкој, а онда и у Енглеској, Италији, Француској.

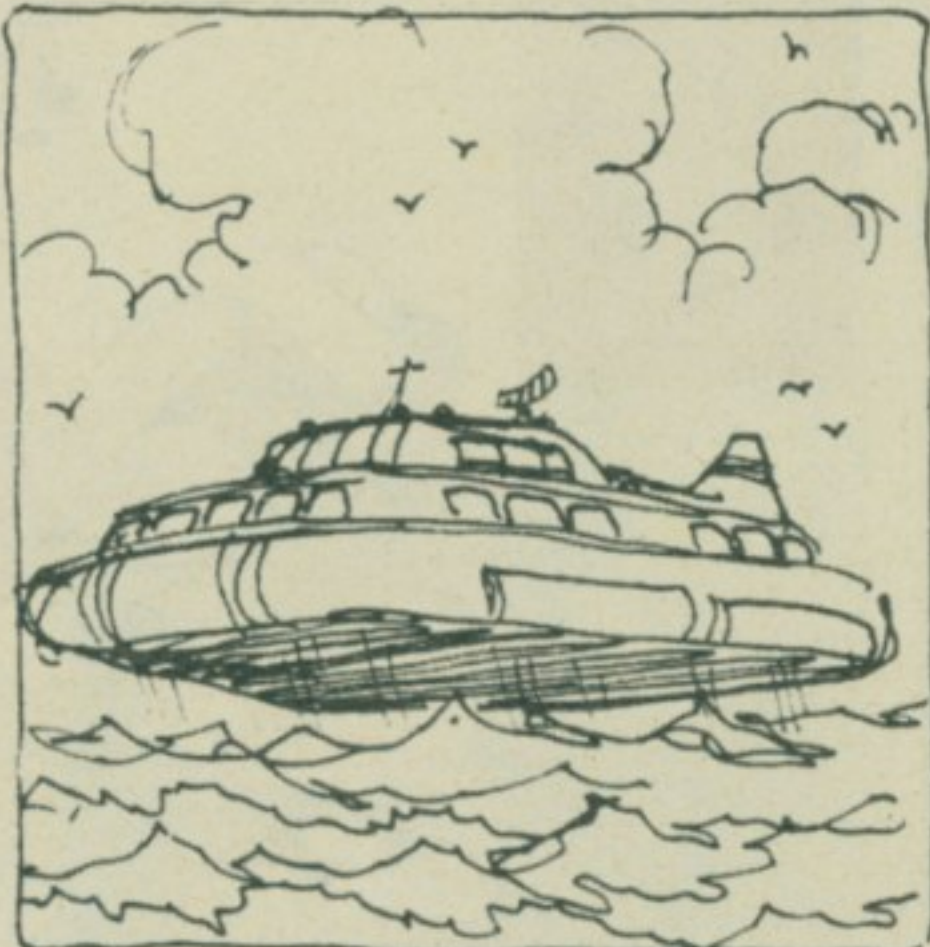
ЛЕТЕЋИ БРОД

Каква је разлика између хидробуса и хидроплана?

Бранимир Митровић,
Нови Београд

Право име хидробуса је хидроплан. Грчка реч „хидро“ (вода) и латинска „планус“ (раван, који лебди) јасно говоре по чему је ова лађа необична: труп јој не додирује воду.

Први хидроплан на свету приказао је 1905. године Енрико Форланини на италијанском језеру Мајоре. Догађај је представљао такву сензацију да је привукао и пажњу изумитеља телефона Американца Александра Грахама Бе-

ла. Бел је наставио да усавршава хидроплан и 1918. један од његових бродова поставио је светски рекорд у брзини пловидбе од 60 чворова на час. Данашњи хидроплани развијају и до 80 чворова.

Труп „летећег брода“ исти је као код обичне лађе али су за њега при дну причвршћени рамови налик на авионска крила, тако да при кретању брода изазивају отпор воде који их потискује навише. Како брод развија брзину, тако и притисак расте све док се читав труп најзад потпуно не издигне из воде.

Пошто хидроплан „лети“ ослободен само на мале површине својих рамова, тежина и оптерећење исто су тако осетљив проблем као код авиона. Зато се трупови граде од лаких легура а рамови од отпорног метала, попут титанијума или ојачаног челика.

Хидроплани, односно хидробуси обично саобраћају на рекама и језерима јер отворено море зна да буде сувише немирно за њих. Једна од земаља које највише користе ово превозно средство је Совјетски Савез, чији велики хидробуси са две палубе примају по 250 путника и савлађују растојања од 500 и више миља, брзином од 50 чворова на час. Пут за који су обичном броду потребна три дана преваљују за свега четрнаест сати.

Морнаричке патроле крстаре океанима на хидропланима тежине 270 тона а када треба за неким кренути у потеру, достижу брзину и до 50 чворова на час.

ИЗМИШЉЕНИ ЈУНАЦИ

Занима ме да ли је Винету истинита или измишљена личност?

Роберт Б.
Загреб

Винету је, као и многи јунаци из књига, измишљена личност. Створио га је аутор популарних романа за децу и омладину немачки писац Карл Мај.

ПЕТЕ НА СПРАТ

Чула сам да су потпетице изум новијег датума, па бих жељела да знам где су пронађене?

Маријана Јуришић,
Пула

Прве потпетице појавиле су се у Европи 1595. године и то у Енглеској. Све до тада обућа је била равна. Нама то данас, кад високе потпетице носе не само жене већ и неки мушкарци, може изгледати необично. Међутим, треба се подсетити да је и обућа која се, све до пре неку деценију, израђивала у нашим крајевима у „кућној радиности“, била такође потпуно равна.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

За једну мини батерију дајем два Забавника и Дениса. Динко Милаш, 58237 Кијево, Цетина

Тражим постер „Сребрних крила“ и нудим салвете и стране маркице. Сања Срдић, 79570 Гламоч, Др Ивана Рибара 3

Поседујем око 150 бројева Забавника које бих желео да продам или да разменим за цртане романе. Адо Лекић, 38300 Пећ, Осмог конгреса 10

За пет страних неоштећених марки дајем три значке или три постера домаћих и страних певача и глумаца. Михајло Јелић, 74228 Доња Дубица, 75

Поседујем око 1500 разгледница у боји и око 200 црно-белих које бих мењао за значке, по споразуму. Звонимир Голец, 13800 Пожаревац, Браничевски 7/4

За 20 значака нудим 50 стрипова Алан Форд. Вукосав Ђуричић, 11300 Смедерево, Војводе Степе (сокак) 26

Молим читаоце Забавника да ми пошаљу Забавник број 1429. Рената Макај, 41040 Загреб, Вратничка 13

Имам доста значки, салвета, малих календара, старог новца, књига, налепница и разгледница које бих мењала за стрипове, старе бројеве Забавника, постере, плоче. Даница Пржуљевић, 31000 Титово Ужице, Седмог јула 26

Дајем двије маркице и једну салвету за папирнату луткицу. Јасмина Штркаљ, 54520 Подравска Слатина, Бранка Радичевића 7

